

Lagrådsremiss

En modern straffrättslig preskriptionslagstiftning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 31 oktober 2024

Gunnar Strömmer

Elin Bellander
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Den straffrättsliga preskriptionslagstiftningen är närmare hundra år gammal. Preskriptionsregleringen tillkom i en tid då samhället, brottsligheten och det straffrättsliga regelverket såg annorlunda ut än i dag. Genom den forensiska och tekniska utvecklingen finns numera helt andra möjligheter att klara upp äldre brott än tidigare. Det är därför av stor vikt att preskriptionslagstiftningen anpassas. Den strängare syn på allvarlig brottslighet som lagstiftaren gett uttryck för under senare tid bör också avspglas i lagstiftningen. Även den förändrade synen på brottsoffer bör få större genomslag i det preskriptionsrättsliga regelverket. Mot denna bakgrund föreslår regeringen bl.a.

- att det införs ett nytt och modernare kapitel om preskription i brottsbalken,
- att brott som har livstids fängelse i straffskalan undantas från preskription,
- att preskriptionstiderna förlängs för allvarliga brott,
- att preskriptionstiden vid grov fridskränkning och hedersförtryck mot ett barn ska räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år, och
- att utdömda fängelsestraff inte ska preskriberas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2025. Merparten av lagändringarna föreslås gälla även för brott som har begåtts före ikraftträdandet men som vid lagens ikraftträdande ännu inte preskriberats.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i brottsbalken.....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott	9
2.3	Förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69).....	11
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.....	13
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet.....	17
2.6	Förslag till lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189).....	18
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond.....	19
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg.....	20
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	21
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.....	23
2.11	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	24
2.12	Förslag till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612)	25
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.....	26
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.....	27
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.....	29
3	Ärendet och dess beredning	30
4	Behovet av en moderniserad preskriptionslagstiftning	30
4.1	Den preskriptionsrättsliga lagstiftningen är närmare hundra år gammal.....	30
4.2	Vissa lagändringar har gjorts	31
4.3	... men det finns ett behov av en större översyn	31
4.4	Nuvarande 35 kap. ska upphävas och ersättas med ett nytt kapitel.....	33

5	Brott med livstids fängelse i straffskalan ska inte preskriberas.....	34
6	Preskriptionstiden för allvarliga brott ska förlängas	39
7	Det behövs ytterligare skärpningar när det gäller brott mot barn	45
8	En tydligare regel om beräkning av preskriptionstiden.....	48
9	Ett godkänt strafföreläggande ska innebära preskriptionsavbrott	53
10	Utdömda fängelsestraff ska inte preskriberas	54
11	Personuppgiftsbehandling	59
12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	62
13	Konsekvenser av förslagen	64
14	Författningskommentar.....	69
14.1	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken.....	69
14.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott.....	76
14.3	Förslaget till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69).....	76
14.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom	78
14.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet	80
14.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond.....	81
14.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg	81
14.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	81
14.9	Förslaget om lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.....	82
14.10	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).....	83
14.11	Förslaget till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612).....	84
14.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen	84
14.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område	85
14.14	Förslaget till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område	86

Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription (SOU 2021:90)	87
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	92
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	114

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
3. lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69),
4. lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom,
5. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet,
6. lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189),
7. lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond,
8. lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg,
9. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
10. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,
11. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551),
12. lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612),
13. lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen,
14. lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område,
15. lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken¹
dels att 35 kap. ska upphöra att gälla,
dels att det ska införas ett nytt kapitel, 35 kap., av följande lydelse.

35 kap. Om preskription

Innebörden av preskription

1 § När ett brott preskriberas får en påföljd inte längre dömas ut för brottet (åtalspreskription och absolut preskription). När en påföljd preskriberas får påföljden inte längre verkställas (påföljdspreskription).

Av 10 § framgår att vissa brott är undantagna från preskription.

Åtalspreskription

2 § Ett brott preskriberas om den misstänkte inte har häktats, fått del av åtal eller godkänt ett strafföreläggande för brottet inom

1. två år, om det föreskrivna straffet för brottet inte är svårare än fängelse i ett år,

2. fem år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i ett år men inte över två år,

3. tio år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i två år men inte över fem år,

4. femton år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i fem år men inte över åtta år,

5. tjugofem år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i åtta år.

Om en gärning innefattar flera brott får en påföljd dömas ut för alla brotten så länge något av dem inte har preskriberats.

3 § Om en häktad person frigges utan att ha fått del av åtal eller om målet avvisas eller avskrivs mot någon sedan han eller hon fått del av åtal, ska frågan om åtalspreskription avgöras som om häktning eller delgivning inte skett.

¹ Senaste lydelse av
35 kap. 2 § 2022:667
35 kap. 4 § 2022:965
35 kap. 6 § 1971:964
35 kap. 7 § 1983:351

35 kap. 8 § 1971:964
35 kap. 10 § 1998:604
35 kap. 11 § 2006:891.

Absolut preskription

4 § Ett brott preskriberas alltid när det har gått

1. fem år, om endast böter är föreskrivet för brottet och tiden för preskription bestäms enligt 2 § första stycket 1,
2. femton år, för andra brott än i 1 för vilka det inte är föreskrivet ett svårare straff än fängelse i två år, eller
3. trettio år, för andra brott än i 1 och 2.

Beräkning av tiden för åtalspreskription och absolut preskription

5 § Om inte annat följer av andra stycket eller 6 § ska tiden för åtalspreskription och absolut preskription räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss effekt av gärningen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då effekten inträdde.

Vid bokföringsbrott, som inte är ringa, och grovt bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § brottsbalken ska tiden räknas från den dag då den bokföringskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller en skulduppgörelse vid planförhandling under företagsrekonstruktion, eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

6 § Om följande brott har begåtts mot en person som ännu inte fyllt arton år, ska tiden för åtalspreskription och absolut preskription räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. brott enligt 3 eller 4 kap., 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud, om de ingår i brottet grov fridskränkning enligt 4 kap. 4 a §,
2. brott enligt 3 eller 4 kap., 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud, om de ingår i brottet hedersförtryck enligt 4 kap. 4 e §,
3. våldtäkt och grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 §,
4. oaktsam våldtäkt enligt 6 kap. 1 a §,
5. sexuellt övergrepp och grovt sexuellt övergrepp enligt 6 kap. 2 §,
6. oaktsamt sexuellt övergrepp enligt 6 kap. 3 §,
7. våldtäkt mot barn och grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,
8. sexuellt utnyttjande av barn enligt 6 kap. 5 §,
9. sexuellt övergrepp mot barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap. 6 §,
10. utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering enligt 6 kap. 8 §,
11. utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling enligt 6 kap. 9 §,
12. sexuellt ofredande mot barn och grovt sexuellt ofredande mot barn enligt 6 kap. 10 §,
13. sexuellt ofredande och grovt sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 §,
14. koppleri och grovt koppleri enligt 6 kap. 12 §,
15. brott mot 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, och
16. försök till brott som avses i 3, 5, 7–11, 14 och 15.

Tiden för åtalspreskription och absolut preskription beräknas enligt första stycket även vid barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott

enligt 16 kap. 10 a § första och sjätte styckena, och försök till sådant brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av 5 § första stycket inte leder till att brottet preskriberas senare.

Påföljdspreskription

7 § Ett bötesstraff preskriberas fem år efter det att domen har fått laga kraft. Detta gäller dock inte om den dömde inom denna tid har delgetts en ansökan om att böterna ska förvandlas till fängelse och ansökan inte har prövats slutligt. Om ansökan inte leder till att böterna förvandlas, preskriberas de när beslutet har fått laga kraft.

Ett bötesstraff preskriberas om den dömde avlider. Om domen har fått laga kraft och lös egendom har utmätts eller tagits i förvar för betalning av böterna under den dömdes livstid, ska böterna dock betalas ur egendomen.

Första och andra styckena gäller även vite som har dömts ut.

8 § Sluten ungdomsvård preskriberas om påföljden inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen har fått laga kraft.

Om verkställigheten avbryts preskriberas den återstående delen om verkställigheten inte återupptas inom fem år från dagen för avbrottet.

9 § Ungdomstjänst preskriberas om påföljden inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen har fått laga kraft.

Om verkställigheten avbryts preskriberas den återstående delen om verkställigheten inte återupptas inom fem år från dagen för avbrottet.

Undantag från preskription

10 § Detta kapitel gäller inte för

1. brott för vilket fängelse på livstid är föreskrivet,
2. dråp enligt 3 kap. 2 §,
3. våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
4. våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,
5. brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år, eller
6. försök till brott som avses i 1 och 2.

Om någon har begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt arton år, gäller dock bestämmelserna i detta kapitel.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.
 2. Bestämmelserna i 35 kap. 2 och 4 §§, 6 § första stycket 1 och 2 och 10 § tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser.
 3. Punkt 2 gäller inte bestämmelsen i 35 kap. 2 § första stycket om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd.
 4. De upphävda bestämmelserna i 35 kap. 8 och 9 §§ gäller fortfarande för utdömda fängelsestraff som har preskriberats före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1957:668) om utlämning för brott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Har i fråga om den som begärs utlämnad här i riket meddelats dom beträffande det uppgivna brottet eller med stöd av 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning *meddelats beslut att inte åtala för brottet*, får utlämning för det brottet inte beviljas.

Utlämning får inte heller beviljas, om *straff* för brottet skulle vara *förfallet* enligt svensk lag.

Har fråga om ansvar för brottet prövats genom en dom som har fått laga kraft och som meddelats i en annan stat än den som gjort framställning om utlämning, och brottet har begåtts i den först nämnda staten eller *har* denna stat tillträtt den europeiska utlämningskonventionen den 13 december 1957 eller en överenskommelse som avses i 2 kap. 9 § andra stycket brottsbalken eller *har* den staten slutit särskilt avtal med Sverige om utlämning för brott, får den som begärs utlämnad inte utlämnas för det brottet,

1. om han eller hon har frikänts från ansvar,

2. om han eller hon har förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har *ådömts*,

3. om *ådömd* påföljd har verkställts i sin helhet eller verkställigheten pågår, eller

4. om *ådömd* påföljd har bortfallit enligt lagen i den stat där domen meddelats.

Om det i fråga om den som begärs utlämnad här i Sverige *har* meddelats dom beträffande det uppgivna brottet eller *har meddelats beslut att inte åtala för brottet* med stöd av 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning, får utlämning för det brottet inte beviljas.

Utlämning får inte heller beviljas, om brottet skulle vara *preskriberat* enligt svensk lag.

Om fråga om ansvar för brottet *har* prövats genom en dom som har fått laga kraft och som meddelats i en annan stat än den som gjort framställning om utlämning, och brottet har begåtts i den först nämnda staten eller *om* denna stat *har* tillträtt den europeiska utlämningskonventionen den 13 december 1957 eller en överenskommelse som avses i 2 kap. 9 § andra stycket brottsbalken eller *om* den staten *har* slutit särskilt avtal med Sverige om utlämning för brott, får den som begärs utlämnad inte utlämnas för det brottet,

2. om han eller hon har förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har *dömts ut*,

3. om *utdömd* påföljd har verkställts i sin helhet eller verkställigheten pågår, eller

4. om *utdömd* påföljd har bortfallit enligt lagen i den stat där domen meddelats.

¹ Senaste lydelse 2021:1019.

Tredje stycket gäller inte i fråga om brott, som har förövats i den stat som gjort framställning om utlämning eller mot denna stat eller menighet eller allmän inrättning i den staten, *såvida* inte lagföringen har skett på begäran av den stat som gjort framställning om utlämning eller efter det att den som begärs utlämnad har utlämnats från denna stat för lagföring.

Tredje stycket gäller inte i fråga om brott som har förövats i den stat som gjort framställning om utlämning eller mot denna stat eller menighet eller allmän inrättning i den staten, *om* inte lagföringen har skett på begäran av den stat som gjort framställning om utlämning eller efter det att den som begärs utlämnad har utlämnats från denna stat för lagföring.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2.3 Förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)

Härigenom föreskrivs att 14 och 14 a §§ skattebrottslagen (1971:69) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Utän hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt 3 eller 5–8 §§ ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet. Har vid brott som avses i 10 § den misstänkte blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska de i 35 kap. 1 § brottsbalken angivna tiderna räknas från den dag då revisionen beslutades.

Påföljd får ådömas för brott enligt denna lag utan hinder av att den misstänkte inte erhållit del av åtal för brottet inom den tid som anges i 35 kap. 1 § brottsbalken eller första stycket denna paragraf, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen ska ha skett under en förundersökning som sedermera lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den ska ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivningen ska ha skett på sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. Avisas eller avskrivs mål mot någon om brott som han delgetts misstanke om enligt detta stycke ska i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som om delgivning av underrättelsen inte skett.

Trots 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt 3 och 5–8 §§ dömas ut, om den misstänkte häktats, fått del av åtal eller godkänt ett strafföreläggande för brottet inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige eller den uppgiftsskyldige vid brott som avses i 10 § har blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska de i 35 kap. 2 § brottsbalken angivna tiderna räknas från den dag då revisionen beslutades.

Påföljd får dömas ut för brott enligt denna lag även om den misstänkte inte fått del av åtal för brottet inom den tid som anges i 35 kap. 2 § brottsbalken eller första stycket denna paragraf, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han eller hon är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen ska ha skett under en förundersökning som senare lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den ska ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivningen ska ha skett på det sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. Om ett mål avisas eller avskrivs mot någon sedan han eller hon delgetts misstanke om brott enligt detta stycke, ska delgivning av underrättelsen inte anses ha skett när frågan om preskription avgörs.

¹ Senaste lydelse 2011:1247.

För brott enligt 2 eller 4 § får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 35 kap. 1 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller under rättelse enligt 14 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han

1. har saknat *känt* hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på *känt* hemvist *inom riket* och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig *samt* det kan antas att han hållit sig undan eller

3. har stadigvarande vistats utomlands.

Förlängningstiden *skall* bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning *skall* ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. *Visar det* sig att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

Förlängning enligt denna paragraf får inte omfatta längre tid än sammanlagt fem år.

För brott enligt 2 eller 4 § får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 35 kap. 2 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller under rättelse enligt 14 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han *eller hon*

1. har saknat *känd* hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han *eller hon* uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på *känd* hemvist *i Sverige* och det inte har kunnat klarläggas var han *eller hon* uppehållit sig *och* det kan antas att han *eller hon* hållit sig undan, eller

Förlängningstiden *ska* bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning *ska* ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. *Om det visar* sig att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2. Bestämmelserna i 14 § första stycket i den nya lydelsen tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

3. Punkt 2 gäller inte bestämmelsen om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Härigenom föreskrivs att 5, 6 och 21 §§ lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Verkställighet i Sverige av europeisk brottmålsdom får ske endast efter framställning av behörig myndighet i den främmande staten.

Europeisk brottmålsdom får *ej* verkställas här i landet

Europeisk brottmålsdom får *inte* verkställas här i landet

1. om domen *ej* har *vunnit* laga kraft eller om påföljden *ej* får verkställas i den främmande staten,

1. om domen *inte* har *fått* laga kraft eller om påföljden *inte* får verkställas i den främmande staten,

2. om gärning som påföljden avser *ej* motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 6 § första stycket 7 *ej* skulle ha kunnat *å dömas* påföljd för brottet,

2. om gärning som påföljden avser *inte* motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 6 § första stycket 7 *inte* skulle ha kunnat *dömas till* påföljd för brottet,

3. om den dömd *ej* har hemvist i Sverige, såvida *icke* verkställighet här kan *antagas* förbättra möjligheterna till hans återanpassning eller den *å dömda* påföljden avser frihetsberövande och kan verkställas här i samband med verkställighet av annan *sådan* påföljd, som *skall* verkställas i Sverige, eller Sverige är den dömdes ursprungliga hemland,

3. om den dömd *inte* har hemvist i Sverige, såvida *inte* verkställighet här kan *antas* förbättra möjligheterna till hans *eller hennes* återanpassning eller den *ut dömda* påföljden avser frihetsberövande och kan verkställas här i samband med verkställighet av annan *frihetsberövande* påföljd, som *ska* verkställas i Sverige, eller Sverige är den dömdes ursprungliga hemland,

4. om verkställighet i Sverige skulle vara oförenlig med grundläggande principer för rättsordningen här i landet,

5. om verkställighet här skulle strida mot Sveriges internationella förpliktelser,

6. om dom i mål om ansvar för gärning som påföljden avser har meddelats här i landet eller om här utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot för samma gärning har godkänts,

7. om den dömd genom *laga-kraftäggande* dom, som meddelats i annan främmande stat än den stat som gjort framställning om verkställighet, för gärning som påfölj-

7. om den dömd genom *en* dom *som har fått laga kraft och* som meddelats i annan främmande stat än den stat som gjort framställning om verkställighet, för *en* gärning

den avser har frikänts från ansvar eller dömts till påföljd, som har verkställts i sin helhet eller håller på att verkställas eller har *bortfallit till följd av preskription* eller på grund av att nåd eller amnesti beviljats i nämnda stat, eller om den dömde genom sådan dom förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har *ådömts*, eller

8. om verkställighet i Sverige i övrigt skulle strida mot brottmålsdomskonventionen.

som påföljden avser har frikänts från ansvar eller dömts till påföljd som har verkställts i sin helhet eller håller på att verkställas eller har *preskriberats eller bortfallit* på grund av att nåd eller amnesti beviljats i nämnda stat, eller om den dömde genom sådan dom förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har *dömts ut*, eller

6 §¹

Framställning om verkställighet av europeisk brottmålsdom kan avslås

1. om *gärning* som påföljden avser utgör politiskt eller militärt brott,

2. om det *finnes* grundad anledning *antaga* att domen föranletts eller den *däri* bestämda påföljden skärpts av hänsyn till ras, religion, nationalitet eller politisk åsikt,

3. om *gärning* som påföljden avser omfattas av här i landet pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller om beslut har meddelats att åtal för gärningen *ej skall* väckas eller fullföljas,

4. om *gärning* som påföljden avser *icke* har begåtts i den stat där påföljden bestämts,

5. om påföljden *ej* kan verkställas här i landet,

6. om det kan *antagas* att påföljden kan verkställas i den främmande staten,

7. om den dömde vid tiden för brottet *ej* fyllt femton år,

8. om en tillämpning av 35 kap. 7–9 §§ eller 36 kap. 15 § brottsbalken skulle innebära att påföljden *bortfallit*.

1. om *gärningen* som påföljden avser utgör politiskt eller militärt brott,

2. om det *finns* grundad anledning *att anta* att domen föranletts eller den *i domen* bestämda påföljden skärpts av hänsyn till ras, religion, nationalitet eller politisk åsikt,

3. om *gärningen* som påföljden avser omfattas av här i landet pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller om beslut har meddelats att åtal för gärningen *inte ska* väckas eller fullföljas,

4. om *gärningen* som påföljden avser *inte* har begåtts i den stat där påföljden bestämts,

5. om påföljden *inte* kan verkställas här i landet,

6. om det kan *antas* att påföljden kan verkställas i den främmande staten,

7. om den dömde vid tiden för brottet *inte* fyllt femton år,

8. om en tillämpning av 35 kap. 7 § eller 36 kap. 15 § brottsbalken skulle innebära att påföljden *preskriberats eller beslutet om förverkande förfallit*.

Har i den främmande staten vidtagits åtgärd som enligt lagen i den staten medför att tiden för bortfallande av påföljd uppskjutes, skall åtgärden ha samma verkan här i landet vid tillämpning av första stycket 8.

Om det i den främmande staten har vidtagits åtgärd som enligt lagen i den staten medför att tiden för påföljdspreskription skjuts upp, ska åtgärden ha samma verkan här i landet vid tillämpning av första stycket 8.

21 §

När ansökan som avses i 20 § andra stycket inkommit till rätten, kallar rätten den dömde att inställa sig vid förhandling inför rätten. Förhandling får *ej* utan den dömdes samtycke hållas förrän tjugo dagar *förflutit* från det den dömde personligen *delgivits* kallelsen.

Uteblir den dömde från förhandling som avses i första stycket eller *finner* rätten av annat skäl oppositionen *ej kunna upptagas* till prövning, *skall* den dömdes talan avvisas. *Sedan* avvisningsbeslutet *vunnit* laga kraft tillämpas 9–16 §§.

Fråga om ansvar för gärning som avses med framställning om verkställighet av utevarodom får prövas, även om enligt 2 kap. brottsbalken *åtal för gärningen ej* kunnat väckas i Sverige eller kunnat väckas här endast efter särskilt förordnande, och utan hinder av bestämmelserna i 35 kap. 1–4 och 6 §§ samma balk. Frågan om ansvar för gärningen enligt svensk lag *skall* bedömas som om motsvarande brott begåtts här i landet. *Åtgärd för väckande av åtal eller förundersökning, som* vidtagits i den främmande staten enligt dess lag, *skall tillerkännas* verkan som om åtgärden vidtagits här i landet. *Sådan* åtgärd får dock *ej tillerkännas* annan verkan än den har

När *en* ansökan som avses i 20 § andra stycket inkommit till rätten, kallar rätten den dömde att inställa sig vid förhandling inför rätten. Förhandling får *inte* utan den dömdes samtycke hållas förrän tjugo dagar *gått* från det *att* den dömde personligen *delgetts* kallelsen.

Om den dömde *uteblir* från förhandling som avses i första stycket eller *om* rätten av annat skäl *finner att* oppositionen *inte kan tas upp* till prövning, *ska* den dömdes talan avvisas. *När* avvisningsbeslutet *har fått* laga kraft tillämpas 9–16 §§.

Fråga om ansvar för *en* gärning som avses med *en* framställning om verkställighet av en utevarodom får prövas, även om *åtal för gärningen* enligt 2 kap. brottsbalken *inte* kunnat väckas i Sverige eller kunnat väckas här endast efter särskilt förordnande, och utan hinder av bestämmelserna i 35 kap. 2–6 och 10 §§ samma balk. Frågan om ansvar för gärningen enligt svensk lag *ska* bedömas som om motsvarande brott *hade* begåtts här i landet. *Om en åtgärd för att väcka åtal eller förundersökning har* vidtagits i den främmande staten enligt dess lag, *ska åtgärden ha samma* verkan som om åtgärden *hade* vidtagits här i landet. *En sådan* åtgärd får dock *inte ges*

enligt lagen i den främmande *någon* annan verkan än den har
staten. enligt lagen i den främmande
staten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Verkställighet i Sverige av utländsk brottmålsdom får ske endast efter framställning av den främmande staten.

Framställningen får inte bifallas

1. om domen inte har fått laga kraft eller om påföljden inte får verkställas i den främmande staten,

2. om gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 5 § 3 inte skulle ha kunnat dömas till påföljd för brottet,

3. om den dömda inte har eller tar hemvist i Sverige,

4. om verkställighet i Sverige skulle vara oförenlig med grunderna för rättsordningen här i landet eller annat väsentligt svenskt intresse,

5. om dom i mål om ansvar för gärning som påföljden avser har meddelats här i landet eller här utfärdats strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot för samma gärning har godkänts,

6. om fråga om ansvar för gärning som påföljden avser har prövats i en annan stat än den som har gjort framställningen genom en dom som fått laga kraft och det därför skulle ha funnits hinder enligt 2 kap. 9 § brottsbalken mot lagföring för gärningen här i landet,

7. om gärning som påföljden avser utgör eller har samband med politiskt brott eller utgör militärt brott,

8. om gärning som påföljden avser utgör fiskaliskt brott, såvida inte annat föranleds av överenskommelse mellan Sverige och den främmande staten,

9. om en tillämpning av 35 kap. 8–10 §§ brottsbalken skulle innebära att påföljden bortfallit,

10. om verkställighet i Sverige i annat hänseende än som förut har nämnts skulle strida mot den överenskommelse mellan Sverige och främmande stat som ligger till grund för framställningen.

9. om verkställighet i Sverige i annat hänseende än som förut har nämnts skulle strida mot den överenskommelse mellan Sverige och *den* främmande stat som ligger till grund för framställningen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

¹ Senaste lydelse 2021:1022.

2.6 Förslag till lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189)

Härigenom föreskrivs att 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189)¹ ska upphöra att gälla vid utgången av mars 2025.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1994:419) om brottsofferfond ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 35 kap. 7 §
brottsbalken om *bortfallande* av
böter gäller även avgift enligt
denna lag.

^{2 §}
Bestämmelserna i 35 kap. 7 §
brottsbalken om *preskription* av
böter gäller även avgift enligt
denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Påföljd för brott som avses i denna lag får endast dömas ut om den misstänkte häktats *eller* fått del av åtal för brottet inom tre år från det att brottet begicks. Om *påföljd* för brottet *faller bort* tidigare enligt 35 kap. 1 § brottsbalken gäller i stället den bestämmelsen.

3 §
Påföljd för brott som avses i denna lag får endast dömas ut om den misstänkte häktats, fått del av åtal *eller godkänt ett strafföreläggande* för brottet inom tre år från det att brottet begicks. Om brottet *preskriberas* tidigare enligt 35 kap. 2 § brottsbalken gäller i stället den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,

2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

3. *fängelsestraff som har fallit bort enligt 35 kap. 8 eller 9 § brottsbalken eller* förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 eller 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

5. slutna ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkstälts,

6. ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

7. överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

8. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras

a) tio år efter beslutet, eller

¹ Senaste lydelse 2024:8.

b) tre år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,

12. beslut om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder gallras tio år efter beslutet,

13. beslut om tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek gallras fem år efter beslutet, och

14. beslut om vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud gallras

a) tio år efter beslutet, eller

b) fem år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Överlämnande för en gärning får vägras om

1. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har beslutats att inte åtala för gärningen,

2. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen,

4. påföljd för gärningen har fallit bort på grund av preskription eller inte längre kan dömas ut enligt svensk lag och gärningen har begåtts i Sverige, eller

4. gärningen har begåtts i Sverige och påföljd inte längre får dömas ut enligt svensk lag på grund av preskription, eller

5. den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

¹ Senaste lydelse 2024:43.

2.11 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2024/25:8

Föreslagen lydelse

30 kap.

1 §¹

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En värdepapperscentral underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket ska inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen tar på sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots det som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § dömas ut, om den misstänkte har häktats *eller* fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Trots det som sägs i 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § dömas ut, om den misstänkte har häktats, fått del av åtal *eller godkänt ett strafföreläggande* för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § ska det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2.12 Förslag till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612)

Härigenom föreskrivs att 7 § bidragsbrottslagen (2007:612) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 35 kap. 1 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för bidragsbrott som är ringa enligt 2 § eller vårdslöst bidragsbrott enligt 4 §, om den misstänkte häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

7 §¹ Bestämmelserna i 35 kap. 2 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för bidragsbrott som är ringa enligt 2 § eller vårdslöst bidragsbrott enligt 4 §, om den misstänkte häktats, fått del av åtal eller godkänt ett strafföreläggande för brottet inom fem år från brottet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:652.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 § lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §

En utländsk dom på frihetsberövande påföljd får inte erkännas och verkställas i Sverige

1. om mindre än sex månader av påföljden återstår att avtjäna när domen tas emot av Kriminalvården,

2. om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag *eller om en tillämpning av 35 kap. 8–10 §§ brottsbalken skulle innebära att påföljden bortfallit,*

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag,

4. om det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

5. om den dömden vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år,

6. om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

7. om domen har meddelats efter en förhandling där den dömden inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget som avses i 6 § att något av rambeslutets villkor i artikel 9.1 i är uppfyllt,

8. om påföljden omfattar en åtgärd som innebär psykiatrisk vård eller hälso- och sjukvård eller annan frihetsberövande åtgärd som inte kan verkställas här, eller

9. om den andra staten inte har lämnat Sverige tillstånd till att åtala, döma eller på annat sätt beröva den dömden friheten för annan gärning än den som avses i domen och som begicks före översändandet av domen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 och 15 §§ lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §

Uppgifter får inte längre behandlas i dna-registret när uppgifterna om den registrerade tagits bort ur belastningsregistret enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Uppgifter får inte längre behandlas i utredningsregistret när uppgifterna om den registrerade får föras in i dna-registret eller när förundersökning eller åtal läggs ner, åtal ogillas, åtal bifalls men påföljden bestäms till enbart böter eller när den registrerade har godkänt ett strafföreläggande som avser enbart böter.

Uppgifter får inte behandlas i spårregistret längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Uppgifter får inte behandlas i spårregistret längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

15 §¹

Uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister om en misstänkt eller dömd person får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den registrerade tagits bort ur misstankeregistret som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister och ur belastningsregistret som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Sådana uppgifter får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Sådana uppgifter får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

¹ Senaste lydelse 2022:738.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 12 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område i stället för lydelsen enligt lagen (2025:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2024/25:37

Föreslagen lydelse

5 kap.

12 §

Uppgifter i biometriregistret över spår får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Uppgifter i biometriregistret över spår får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

3 Ärendet och dess beredning

Den 10 september 2020 fick en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription i brottsbalken (dir. 2020:91). Den 1 juli 2021 fick utredningen tilläggsdirektiv (dir. 2021:52). Utredningen, som tog namnet Preskriptionsutredningen, överlämnade i december 2021 betänkandet En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription (SOU 2021:90). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (www.regeringen.se) och i Justitiedepartementet (Ju2021/04036). I denna lagrådsremiss behandlas utredningens förslag.

4 Behovet av en moderniserad preskriptionslagstiftning

4.1 Den preskriptionsrättsliga lagstiftningen är närmare hundra år gammal

Bestämmelser om preskription återfanns i svensk rätt redan på 1200-talet. Motiven för bestämmelser om preskription har varierat under århundradena och har ofta haft samband med de rådande straffrättsliga ideologierna. De nu gällande reglerna om straffrättslig preskription motiveras främst av rättspolitiska, humanitära och praktiska skäl. Det är inte lika angeläget att gamla brott blir bestraffade som att så sker med brott som ännu är aktuella i människors medvetande. Statens straffanspråk bör inte heller upprätthållas under obegränsad tid. Det har också ansetts rimligt att den som efter ett brott har varit laglydig under en längre tid ska kunna känna sig trygg och inte behöva riskera att den existens som han eller hon byggt upp går till spillo på grund av brottet. Ytterligare ett motiv bakom reglerna är att det kan vara förenat med svårigheter att utreda och föra bevisning om ett brott som har begåtts för lång tid sedan. Kraven på rätts säkerhet och effektivitet talar alltså för att gamla brott ska preskriberas.

Sedan 1926 har preskriptionsreglerna haft en utformning som i allt väsentligt fortfarande gäller (SOU 1925:28 och prop. 1926:5). Den straffrättsliga regleringen om preskription finns numera i huvudsak i 35 kap. brottsbalken. Reglerna i 35 kap. gäller även på specialstraffrättens område men det finns även särskilda bestämmelser om preskription utanför brottsbalken (se bl.a. 9 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen, 14 § skattebrottslagen [1971:69] och 30 kap. 1 § aktiebolagslagen [2005:551]).

Det finns två huvudformer av preskription, s.k. åtalspreskription och påföljdspreskription. Åtalspreskription innebär att påföljd inte får dömas ut om den misstänkte inte har häktats eller fått del av åtal inom viss tid från brottet (35 kap. 1 § brottsbalken). Åtalet ska ogillas och inte avvisas om brottet är preskriberat. Åtalspreskription ska beaktas av rätten utan yrkande (*ex officio*). Preskriptionstiden (2, 5, 10, 15 eller 25 år) bestäms

utifrån det straff som högst kan följa på brottet. Åtalspreskription förhindras genom att den misstänkte häktas eller får del av åtal för brottet, s.k. preskriptionsavbrott. Reglerna om åtalspreskription kompletteras av bestämmelsen om absolut preskription (35 kap. 6 §). Absolut preskription innebär att det aldrig får dömas till påföljd när en viss tid (5, 15 eller 30 år) har förflutit, även om preskriptionsavbrott har skett. Den absoluta preskriptionen sätter alltså en yttersta gräns för hur lång tid det får ta att lagföra en gärningsperson. Utgångspunkten enligt 35 kap. 4 § är att preskriptionstiden för både åtalspreskriptionen och den absoluta preskriptionen räknas från den dag då brottet begicks.

Bestämmelser om påföljdspreskription vid dom på fängelse finns i 35 kap. 8 och 9 §§. De innebär att ett fängelsestraff bortfaller om det inte börjar verkställas inom viss tid sedan domen har fått laga kraft. Preskriptionstiden bestäms utifrån fängelsestraffets längd. Det finns särskilda regler som tillämpas om verkställigheten av ett fängelsestraff avbryts. I 35 kap. 7, 10 och 11 §§ finns bestämmelser om preskription av böter, vite, sluten ungdomsvård och ungdomstjänst. För villkorlig dom, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård har det inte ansetts att det behövs bestämmelser om påföljdspreskription. Detsamma gäller ungdomsövervakning (prop. 2019/20:118 s. 109 och 110).

4.2 Vissa lagändringar har gjorts ...

Även om bestämmelserna om preskription i stora drag har haft samma utformning sedan 1920-talet har vissa särregleringar införts. Exempelvis undantogs bl.a. mord och dråp från preskription år 2010 (prop. 2009/10:50). Ett annat exempel är att preskriptionen för våldtäktsbrott och könsstympningsbrott som begåtts mot en person som inte fyllt 18 år avskaffades år 2020 (prop. 2019/20:69). Vidare särbehandlas numera vissa brott mot barn på så sätt att preskriptionstiden börjar löpa först när målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år (35 kap. 4 § andra stycket). De första lagändringarna som senarelade tidpunkten för beräkning av preskriptionstiden för sexualbrott mot barn infördes år 1995 (prop. 1994/95:2). Därefter har bestämmelsen ändrats vid flera tillfällen (prop. 2004/05:45, prop. 2009/10:50, prop. 2009/10:70, prop. 2012/13:111, prop. 2012/13:194, prop. 2017/18:177 och prop. 2019/20:69). Ändringarna har inneburit att brottskatalogen har utökats och att startpunkten för beräkningen har ändrats från 15-årsdagen till 18-årsdagen.

4.3 ... men det finns ett behov av en större översyn

Regelverket bör anpassas till den tekniska och forensiska utvecklingen

Ett motiv bakom den nuvarande preskriptionsrättsliga regleringen är att det kan vara svårt att utreda och föra bevisning om brott som har begåtts för lång tid sedan. Vittnens minnesbilder kan blekna allteftersom tiden går och både vittnen och gärningspersoner kan hinna avlida.

Den forensiska och tekniska utvecklingen har dock gjort stora framsteg som inneburit att brott numera kan klaras upp i större utsträckning trots att lång tid passerat sedan brottet begicks. Polismyndigheten har i dag helt andra utredningsverktyg än för bara trettio år sedan. Till detta kommer att polisens arbetsmetoder har förändrats väsentligt. I dag genomförs t.ex. brottsplatsundersökningar på ett annat sätt än tidigare. Fler spår tillvaratas och de hanteras på ett säkrare sätt. Inte minst utvecklingen inom dna-teknik är en starkt bidragande orsak till att äldre brott kan klaras upp. Exempelvis kunde en grov våldtäkt mot en åttaårig flicka klaras upp år 2019 trots att brottet begicks i mitten av 1990-talet. Gärningspersonen kunde identifieras genom dna som denne hade lämnat på målsägandens kläder. Det finns också exempel på fall där dna från en brottsplats har tillvaratagits och lett till att framsteg gjorts i utredningen långt senare då brottet varit preskriberat. Ett exempel är ett uppmärksammat mord på en kvinna i Göteborg år 2005. En misstänkt gärningsperson identifierades först år 2022. Det konstaterades då att den misstänkta personen var 17 år vid tidpunkten för mordet och att brottet redan hade hunnit preskriberas.

Polismyndigheten kan i dag använda ansiktsbilder som finns i myndighetens signalementsregister vid sökningar med hjälp av programvara för ansiktigenkänning. Metoden innebär att en bild av en okänd person som är av intresse i en brottsutredning jämförs med ansiktsbilderna i signalementsregistret. I sammanhanget kan nämnas att 2023 års kamerabevakningsutredning föreslår att Polismyndigheten ska få utökade möjligheter till kamerabevakning (SOU 2024:27). Den förändrade tillgången till bildmaterial har också påverkat Polismyndighetens arbete. Det är numera inte ovanligt att gärningspersoner och andra dokumenterar brott med mobiltelefoner eller annan teknisk utrustning. Sådana bilder och filmer kan finnas kvar och tjäna som bevisning även lång tid efter det att brottet begicks. Ökad bildkvalitet och högre upplösning på kameror har också öppnat möjligheten att identifiera misstänkta personer genom bilder på händer och fingrar. Detta har bl.a. använts vid utredningar av sexualbrott där gärningspersonen har filmat övergreppen.

Mot denna bakgrund väger argumentet att brott bör preskriberas på grund av svårigheten att utreda och föra rättssäker bevisning om gärningar som ligger långt tillbaka i tiden inte lika tungt i dag som när regelverket kom till. Detta bör få genomslag i hur reglerna utformas.

Lagstiftarens syn på brott och straff har förändrats

Preskriptionslagstiftningen tillkom i en tid då samhället, brottsligheten och den straffrättsliga regleringen såg annorlunda ut än i dag. Synen på hur allvarliga olika brott är har förändrats över tid och lagstiftaren har beträffande flera brott ansett att det finns ett behov av att kunna markera en strängare syn. Samhällsutvecklingen har bl.a. medfört att nya brott tillkommit, att straff skärpts och att straffskalor delats upp (se t.ex. prop. 2022/23:53).

Trots denna utveckling har preskriptionstiderna för många brott förblivit oförändrade. Den strängare synen på allvarlig brottslighet som lagstiftaren gett uttryck för avspeglas inte heller alltid brottens i preskriptionstider. Tvärtom har preskriptionstiden för en del allvarliga brott – bl.a. grov misshandel, grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling – för-

kortats till följd av att maximistraffen för brotten sänktes i anslutning till att de nya brotten synnerligen grov misshandel, synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotikasmuggling infördes (prop. 2009/10:147 och prop. 2015/16:111). Detta är framför allt problematiskt när det gäller omfattningen av den tioåriga preskriptionstiden, vilken rymmer brott med straffmaximum om tre, fyra, fem, sex, sju och åtta års fängelse, dvs. brott av helt olika svårhetsgrad. Den skillnad som lagstiftaren har uttryckt genom straffskalan har med andra ord inte fått genomslag när det gäller preskriptionstiden för brotten. I vissa fall har olika grader av ett brott fått samma preskriptionstid när straffskalor har delats upp och nya brott har införts. Detta gäller t.ex. narkotikabrott och grovt narkotikabrott som båda omfattas av den tioåriga preskriptionstiden.

Det finns alltså skäl att ifrågasätta om reglerna om preskription – såväl i allmänhet som när det gäller enskilda brott – avspeglar den i dag gällande synen på allvarlig brottslighet. Preskriptionstiderna behöver ses över för att bättre motsvara samhällets syn på brottsligheten.

Den förändrade synen på brottsoffer återspeglas inte i regelverket

Många brott drabbar en eller flera oskyldiga personer, brottsoffer. Det straffrättsliga systemet har hittills i stor utsträckning tagit sin utgångspunkt i gärningen och gärningspersonen och brottsoffers intressen har kommit i skymundan. Regeringen genomför nu en omläggning av kriminalpolitiken, som bl.a. innebär att fokus flyttas från gärningspersonen till målsäganden och samhällsskydd (se bl.a. dir. 2023:115). Det är i regel mycket viktigt för ett brottsoffer och anhöriga till brottsoffret att gärningspersonen ställs till svars för sitt handlande och avtjänar sitt straff även om lång tid har passerat sedan brottet begicks. På så sätt kan brottsoffret få viss upprättelse. Att ingen kan ställas till ansvar för en gärning till följd av att brottet är preskriberat kan ur brottsoffrets och anhörigas perspektiv framstå som orättfärdigt och svärbegripligt. Brottsofferperspektivet bör få större genomslag även vid preskriptionsreglernas utformning.

4.4 Nuvarande 35 kap. ska upphävas och ersättas med ett nytt kapitel

Regeringens förslag: Ett nytt kapitel om preskription, 35 kap., införs i brottsbalken. Därutöver ska nödvändiga följdändringar göras i preskriptionsbestämmelser i författningar utanför brottsbalken och i författningar som hänvisar till brottsbalkens preskriptionsregler.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår omfattande materiella och redaktionella ändringar samt moderniseringar av bestämmelserna i 35 kap. men föreslår inte att kapitlet ska upphävas och ersättas med ett nytt kapitel.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser uttalar sig inte om utredningens förslag i redaktionella avseenden. *ECPAT Sverige, Stockholms universitet* och *Åklagarmyndigheten* är dock tveksamma till utredningens förslag att placera bestämmelsen om vilka brott som undantas från preskription sist i kapitlet.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 5–10 redogörs för regeringens överväganden om hur ett ändamålsenligt regelverk bör se ut. De ändringar som föreslås innebär sammantaget stora förändringar av reglerna i 35 kap. brottsbalken. Utredningen, som i och för sig anser att regelverket är svåröverskådligt, har inte tagit ställning till om 35 kap. ska upphävas och ersättas med ett nytt kapitel. Utredningen har dock föreslagit stora materiella och redaktionella förändringar av reglerna. Exempelvis föreslås en annan ordningsföljd av kapitlets bestämmelser. I syfte att skapa en överskådlig, modern och mer lättillämpad reglering anser regeringen att det är motiverat att upphäva det nuvarande 35 kap. och införa ett nytt 35 kap. I kapitlet ändras vissa bestämmelser såväl materiellt som redaktionellt medan andra bestämmelser endast justeras språkligt. Dessutom föreslås justeringar av de nuvarande bestämmelsernas utformning och placering i kapitlet. I det nya kapitlet införs även underrubriker för att underlätta tillämpningen.

ECPAT Sverige, Stockholms universitet och Åklagarmyndigheten är tveksamma till att paragrafen om brott som undantas från preskription placeras sist i kapitlet. Regeringen anser dock, i likhet med utredningen, att bestämmelsen bör placeras sist i kapitlet eftersom de uppräknade brotten ska undantas från all preskription, inklusive påföljdspreskription. För att underlätta tillämpningen bör det dock i den inledande paragrafen i kapitlet ges en upplysning om att vissa brott är undantagna från preskription.

Till följd av att preskriptionsreglerna i brottsbalken ändras behöver nödvändiga följdändringar och vissa förtydliganden göras i författningar utanför brottsbalken. Även mindre ändringar av språklig och redaktionell natur i syfte att modernisera äldre bestämmelser utanför brottsbalken bör göras.

När det gäller de särskilda bestämmelserna om preskription i 22 kap. 1 § tredje stycket lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar finns inte något behov av en ändring eftersom det i propositionen Bolag och brott föreslås att detta stycke tas bort (prop. 2024/25:8).

5 Brott med livstids fängelse i straffskalan ska inte preskriberas

Regeringens förslag: Brott med livstids fängelse i straffskalan ska inte preskriberas. Detsamma ska gälla försök till sådana brott. Om gärningen har begåtts innan gärningspersonen fyllt 18 år ska brottet dock inte vara undantaget från preskription.

Regeringens bedömning: Medverkan till brott med livstids fängelse i straffskalan bör inte preskriberas. Förberedelse och stämpling till brott med livstids fängelse i straffskalan bör även fortsättningsvis preskriberas. Detsamma bör gälla underlåtenhet att avslöja eller hindra sådana brott.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser, bl.a. *Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Svea hovrätt, Göteborgs tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket, Integritetsskyddsmyndigheten, Kriminalvården, Rättsmedicinalverket, Sveriges Domareförbund, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* och *Umeå universitet (Samhällsvetenskapliga fakulteten)*, tillstyrker eller har inte några invändningar mot utredningens förslag.

Sveriges advokatsamfund avstyrker förslaget och framför att det bland de brott som har livstids fängelse i straffskalan finns brott med ett relativt lågt straffminimum, t.ex. människorov, och att ett kategoriskt undantagande av samtliga brott med livstids fängelse i straffskalan därför inte är proportionerligt i förhållande till det straffminimum som kan dömas ut. Samfundet ifrågasätter vidare förslaget utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv och påpekar att det, trots den forensiska och tekniska utvecklingen, även framöver kommer att krävas stöd av annan bevisning för att en fällande dom ska kunna meddelas, och att sådan stödbevisning till följd av tidsaspekten inte kan föras på ett lika rättssäkert sätt. Enligt samfundet finns risk för att den enskilde fräntas möjligheten att föra motbevisning, bl.a. med hänvisning till de utökade möjligheterna att hålla tidiga förhör som infördes den 1 januari 2022 (prop. 2020/21:209).

Riksdagens ombudsmän (JO) instämmer i att de bakomliggande skälen för preskription väger mindre tungt ju allvarligare brottet är men framhåller liksom Sveriges advokatsamfund att det bland brotten som har livstids fängelse i straffskalan finns brott som har ett förhållandevis lågt straffminimum. Enligt JO kan de humanitära aspekterna som talar för preskription många gånger väga tyngre än motstående intressen när det är fråga om gärningar som i och för sig kan straffas med livstids fängelse, men som är att anse som relativt sett mindre allvarliga och inte nödvändigtvis innefattar ett allvarligt angrepp mot person (t.ex. grovt sabotage). JO anför vidare att de föreslagna ändringarna kan öppna upp en bakväg för polisen att lagra personuppgifter i spårregistret under betydligt längre tid än vad som är befogat, vilket kan medföra betänkligheter ur integritetssynpunkt. Förslaget och de påtalade riskerna behöver därför beröras och övervägas ytterligare enligt JO.

Svea hovrätt, som anser att förslagen om förändrade preskriptionstider är välövervägda och lämnar dem utan erinran, konstaterar att utredningen inte närmare berört kopplingen mellan preskription och särskilda rättsverkningar av brott och enskilda anspråk och anför att detta kan förtjäna ytterligare överväganden.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Vissa brott som kan straffas med livstid preskriberas i dag efter 25 år

Enligt 35 kap. 2 § brottsbalken gäller inte bestämmelserna om preskription i kapitlet för vissa allvarliga brott, vilket innebär att de aldrig preskriberas. Dessa brott är

- mord eller dråp enligt 3 kap. 1 eller 2 §,
- våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
- våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,

- brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
- folkmord, brott mot mänskligheten, grov krigsförbrytelse eller aggressionsbrott enligt 1, 2 11, eller 11 a § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott,
- terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666) som inte är mindre grovt, eller
- försök till brott som anges i första, femte eller sjätte strecksatsen.

Om någon har begått något av dessa brott innan han eller hon fyllt 18 år, gäller dock bestämmelserna om preskription (2 § andra stycket).

Bland de brott som är undantagna från preskription finns flera brott som kan straffas med fängelse på livstid. Det finns dock brott som har livstids fängelse i straffskalan men som inte är undantagna från preskription. Det gäller bl.a. människorov, grov mordbrand, grov allmänfarlig ödeläggelse och grovt sabotage. För dessa brott är tiden för åtalpreskription enligt 35 kap. 1 § 25 år. Den absoluta preskriptionstiden är 30 år (35 kap. 6 § 3).

Brott med livstids fängelse i straffskalan ska aldrig preskriberas

Utredningen föreslår att alla brott som kan straffas med fängelse på livstid ska undantas från preskription. Utredningen framhåller att skälen för preskription väger mindre tungt ju allvarligare ett brott är. Fängelse på livstid är det strängaste straffet som kan dömas ut och är förbehållet de brott som lagstiftaren ser allvarligast på. Som utredningen konstaterar är det otillfredsställande att reglerna om preskription kan förhindra lagföring av en person som har gjort sig skyldig till ett så allvarligt brott att påföljden kan bestämmas till livstids fängelse. Även ur ett brottsofferperspektiv kan en sådan ordning leda till stötande resultat. I Danmark och Finland är brott som kan straffas med fängelse på livstid undantagna från preskription.

Både *JO* och *Sveriges advokatsamfund* påpekar att det för flera av de brott som kan straffas med livstids fängelse – t.ex. människorov eller grovt sabotage – är föreskrivet relativt låga minimistraff. Lagstiftaren har tidigare anfört detta förhållande som argument mot en ordning där alla brott som har livstids fängelse i straffskalan undantas från preskription (prop. 2009/10:50 s. 18). Regeringen anser dock att det finns skäl att omvärdera detta argument. Att preskriptionstiden avgörs av straffmaximum för ett visst brott kan visserligen innebära att preskriptionstiden för vissa mindre allvarliga gärningar kan upplevas som jämförelsevis lång. Det kan emellertid inträffa även vid tillämpning av dagens preskriptionsregler. Genom att livstids fängelse har tagits med i straffskalan för ett brott har lagstiftaren gett uttryck för att det rör sig om en typ av brottslighet som det finns skäl att se på med största allvar. Detta gäller även om straffvärdet för brottet kan variera i det enskilda fallet och oavsett om det rör sig om ett brott som riktas mot en person eller annan typ av brottslighet (jfr prop. 2021/22:133 s. 153 och 154 angående terroristbrott). Att undanta samtliga brott med livstids fängelse i straffskalan skapar också en enhetlighet som har den fördelen att det vid eventuella straffskärpningar eller nykriminaliseringar inte behöver övervägas särskilt om ett undantag från preskription bör införas.

Utredningen överväger alternativa lösningar, bl.a. att i stället undanta de brott som har det högsta minimistraffet – dvs. fängelse i tio år – från preskription. En sådan ordning skulle innebära att betydligt färre brott undantas från preskription. Det skulle även innebära att det införs en helt ny utgångspunkt för beräkningen av preskriptionstiden. Som utredningen framhåller skulle en sådan ordning inte främja målet om en enkel och överskådlig reglering. Regeringen delar utredningens bedömning att detta alternativ inte bör väljas.

Sveriges advokatsamfund anser att förslaget riskerar att leda till försämrad rättssäkerhet för den enskilde. Samfundet påpekar att även om den forensiska och tekniska utvecklingen har ökat möjligheten att utreda och fastställa omständigheter som inträffat långt tillbaka i tiden på ett rättsäkert sätt, räcker sådan bevisning sällan för en fällande dom. Det behövs nästan alltid stödbevisning, som till följd av tidsaspekten inte kan föras på ett lika rättsäkert sätt. Regeringen delar inte samfundets farhågor. Oavsett hur reglerna om preskription utformas kommer det fortsatt vara domstolens uppgift att göra en allsidig bevisvärdering och bl.a. se till att teknisk bevisning inte tillmäts för stor betydelse i förhållande till annan bevisning. Förändrade preskriptionsregler innebär inte att beviskravet i brottmål sänks. När rätten bedömer om det är lämpligt att ta upp bevis under förundersökningen ska den beakta rättssäkerhetsaspekter, exempelvis vilken möjlighet det finns för den misstänkte att sätta förhöret i sitt sammanhang och hålla motförhör (prop. 2020/21:209 s. 25–28 och 60).

Svea hovrätt anser att kopplingen mellan åtalspreskription och reglerna om preskription av enskilda anspråk och särskild rättsverkan av brott bör beröras närmare. När det gäller skadestånd med anledning av brott följer av preskriptionslagen (1981:130) att den kortaste tiden för preskription är 10 år (2 §). Är tiden för åtalspreskription längre än 10 år är preskriptionstiden för enskilda anspråk som utgångspunkt densamma som tiden för åtalspreskription, se 3 §. Till följd av att åtalspreskriptionen förlängs för fler brott kommer även preskriptionstiden för enskilda anspråk att förlängas i motsvarande mån. Detta är i överensstämmelse med gällande systematik och enligt regeringen en rimlig ordning. När det gäller preskription av särskilda rättsverkningar av brott knyter dessa regler i vissa fall an till bestämmelserna om åtalspreskription i 35 kap. brottsbalken. Exempelvis får utvisning på grund av brott endast ske om gärningspersonen har dömts för brott, dvs. åtalspreskription får inte ha inträtt. För förverkande och företagsbot finns särskilda preskriptionsbestämmelser i 36 kap. brottsbalken, som avviker från regleringen i 35 kap. Förslagen i denna lagrådsremiss förändrar inte detta. Det saknas förutsättningar att i detta lagstiftningsärende överväga ändringar i denna ordning eftersom utredningen inte har gjort sådana överväganden.

Vad JO anför om att förlängda preskriptionstider kan leda till att personuppgifter behandlas under längre tid än befogat utgör enligt regeringen inte skäl för att avstå från att gå fram med utredningens förslag. Frågan om behandling av personuppgifter behandlas i avsnitt 11.

Sammantaget delar regeringen utredningens bedömning att samtliga brott med livstids fängelse i straffskalan bör undantas från preskription. Förslaget innebär ingen ändring såvitt gäller de brott för vilka fängelse på livstid inte är föreskrivet men som redan i dag är undantagna från preskription. De bör även i fortsättningen vara undantagna. Att brott med livs-

tids fängelse i straffskalan undantas från preskription innebär att de – precis som de redan undantagna brotten – inte blir föremål för åtalpreskription, absolut preskription eller påföljdspreskription. I enlighet med utredningens förslag innebär förslaget inte heller någon ändring av bestämmelsen att brott undantas från preskription endast i de fall gärningen begåtts av en vuxen person (35 kap. 2 § andra stycket). Undantaget från preskription för brott med livstids fängelse i straffskalan ska alltså inte gälla om gärningen har begåtts av en person som ännu inte fyllt 18 år.

Även försök, medhjälp och anstiftan undantas från preskription

En särskild fråga är om även försök till brott som kan straffas med livstids fängelse ska undantas från preskription. För försöksbrott gäller samma straffskala som för fullbordade brott. Detta innebär att även försök till brott med livstids fängelse i straffskalan kan föranleda lagens strängaste straff. Enligt regeringen bör kopplingen till brottets svårhet inte frångås vid bedömningen av om försöksbrotten bör undantas från preskription. Därtill har försök till ett flertal brott med livstids fängelse i straffskalan, bl.a. mord, brott mot mänskligheten och terroristbrott, redan undantagits från preskription (se 35 kap. 2 § första stycket 7). Försök till brott med livstids fängelse i straffskalan bör därför, i enlighet med utredningens förslag, undantas från preskription.

Till ansvar ska inte bara den som utfört gärningen dömas utan även den som främjat gärningen med råd eller dåd, dvs. medhjälp. Även den som förmått – anstiftat – någon annan att utföra gärningen ska dömas. Dessa bestämmelser om medverkan i 23 kap. 4 § brottsbalken är generell tillämpliga på brottsbalksbrott och specialstraffrättsliga brott som har fängelse i straffskalan och brotten har samma straffmaximum och därmed samma preskriptionstid som fullbordade brott. Detta medför att medverkan till brott som är undantagna från preskription inte preskriberas, oavsett om det rör sig om medverkan till ett fullbordat brott eller medverkan till ett straffbelagt försök till ett sådant brott. Detta kommer med regeringens förslag gälla alla brott som kan straffas med livstids fängelse.

När det gäller förberedelse och stämpling ligger den straffbara gärningen tidigare än försöksbrottet och straffet får inte sättas lika högt som för fullbordat brott (23 kap. 2 § tredje stycket brottsbalken). Detta får till följd att även preskriptionstiden blir kortare. För förberedelse och stämpling kan straffet alltså inte bestämmas till livstids fängelse. Redan detta talar enligt regeringen emot att göra undantag från preskriptionsreglerna. Dessutom gör sig de skäl som talar för att avskaffa preskriptionen för brott med livstids fängelse i straffskalan och försök till sådana brott, inte lika starkt gällande för förberedelse och stämpling till desamma. I dag preskriberas också stämpling och förberedelse till de brott som i sina fullbordade former är undantagna från preskription. Mot bakgrund av detta instämmer regeringen i utredningens bedömning att det saknas skäl att föreslå ändrade bestämmelser beträffande förberedelse och stämpling till livstidsbrott. Regeringen delar även utredningens bedömning att det inte heller finns anledning att föreslå några ändringar i fråga om underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott.

6 Preskriptionstiden för allvarliga brott ska förlängas

Regeringens förslag: För brott som inte undantas från preskription ska preskriptionstiden vara

- 15 år, om det är föreskrivet ett svårare straff än fängelse i fem år men inte över åtta år för brottet, och
- 25 år, om fängelse över åtta år är föreskrivet för brottet.

Regeringens bedömning: Det finns inte skäl att förlänga preskriptionstiden för brott för vilka det svåraste straff som föreskrivs är fängelse i fem år eller lägre. Det finns inte heller skäl att förlänga de absoluta preskriptionstiderna.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser, bl.a. *Brottsoffermyndigheten*, *Diskrimineringsombudsmannen*, *Domstolsverket*, *Göteborgs tingsrätt*, *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, *Kriminalvården*, *Polismyndigheten*, *Rättsmedicinalverket*, *Säkerhetspolisen*, *Tullverket* och *Umeå universitet (Samhällsvetenskapliga fakulteten)*, tillstyrker eller har inte någon invändning mot utredningens förslag.

Åklagarmyndigheten och *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* instämmer i utredningens förslag att brott med lika stränga straffskalor ska ha lika långa preskriptionstider, och har inget emot förslaget att förlänga preskriptionstiden från 10 till 15 år för brott som har ett straffmaximum om sex till åtta års fängelse. Åklagarmyndigheten instämmer vidare i utredningens bedömning att det saknas skäl att förändra preskriptionstiden för de brott som i dag preskriberas efter 2 respektive 5 år. Åklagarmyndigheten pekar samtidigt på att de föreslagna längre preskriptionstiderna inte bara träffar brott som grov misshandel utan även grova förmögenhetsbrott. Enligt Åklagarmyndigheten kan detta leda till att utredningar om exempelvis grova bedrägerier och förskingringar blir mer omfattande än i dag och att antalet bedrägerier som rubriceras som grova ökar något. Åklagarmyndigheten menar att det inte är självklart att de brottsbekämpande myndigheternas resurser ska användas för att utreda förmögenhetsbrott som begicks för mellan 10 och 15 år sedan. En sådan resursanvändning ifrågasätts också av *Sveriges advokatsamfund*, som avstyrker förslaget att förlänga preskriptionstiden för grova förmögenhetsbrott. Samfundet påpekar att handlingar som åberopas i mål om bedrägerier och bokföringsbrott många gånger inte förvaras längre än sju år (se 7 kap. 2 § bokföringslagen), vilket ger upphov till särskilda bevissvårigheter. Även *Ekobrottsmyndigheten* – som tillstyrker förslagen med vissa synpunkter – tar upp detta och menar att om en harmonisering inte sker mellan den föreslagna preskriptionstiden och den tid som bokföring ska bevaras, innebär förslaget i praktiken inte någon utökad möjlighet att utreda den grova ekonomiska brottsligheten.

Polismyndigheten välkomnar förslagen och påpekar att de gör det möjligt för polis och åklagare att arbeta med framför allt de allvarliga brotten i ett längre perspektiv, vilket ökar förutsättningarna för att klara upp de mest svårlösta brotten. Även *Tullverket* är positivt till förslagen och uppger

att de ger myndigheten möjligheter att utreda brott och söka efter gärningspersoner under längre tid än i dag. *Rädda barnen* tillstyrker också förslagen om förlängda preskriptionstider och uppger att de kommer att leda till att fler personer kan hållas ansvariga för handlingar som begås mot barn, även om lång tid förflutit sedan brottet begicks.

Brottsförebyggande rådet (Brå) framhåller att om de föreslagna förändringarna införs kan det finnas anledning att lägga större vikt än i dag vid rättens möjlighet att döma till lindrigare straff om en ovanligt lång tid har förflutit sedan brottet begicks. Enligt Brå kan den individualpreventiva verkan av ett fängelsestraff ifrågasättas om en person verkställer ett straff för ett brott som begicks för flera årtionden sedan.

Statens historiska museer och *Svenska ICOM* tar upp problemet med stölder från museisamlingar där gärningspersonen har behörig tillgång till samlingarna och som ofta upptäcks långt i efterhand. Statens historiska museer föreslår en särreglering där preskriptionstiden för häleri och egendomsbrott som utgör förbrott till häleri ska räknas från den dag då förbrottet upptäcktes i stället för när det begicks, om förbrottet inte rimligen kunnat upptäckas i anslutning till att det begicks. *Riksarkivet* instämmer i den beskrivning av ”kulturarvsbrottsligheten” som Statens historiska museer ger och anser att den bör vägas in i bedömningen av preskriptionstidens längd.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Dagens ordning med fem olika preskriptionstider bör behållas

Som konstateras i avsnitt 4 är preskriptionstiden bestämd till olika antal år utifrån det straff som högst kan följa på brottet. Av avsnitt 5 framgår att preskriptionstiden i de flesta fall är 25 år om fängelse på livstid kan följa på brottet men att regeringen föreslår att dessa brott aldrig ska preskriberas. I övrigt gäller enligt 35 kap. 1 § brottsbalken att preskriptionstiden är

- 2 år om det strängaste straffet är fängelse i högst ett år,
- 5 år om det strängaste straffet är fängelse i högst två år,
- 10 år om det strängaste straffet är fängelse i högst åtta år, och
- 15 år om det strängaste straffet är fängelse på viss tid över åtta år.

Utredningens förslag innebär att det nuvarande systemet med fem preskriptionstider behålls, men att justeringar görs så att preskriptionstiderna för allvarliga brott förlängs. Som utredningen konstaterar har systemet med preskriptionstider på 2, 5, 10, 15 och 25 år funnits under lång tid och det är väl etablerat. Regeringen instämmer i att systemet bör behållas.

Preskriptionstiderna för allvarliga brott bör förlängas

För att säkerställa att preskriptionstiderna stämmer överens med den gällande synen på allvarlig brottslighet och brottsoffers rätt till upprättelse och att de är anpassade till dagens möjligheter att utreda och föra bevisning om även äldre brott, bör – som utredningen föreslår – preskriptionstiderna för allvarliga brott förlängas. Som bl.a. *Polismyndigheten* är inne på innebär en förlängning av preskriptionstiderna att det är möjligt för rättsvårdande myndigheter att arbeta med allvarliga brott i ett längre perspektiv, vilket ökar förutsättningarna att klara upp de mest svårlösta brotten.

Som konstateras i avsnitt 5 gäller bestämmelsen om att vissa brott är helt undantagna från preskription inte brott som begås av en person som ännu inte har fyllt 18 år (35 kap. 2 § brottsbalken). Bestämmelserna i 35 kap. 1 § brottsbalken, som innebär att preskriptionstiden avgörs av hur allvarligt brottet är, innehåller inte något motsvarande undantag eller någon annan särreglering för unga och utredningen föreslår inte heller något sådant. Preskriptionstiden avgörs alltså utifrån brottets allvar även om brottet har begåtts av någon som ännu inte fyllt 18 år. Det innebär att en förlängning av preskriptionstiderna för allvarliga brott får genomslag även i förhållande till unga lagöverträdare. En följd av detta är att en person som i sin ungdom har begått ett brott kan komma att lagföras för brottet senare i livet trots att han eller hon då har lämnat kriminaliteten bakom sig. Utifrån intresset av att upprätthålla förtroendet för straffsystemet och brottsofferperspektivet anser regeringen att detta är rimligt när det gäller allvarliga brott.

En möjlig effekt av förlängda preskriptionstider är, som bl.a. *Brå* lyfter fram, att domstolar i större utsträckning än i dag kan komma att döma till lindrigare straff än vad brottets straffvärde motiverar på grund av att lång tid har förflutit sedan brottet begicks (29 kap. 5 § första stycket 3 brottsbalken). Det är domstolen som i det enskilda fallet avgör om det finns sådana skäl (s.k. billighetsskäl) som bör påverka straffmätningen. Här kan dock noteras att Straffreformutredningen (Ju 2023:14) har i uppdrag att överväga och, oavsett ställningstagande i sak, föreslå ändringar som innebär att sådana skäl utmönstras eller i vart fall ges en mer begränsad betydelse för påföljdsbestämningen (dir. 2023:115 och 2023:181).

De brott som i dag preskriberas efter 15 år ska preskriberas efter 25 år

Brott för vilka det svåraste föreskrivna straffet är fängelse på viss tid över åtta år preskriberas i dag efter 15 år. Utredningen föreslår att dessa brott i stället ska preskriberas efter 25 år. Det rör sig om mycket allvarliga brott, bl.a. synnerligen grov misshandel, människohandel, grov våldtäkt, synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grovt vapenbrott. Under senare år har lagstiftaren kommit att se allvarligare på flera av dessa brott som innebär särskilt allvarliga kränkningar av enskildas personliga integritet. Som framgår av utredningens genomgång har den forensiska och tekniska utvecklingen lett till förbättrade möjligheter att utreda och lagföra denna typ av brottslighet även lång tid efter att brottet begicks. Det handlar exempelvis om att biologiska spår ur vilka dna-bevisning kan tas fram kan säkras vid brottsplatsundersökningar och sparas under lång tid. Sådana spår kan tillsammans med annan bevisning möjliggöra en rättssäker lagföring även många år efter det att brottet begicks. Dessa omständigheter talar för att preskriptionstiden bör förlängas på det sätt som utredningen föreslår. Ur ett humanitärt perspektiv behöver det visserligen beaktas att den förlängning av preskriptionstiden som utredningen föreslår innebär att en person kan lagföras mycket lång tid efter brottet, oavsett om han eller hon därefter har levt ett skötsamt och laglydigt liv. När det rör sig om brottslighet av så allvarligt slag som nu är aktuellt bör emellertid gärningspersonens intressen ge vika för de argument som talar för att lagföring ska kunna ske. Det gäller inte minst brottsoffrets intresse av att få upprättelse. Sammantaget instämmer regeringen alltså i utredningens förslag att

preskriptionstiden framöver bör vara 25 år om fängelse på viss tid över åtta år är föreskrivet för brottet.

Som framgår av avsnitt 5 kommer brott som kan straffas med fängelse på livstid inte vara undantagna från preskription i de fall då brottet begåtts av en person som inte fyllt 18 år. I enlighet med utredningens förslag bör brottet i den situationen preskriberas efter 25 år.

Vissa av de brott som i dag preskriberas efter 10 år ska preskriberas efter 15 år

I dag är preskriptionstiden 10 år om det strängaste straffet som kan följa på brottet är fängelse över två år men högst åtta år. Flertalet brott som omfattas av denna preskriptionstid har ett föreskrivet straffmaximum om fyra eller sex års fängelse. Endast ett fåtal brott har ett föreskrivet straffmaximum om åtta års fängelse. Denna preskriptionstid omfattar brott som lagstiftaren bedömt vara av klart varierande svårhetsgrad. Regelverkets utformning innebär vidare att samma preskriptionstid ibland gäller för olika grader av samma brott, exempelvis narkotikabrott och grovt narkotikabrott. I vissa fall gäller samma preskriptionstid för brott av normalgraden och samma brott om det bedöms som mindre grovt. Så är fallet vid t.ex. våldtäkt, mordbrand och allmänfarlig ödeläggelse.

Utredningen föreslår att preskriptionstiden för vissa av dessa brott – de som har ett maximistraff som överstiger fem år – ska förlängas till 15 år. Det rör sig om allvarlig brottslighet som i många fall innebär svåra kränkningar av enskilda personers integritet och som tillhör den kategori av brott som lagstiftaren under senare tid har ansett vara särskilt straffvärd. Några exempel är grov misshandel, rån, våldtäkt, grovt vapenbrott och grovt narkotikabrott. Den förändring som utredningen föreslår skulle få till följd att de varierande bedömningar som lagstiftaren gjort beträffande de olika brotternas svårhet får tydligare genomslag även i preskriptionshänseende. Med utredningens förslag förlängs dessutom preskriptionstiden för vissa brott som genom tidigare lagändringar har fått en kortare preskriptionstid. Det gäller t.ex. grov misshandel, som fick en kortare preskriptionstid när maximistraffet sänktes i anslutning till att synnerligen grov misshandel infördes. Även dessa omständigheter talar för att preskriptionstiden bör förlängas på det sätt som utredningen föreslår.

Några remissinstanser lyfter fram att förslaget innebär en förlängd preskriptionstid även för grova förmögenhetsbrott. *Åklagarmyndigheten* menar att förslaget kan medföra att utredningar om exempelvis grova bedrägerier och förskingringar blir mer omfattande och resurskrävande. *Sveriges advokatsamfund* och *Ekobrottsmyndigheten* påpekar att den period under vilken räkenskapsinformation ska bevaras enligt bokföringslagen (1999:1078) är kortare än den föreslagna preskriptionstiden och ifrågasätter behovet av en förlängd preskriptionstid för grova förmögenhetsbrott.

Förlängda preskriptionstider möjliggör att fler grova förmögenhetsbrott kan lagföras, vilket är mycket angeläget. Den stränga syn på grova förmögenhetsbrott som kommer till uttryck i straffskalorna, bör återspeglas även i preskriptionshänseende. Det finns inte skäl att i detta avseende göra skillnad mellan dessa brott och andra. Redan i dag finns det en diskrepans mellan preskriptionstiden och den tid under vilken räkenskapsmaterial

måste bevaras och detta bör enligt regeringen inte hindra att preskriptionstiden förlängs.

Statens historiska museer anser att det finns ett behov av en särreglering för beräkningen av preskriptionstiden för bl.a. häleri. Regeringen konstaterar att det i detta ärende inte finns underlag för att överväga en sådan ändring. Det kan emellertid konstateras att utredningens förslag bl.a. innebär en förlängning av preskriptionstiden för grovt häleri till 15 år, vilket kommer att förbättra möjligheterna att utreda och lagföra även den typ av kulturarvsbrottslighet som Statens historiska museer tar upp.

Sammantaget anser regeringen att preskriptionstiden bör vara 15 år, om det för brottet är föreskrivet ett svårare straff än fängelse i fem år men inte över åtta år.

Preskriptionstiden för övriga brott bör inte ändras

Utredningen bedömer att preskriptionstiderna inte bör ändras för de brott för vilka det föreskrivna straffet inte är svårare än fängelse i fem år. Ingen remissinstans invänder mot utredningens bedömning.

Brott för vilka det svåraste straffet är fängelse i över två år men inte över fem år preskriberas i dag efter 10 år. Det rör sig om t.ex. narkotikabrott, narkotikasmuggling, vapenbrott, grovt olaga hot, oaktsam våldtäkt och grovt tillgrepp av fortskaffningsmedel. Utredningen anser att de skäl som gör sig gällande för att förlänga preskriptionstiden redan är tillgodosedda för denna kategori brott genom den nu gällande preskriptionstiden och menar att preskriptionstiden framstår som proportionerlig i förhållande till brotts allvar. Regeringen gör ingen annan bedömning.

Brott för vilka det svåraste straffet är fängelse i över ett år men inte över två år preskriberas efter 5 år. Exempel på brott som omfattas av denna preskriptionstid är olaga hot, stöld, skadegörelse och grovt rattfylleri. Många av dessa brott är relativt enkla att utreda och kräver i regel inte någon omfattande forensisk eller teknisk bevisning. Som utredningen påpekar är det vidare av såväl allmänpreventiva som individualpreventiva skäl angeläget att samhällets reaktion på denna typ av brottslighet kommer relativt omgående och att utredning och lagföring sker i så nära anslutning till gärningen som möjligt. Detta skulle kunna motverkas om preskriptionstiden förlängs. Flera av brotten är dessutom sådana att de omfattas av det permanenta snabbförfarandet i brottmål som infördes den 1 januari 2023 efter propositionen Snabbare lagföring av brott (prop. 2021/22:279). Regelverket innebär att snabbare lagföring kan användas vid sådana brott som kan utredas direkt eller inom kortare tid från brottet. Ofta handlar det om s.k. mängdbrottslighet, som t.ex. butiksstölder. Som *Åklagarmyndigheten* påpekar kan en förlängning av preskriptionstiden för dessa brott komma i konflikt med intresset av att rättsväsendets resurser används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Bland de brott som har en preskriptionstid om 5 år finns visserligen även t.ex. misshandel och olaga tvång. En del av dessa brott kan både vara svåra att utreda och kräva forensisk och teknisk utredning. Det gäller inte minst våldsbrott som begås av närstående till brottsoffret och som ofta sker i hemmet. Den typen av brott kan i många fall komma till rättsväsendets kännedom först lång tid efter att de begicks, vilket i viss mån talar för att det finns ett behov av att förlänga preskriptionstiden. Som nämns i avsnitt 4.3 finns det emellertid klara

fördelar med ett system som i så stor utsträckning som möjligt innebär att brott med lika stränga maximistraff har lika långa preskriptionstider och regeringen anser inte att det finns skäl att frågå den principen i detta fall. En preskriptionstid om 5 år för brott där straffmaximum är två års fängelse framstår som proportionerlig. Sammantaget anser regeringen att den nu gällande preskriptionstiden är väl avvägd.

För brott där det strängaste straffet är fängelse i högst ett år är preskriptionstiden i dag 2 år. Som exempel på sådana brott kan ofredande, hemfridsbrott, häleriförseelse och de ringa formerna av skadegörelse, bedrägeri, utpressning, narkotikabrott, misshandel, tillgrepp av fortskaffningsmedel och bokföringsbrott nämnas. Det rör sig om brott där påföljden oftast stannar vid böter. Här gör sig i än högre grad de ovan nämnda hänsynen gällande. Brotten kräver ofta inte omfattande forensisk eller teknisk bevisning, det finns ett allmänt intresse av att dessa brott utreds relativt fort och flera av brotten är sådana att de omfattas av det permanenta snabbförfarandet i brottmål. Även om det bland de aktuella brotten finns brott med t.ex. integritetskränkande inslag delar regeringen utredningens bedömning att det saknas skäl att förlänga preskriptionstiden för denna kategori brott.

Sammantaget instämmer regeringen i utredningens bedömning att preskriptionstiderna inte bör ändras för de brott för vilka det föreskrivna straffet är fängelse i högst fem år.

De absoluta preskriptionstiderna bör inte förlängas

Som beskrivs i avsnitt 4.1 kompletteras bestämmelserna om åtalspreskription av bestämmelser om absolut preskription som sätter den yttersta gränsen för hur lång tid det får ta att lagföra en gärningsperson (35 kap. 6 § brottsbalken). Bestämmelserna i 35 kap. 6 § tillämpas både i fall då åtalspreskriptionen regleras i 35 kap. 2 § och i fall då åtalspreskriptionen är särreglerad i en annan författning utanför brottsbalken (jfr prop. 1971:114 s. 68–71).

Enligt 35 kap. 6 § 1 är den absoluta preskriptionstiden 5 år om preskriptionstiden inte är reglerad i någon annan författning än brottsbalken utan bestäms av 35 kap. 1 § och åtalspreskriptionen enligt den bestämmelsen är 2 år. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att dessa mindre allvarliga brott bör beivras så snart som möjligt, så att resurser och tid kan läggas på allvarligare brott. Brotten handläggs i regel i det permanenta snabbförfarandet i brottmål och det tycks inte finnas något behov av att ändra preskriptionstiden.

Av 35 kap. 6 § 2 framgår att den absoluta preskriptionstiden är 15 år i andra fall än punkt 1 om det för brottet inte kan följa svårare straff än fängelse i två år. För bötesbrott i specialstraffrätten och brott med straffmaximum om två års fängelse är den absoluta preskriptionstiden alltså 15 år. Utredningen konstaterar att bestämmelsen har funnits under lång tid och är väletablerad och att det inte har framkommit något behov av att ändra preskriptionstiden. Enligt regeringen är bestämmelsen väl avvägd och bör bestå.

För brott där det svåraste straffet är fängelse över två år är den absoluta preskriptionstiden 30 år (35 kap. 6 § 3). Som framgår av avsnitt 5 föreslås att den absoluta preskriptionen ska slopas för de brott som kan straffas med

livstids fängelse. Utredningen anser utifrån effektivitetsskäl, humanitets-skäl och rättssäkerhetsaspekter att preskriptionstiden inte bör ändras för denna kategori brott i övrigt. Regeringen gör ingen annan bedömning.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen ingen ändring av de preskriptionstider som gäller för absolut preskription.

7 Det behövs ytterligare skärpningar när det gäller brott mot barn

Regeringens förslag: Vid grov fridskränkning och hedersförtryck som begås mot ett barn ska preskriptionstiden för de enskilda brotten räknas från den dag att målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

Utredningens bedömning överensstämmer inte med regeringens förslag. Utredningen anser att det inte behövs någon ytterligare preskriptionsrättslig särreglering av brott som begås mot barn. Utredningen redogör dock för hur en särreglering för grov fridskränkning som begås mot ett barn skulle kunna se ut. Utredningen anför att en motsvarande lösning kan övervägas när det gäller brottet hedersförtryck.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser invänder inte mot utredningens bedömning att det saknas skäl att införa ytterligare preskriptionsrättsliga särregleringar för brott mot barn. *Åklagarmyndigheten* och *Polismyndigheten* instämmer uttryckligen i utredningens bedömning.

Barnombudsmannen, *ECPAT Sverige*, *Linköpings universitet (Barnafrid)*, *Stiftelsen Allmänna Barnhuset*, *Rädda Barnen* och *UNICEF Sverige* invänder mot utredningens bedömning och efterlyser olika former av särregleringar. Flera av de remissinstanser som är negativa till utredningens bedömning tillstyrker det alternativa förslaget om att preskriptionstiden för de brott som ingår i grov fridskränkning mot barn ska räknas från den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Linköpings universitet (Barnafrid) anser att motsvarande reglering som finns i det alternativa förslaget bör införas även för det nya brottet hedersförtryck när det begås mot ett barn. Barnombudsmannen framhåller att grov fridskränkning som riktas mot ett barn är det brott av de brottskategorier som utredningen undersökt där flest ärenden lagts ner till följd av preskription och ifrågasätter varför utredningen inte föreslår att dessa brott undantas från preskription eller att preskriptionstiden beräknas på annat sätt. Barnombudsmannen ställer sig dock inte bakom utredningens alternativa förslag utan anser, i likhet med Rädda Barnen, att preskriptionstiden i stället bör bestämmas utifrån straffmaximum för brottet grov fridskränkning.

Svea hovrätt avstyrker det alternativa förslaget. Hovrätten anför att de skäl som utredningen tar upp avseende preskription av gärningar som kan ingå i grov fridskränkning eller grov kvinnofridskränkning mot en vuxen gör sig gällande även beträffande sådana gärningar begångna mot ett barn. Enligt hovrätten skulle det alternativa förslaget leda till praktiska problem i tillämpningen och medföra en bristande förutsebarhet. Dessutom skulle förslaget innebära att resurser läggs på att utreda påstådda gärningar som

inträffat för mycket länge sedan där bevisläget ofta är besvärligt och där den misstänkte med tiden har försämrade möjligheter att försvara sig.

Skälen för regeringens förslag

Det finns skäl att införa särregleringar för grov fridskränkning och hedersförtryck mot barn

Barn är särskilt skyddsvärda, vilket kommer till uttryck på flera ställen i den straffrättsliga lagstiftningen. Vid bedömningen av vilket straffvärde ett brott har ska exempelvis särskilt beaktas om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i barnets förhållande till närstående (29 kap. 2 § 8 brottsbalken). Ett annat exempel är att det år 2022 infördes ett nytt brott – barnfridsbrott – som innebär att det är straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relationer (4 kap. 3 § brottsbalken).

Även den preskriptionsrättsliga lagstiftningen innehåller flera särregleringar när ett brott har begåtts mot ett barn. Vissa brott, bl.a. våldtäkt mot barn och grov våldtäkt mot barn, är undantagna från preskription om brottet har begåtts av en person som fyllt 18 år (se avsnitt 5). Enligt huvudregeln i 35 kap. 4 § första stycket löper preskriptionstiden från den dag då brottet begicks eller fullbordades. I 35 kap. 4 § andra stycket finns dock en särskild bestämmelse som innebär att preskriptionstiden vid vissa brott mot barn ska räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. En på detta sätt förlängd preskriptionstid gäller exempelvis för de flesta sexualbrotten mot barn. För sexuellt ofredande och sexuellt ofredande mot barn, där något olika regler gäller beroende på om målsäganden är över eller under 15 år, gäller en förlängd preskriptionstid om gärningen utförs mot någon som är under 18 år.

Särregleringen av barn i preskriptionssammanhang motiveras av både enskilda och allmänna intressen. Ett barn som har utsatts för brott förmår inte alltid att berätta om vad barnet varit utsatt för förrän han eller hon kommer upp i övre tonåren eller vuxen ålder. Det är inte heller säkert att barnet alltid förstår att det som hänt kan utgöra ett brott. Det finns också ett allmänt intresse av att en person som utsatt barn för allvarliga brott straffas även om lång tid förflutit sedan brottet begicks (se bl.a. prop. 1994/95:2 s. 24–28 och prop. 2019/20:69 s. 32 och 33). Utredningen överväger om det bör införas ytterligare särregleringar i preskriptionshänseende när det gäller brott som begås mot barn, men kommer fram till att det inte finns skäl för det. Utredningen redogör dock för hur en särreglering för grov fridskränkning som begås mot ett barn skulle kunna se ut. Grov fridskränkning består av flera självständiga brott som tillsammans kan utgöra ett fridskränkingsbrott, där preskriptionstiden löper för vart och ett av de enskilda brotten (se mer i avsnitt 8). Det alternativa förslaget innebär att preskriptionstiden för brott som ingår i en grov fridskränkning som begås mot ett barn ska räknas från det att målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Utredningen anför att en motsvarande lösning kan övervägas för brottet hedersförtryck.

Som utredningen konstaterar bör försiktighet råda vid avsteg från grundläggande preskriptionsrättsliga principer. Att låta preskriptionstiden beräknas på ett särskilt sätt för vissa brott som begås mot barn innebär att principen om ett samband mellan brottets straffskala och preskriptions-

tidens längd frångås, vilket kan ifrågasättas ur ett principiellt perspektiv (jfr prop. 1994/95:2 s. 45 och prop. 2019/20:69 s. 94). Regeringen anser emellertid att det finns goda skäl för att införa en reglering i enlighet med det alternativa förslag som utredningen lämnar. Denna bedömning delas av flera remissinstanser, bl.a. *ECPAT Sverige*, *UNICEF Sverige* och *Linköpings universitet (Barnafrid)*. Grov fridskränkning mot barn begås av en närstående eller tidigare närstående till barnet och gärningen begås i regel i hemmet. Som ECPAT Sverige anför kan barn som utsätts för upprepat våld och kränkningar av en närstående person påverkas av detta under resten av livet. Det kan dröja långt in i vuxen ålder innan den som har blivit utsatt orkar, vågar eller får möjlighet att bearbeta händelserna och vill anmäla dem. Att brottet ofta begås av en för barnet närstående person är något som anfördes som skäl när preskriptionstiden senarelades för sexualbrott mot barn (se bl.a. prop. 1994/95:2 s. 24). De enskilda brott som ingår i fridskränkningen, t.ex. ofredande och misshandel, kan även vara svåra för omgivningen att upptäcka eftersom de inte alltid leder till synliga skador. Att det kan dröja lång tid innan någon hålls ansvarig för grov fridskränkning mot ett barn får stöd av att detta brott är det brott som enligt utredningens undersökning läggs ned i flest fall till följd av preskription. Enligt statistik från Åklagarmyndigheten lades 47 förundersökningar avseende grov fridskränkning mot barn ned till följd av preskription under åren 2020–2023. Detta kan jämföras med exempelvis grov misshandel mot barn under samma tidsperiod där endast tre förundersökningar lades ner på grund av preskription. Även statistik från Polismyndigheten för tidsperioden 2020–2023 visar att grov fridskränkning som begås mot barn är det brott där flest ärenden har lagts ned till följd av preskription. Mot denna bakgrund finns det starka skäl att inordna grov fridskränkning som begåtts mot ett barn bland de brott som särbehandlas genom att preskriptionstiden börjar löpa först när målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

Bestämmelsen om hedersförtryck, som infördes den 1 juli 2022, är utformad med fridskränkningens brott som förebild. Hedersförtryck tar sikte på den upprepade utsattheten vid hedersrelaterad brottslighet (prop. 2021/22:138 s. 28 och 29). De skäl som gör sig gällande för en särskild preskriptionsrättslig reglering beträffande grov fridskränkning mot barn gör sig gällande även beträffande hedersförtryck som begås mot barn.

Svea hovrätt menar att det alternativa förslaget skulle leda till praktiska svårigheter i rättstillämpningen och medföra bristande förutsebarhet. Även utredningen lyfter risken för tillämpningsproblem och anser att en senareläggning av utgångspunkten för beräkningen av preskriptionstiden kan leda till att det blir svårt att avgöra vilka brott som har ett sådant tidsmässigt samband som gör att de ska ingå i en grov fridskränkning. Enligt regeringen bör de beskrivna riskerna inte överdrivas. Redan i dag är det upp till rättstillämpningen att bedöma vilka enskilda gärningar som har ett sådant tidsmässigt samband att de kan anses ingå i brotten grov fridskränkning eller hedersförtryck. Den bedömningen bör inte påverkas av hur preskriptionstiden beräknas. Med den föreslagna ordningen följer att ett enskilt brott som på egen hand hade varit preskriberat, i stället blir föremål för en senarelagd preskriptionstid när det ingår i brotten grov fridskränkning eller hedersförtryck mot barn. Denna konsekvens utgör dock inte skäl att avstå från att genomföra förslaget. Redan i dag kan en liknande

effekt uppstå när ett brotts svårighetsgrad ska avgöras eftersom olika preskriptionstider då kan gälla. Regeringen återkommer i författningskommentaren till vissa tillämpningsfrågor (se avsnitt 14.1).

Vid en sammantagen bedömning anser regeringen att skälen för att genomföra utredningens alternativa förslag och att göra motsvarande ändring för brottet hedersförtryck som begås mot ett barn överväger de skäl som talar emot. Enligt regeringen ligger detta i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som gäller som svensk lag sedan den 1 januari 2020. Genom att preskriptionstiden förlängs ökar möjligheterna att lagföra de aktuella brotten. På så sätt stärks det straffrättsliga skyddet för barn och barns möjligheter till upprättelse ökar, vilket ligger i linje med artikel 19 i barnkonventionen.

Förslaget innebär alltså att preskriptionstiden för de enskilda gärningarna ska räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Liksom enligt nuvarande ordning – och i enlighet med vad som gäller för dessa brott om de begås mot en vuxen person – ska preskriptionstiden beräknas separat för vart och ett av de brott som ingår i grov fridskränkning eller hedersförtryck (se även avsnitt 8). Om någon av gärningarna som ingår i grov fridskränkning eller hedersförtryck har begåtts efter det att målsäganden fyllt 18 år ska preskriptionstiden för det brottet i stället räknas från tidpunkten för den gärningen.

När ytterligare tillägg görs i uppräknningen över brott för vilka preskriptionstiden ska räknas från målsägandens 18-årsdag kan bestämmelserna bli svårare att överblicka. För att underlätta tillämpningen bör – som utredningen föreslår – brottsbeteckningarna för de aktuella brotten framgå av lagtexten. Det bör vidare tydligt framgå att särregleringen gäller när brottet har begåtts mot någon som ännu inte har fyllt 18 år. Mot bakgrund av att barnpornografibrotten är ett brott mot allmän ordning bör bestämmelsen såvitt avser detta brott alltså ha en annan utformning (jfr prop. 2009/10:70 s. 30–33).

Det saknas underlag för att föreslå ytterligare särregleringar

Utredningen lämnar inga ytterligare förslag om ändring av preskriptionsreglerna såvitt gäller brott som begås mot barn. Det saknas därför förutsättningar för att i detta lagstiftningsärende överväga ytterligare lagändringar. Det kan dock noteras att de föreslagna generella förlängningarna av preskriptionstiderna även kommer att gälla brott mot barn.

8 En tydligare regel om beräkning av preskriptionstiden

Regeringens förslag: Tiden för åtalspreskription och absolut preskription ska bestämmas utifrån endast straffmaximum för brottet.

Tillämpningsområdet för den särskilda bestämmelsen om beräkning av preskriptionstiden för försvårande av skattekontroll ska utökas och omfatta fall då den bokföringsskyldige eller den uppgiftsskyldige har blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Östersunds tingsrätt* och *JO* ser klara fördelar med förslaget att tiden för åtalspreskription fortsättningsvis ska beräknas utifrån endast straffmaximum för brottet. *JO* lyfter fram att det då blir tydligare och mer förutsebart vid vilken tidpunkt ett brott preskriberas och att utrymmet för en oriktig eller inkonsekvent tillämpning av regelverket därigenom minskar, vilket gagnar rättssäkerheten. *Sveriges advokatsamfund*, som avstyrker förslaget, anser emellertid att den föreslagna ordningen riskerar att slå oproportionerligt hårt mot unga lagöverträdare och framhåller att en förlängd preskriptionstid för unga i åldern 15–20 år framstår som mindre lämplig med hänsyn till preskriptionens humanitära sida. *Socialstyrelsen* saknar en analys av konsekvenserna för barn och unga som begår brott.

Barnombudsmannen och *Rädda Barnen* anser att preskriptionstiden för friidskränkingsbrotten bör räknas utifrån straffmaximum som gäller för friidskränkingsbrottet och inte för vart och ett av de enskilda brott som tillsammans konstituerar friidskränkningen. Enligt *Rädda Barnen* dröjer det ofta länge innan en person anmäler denna typ av brottslighet, vilket riskerar att leda till att flera gärningar hinner preskriberas. *Åklagarmyndigheten*, *Uppsala tingsrätt* och *Stockholms universitet* anser dock att den nuvarande ordningen bör bestå.

Samtliga remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot utredningens förslag om beräkning av preskriptionstiden för försvårade av skattekontroll. *Ekobrottsmyndigheten*, som tillstyrker förslaget, efterlyser dock ett klargörande av från vilken tidpunkt preskriptionstiden ska räknas vid bokföringsbrott och försvårade av skattekontroll. *Ekobrottsmyndigheten* anför att brottstiden som huvudregel bestäms till det räkenskapsår som felaktigheten eller underlåtenheten hänför sig till. Enligt myndigheten är det dock inte klarlagt om preskriptionstiden, likt ett perdurerande brott, ska räknas från räkenskapsårets sista dag eller någon annan tidpunkt, t.ex. från den dag då bokföringen senast skulle vara upprättad.

Skälen för regeringens förslag

Enbart föreskrivet straffmaximum ska avgöra preskriptionstidens längd

Tiden för åtalspreskription avgörs i dag inte endast av straffmaximum i den straffskala som är föreskriven för brottet, utan också av bestämmelser genom vilka straffmaximum utökas respektive inskränks. Detta framgår av att 35 kap. 1 § brottsbalken tar sikte på vilket straff som ”kan följa” eller ”ej kan följa” på brottet. Bestämmelser som kan utöka den tillämpliga straffskalan är bl.a. reglerna om straffskärpning på grund av återfall i brott (26 kap. 3 §) och förekomsten av vissa synnerligen försvårade omständigheter vid brottet (26 kap. 3 a § jfr med 29 kap. 2 a §). Reglerna om straff för unga lagöverträdare (29 kap. 7 § andra stycket) kan innebära att möjligheten att döma ut påföljd för brottet begränsas i förhållande till straffskalan. Avsikten har varit att sådana regler ska kunna påverka preskriptionstiden för ett brott (jfr SOU 1925:28 s. 42 och prop. 1971:114 s. 15). Som utredningen beskriver innebär ordningen dock att det kan vara svårt att avgöra om ett brott är preskriberat eller inte. Det finns vidare en risk för olika tolkningar av reglerna, vilket kan resultera i en oriktig eller in-

konsekvent tillämpning. Utredningen föreslår därför att preskriptionstiden ska beräknas utifrån endast straffskalan för brottet.

Liksom *Östersunds tingsrätt* och *JO* ser regeringen klara fördelar med utredningens förslag. Regleringen blir tydligare och tillämpningen mer förutsägbar och utrymmet för olika tolkningar vid bestämmandet av preskriptionstiden minskar, vilket gagnar rättssäkerheten. Ett annat skäl är att det i möjligaste mån bör undvikas att brottsoffer behöver delta i en rättsprocess där det först vid tidpunkten för domen konstateras att brottet är preskriberat. Därtill kan myndigheternas resurser i högre utsträckning användas för att utreda nya brott om det blir lättare att konstatera att ett brott är preskriberat. Även effektivitetsskäl talar alltså för att ändra den rådande ordningen på det sätt som utredningen föreslår. En sådan lösning har också valts i Finland.

Att en ordning som innebär att preskriptionstiden avgörs av endast brottets straffskala i vissa fall kan leda till att preskriptionstiden är kortare än vad som gäller i dag utgör inte i sig ett skäl att låta den befintliga ordningen bestå. Att det sedan utredningen presenterade sitt förslag har tillkommit en ny straffskärpningsbestämmelse i 29 kap. 2 a § som trädde i kraft i juli 2023 föranleder ingen annan bedömning.

Utredningen anför att 29 kap. 7 § andra stycket brottsbalken troligen är den bestämmelse som påverkar beräkningen av preskriptionstiden i störst utsträckning. I bestämmelsen föreskrivs att det för brott som någon har begått innan han eller hon fyllt 18 år inte får dömas till svårare straff än fängelse i tio år. Om fängelse på längre tid och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 26 kap. 2 § (som tar sikte på flerfaldig brottslighet) får dock dömas till fängelse i högst fjorton år. *Socialstyrelsen* efterfrågar mot den bakgrunden en analys av vilka konsekvenser förslaget om att beräkna preskriptionstiden utifrån endast straffmaximum blir för barn och unga som begår brott. *Sveriges advokatsamfund* menar att förslaget riskerar att slå oproportionerligt hårt mot unga lagöverträdare.

Sett utifrån brottsofferperspektivet och intresset av samhällsskydd anser regeringen att det med rätta kan ifrågasättas om det är rimligt att bestämmelsen i 29 kap. 7 § andra stycket – utöver att påverka påföljden i det enskilda fallet – påverkar preskriptionstidens längd. Regeringen delar under alla förhållanden inte bilden att frågan om vilken utgångspunkt som ska användas för beräkningen är avgörande för hur de föreslagna lagändringarna påverkar unga lagöverträdare. De ändringar av preskriptionstidens längd som nu föreslås kommer innebära att preskriptionstiden förlängs för allvarliga brott (se avsnitt 6). Med utgångspunkt i de straffskalor som gäller för sådana brott kommer förändringen träffa även lagöverträdare i åldern 15–17 år, oavsett om preskriptionstiden beräknas utifrån straffmaximum för brottet eller enligt den nuvarande principen. Som exempel kan nämnas att preskriptionstiden för ett mord som begås av en person som är under 18 år framöver kommer vara 25 år oavsett om preskriptionstiden beräknas utifrån att brottet kan straffas med fängelse på livstid eller utifrån att brottet enligt 29 kap. 7 § andra stycket brottsbalken kan straffas med som mest fängelse i fjorton år. Straffskalor kan även förändras över tid, vilket kan innebära att förutsättningarna för beräkningen av preskriptionstiden ändras. Det kan i detta sammanhang åter finnas anledning att peka på att regeringen har påbörjat en omläggning av svensk kriminalpolitik som bl.a. innefattar en översyn av straffskalorna

(dir. 2023:115). Med beaktande av den förändrade synen på brott och brottslighet och ur ett brottsofferperspektiv anser regeringen att det finns starka skäl att beräkna preskriptionstiden utifrån endast straffmaximum för brottet, även om det framöver skulle kunna leda till att preskriptionstiden är längre än den hade varit om beräkningen gjorts enligt nuvarande princip. Vad som anförts om unga lagöverträdare utgör mot denna bakgrund inte skäl att låta den gällande ordningen bestå.

Som utredningen konstaterar innebär förslaget inte att all den osäkerhet som kan råda om hur lång preskriptionstiden är för ett brott kommer kunna undvikas. Även i framtiden kommer det i vissa fall vara osäkert till vilken grad en viss gärning ska hänföras innan åtalet prövats och därmed vilken straffskala och preskriptionstid som gäller för brottet. Som framgått innebär emellertid förslaget betydande förbättringar av förutsättningarna för en riktig, konsekvent och rättssäker tillämpning av reglerna om preskription och för en effektiv användning av myndigheternas resurser. Regeringen anser därför att tiden för åtalpreskription framöver enbart ska avgöras utifrån straffmaximum för brottet.

När det gäller tiden för den absoluta preskriptionen bestäms den i dag, på samma sätt som vid åtalpreskription, efter det svåraste straffet som kan följa på brottet. Detta innebär att preskriptionstiden bestäms utifrån straffmaximum för det aktuella brottet justerat med de bestämmelser som utökar respektive inskränker straffmaximum. Regeringen instämmer i utredningens förslag att den absoluta preskriptionen, precis som åtalpreskriptionen, bör bestämmas utifrån endast brottets maximistraff. Därigenom blir regleringen tydligare och mer förutsägbar samtidigt som utrymmet för olika tolkningar vid bestämmandet av preskriptionstiden minskar. Att ha olika beräkningstider för åtalpreskription och absolut preskription framstår också som mindre lämpligt, och skulle precis som utredningen anför kunna leda till ett mer splittrat system.

Särskilt om fridskränkingsbrotten, olaga förföljelse och hedersförtryck

Fridskränkingsbrotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning och brotten olaga förföljelse och hedersförtryck består av ett antal självständigt straffbelagda gärningar (4 kap. 4 a, 4 b och 4 e §§ brottsbalken). I preskriptionshänseende behandlas gärningarna var för sig, dvs. preskriptionstiden bestäms utifrån den enskilda gärningen och preskriptionstiden löper från vart och ett av gärningstillfällena. *Rädda Barnen* och *Barnombudsmannen* anser att preskriptionstiden för fridskränkingsbrotten i stället bör beräknas utifrån maximistraffet för brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Frågan om en särskild reglering av preskriptionstiden för fridskränkingsbrotten behandlades i prop. 2010/11:45 och prop. 2012/13:108. I den sistnämnda propositionen ansåg regeringen att preskriptionstiden för fridskränkingsbrotten inte skulle ändras. I propositionen uttalades att brotten i straffrättsligt hänseende utgörs av enskilda brottsliga gärningar och att det krävs starka skäl för att avvika från de allmänna principerna om att preskriptionstiden bestäms utifrån det enskilda brottets straffskala. Att beräkna preskriptionstiden med utgångspunkt i straffskalan för fridskränkingsbrottet skulle dessutom medföra en risk för att gärningspersonen dömdes till ansvar för enskilda gärningar som redan var preskriberade när övriga gärningar be-

gicks (prop. 2012/13:108 s. 12). Utredningen anser att dessa argument fortfarande har fog för sig och konstaterar att en ordning där preskriptionstiden bestäms utifrån straffmaximum för fridskränkingsbrottet skulle stämma mindre väl överens med hur dessa brott lagtekniskt är konstruerade.

Regeringen delar utredningens bedömning att det bör krävas starka skäl för att frånga den gällande principen för hur preskriptionstiden bestäms. Som utredningen konstaterar finns det många skäl för att behålla ordningen att preskriptionstiden för fridskränkingsbrotten beräknas utifrån straffmaximum för de enskilda brotten som gärningspersonen gjort sig skyldig till och utredningen presenterar inget förslag om en annan ordning. Det finns alltså inget underlag för att förändra den gällande ordningen. Det bör dock noteras att regeringen i avsnitt 7 föreslår att preskriptionstiden för grov fridskränkning som riktas mot ett barn ska räknas från den dag då barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år, vilket innebär att preskriptionen senareläggs i de fall då ett fridskränkingsbrott har riktats mot ett barn.

Bestämmelsen om preskription vid försvårande av skattekontroll ska ändras

Enligt huvudregeln löper preskriptionstiden från den dag då brottet begicks eller fullbordades (35 kap. 4 § första stycket brottsbalken). I 14 § skattebrottslagen (1971:69) finns en särskild regel som innebär att utgångspunkten för beräkning av preskriptionstiden för brottet försvårande av skattekontroll flyttas fram i det fall en revision har skett. Om den misstänkte har blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska preskriptionstiden räknas från den dag då revisionen beslutades, i stället för att räknas från tidpunkten för brottet. Eftersom bestämmelsen gäller fall då den misstänkte har blivit föremål för revision, är den inte tillämplig i fall då Skatteverkets beslut om revision i stället tagit sikte på en juridisk person. I den situationen ska preskriptionstiden beräknas enligt huvudregeln, dvs. från brottet. Som utredningen anför kan detta försvåra lagföringen, särskilt eftersom denna typ av brott ofta upptäcks långt efter det att gärningen har begåtts.

I 35 kap. 4 § tredje stycket brottsbalken finns en särskild bestämmelse om att preskriptionstiden för bokföringsbrott som inte är ringa ska räknas från beslutet om revision i fall då den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision. Denna bestämmelse är alltså inte begränsad till fall då den fysiska personen som misstänks för brott har blivit föremål för revision. Det finns enligt regeringen ingen anledning att behandla brottet försvårande av skattekontroll annorlunda. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att bestämmelsen i skattebrottslagen bör ändras. Om den bokföringsskyldige har blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska tiden för åtalpreskription räknas från den dag då revisionen beslutades. Försvårande av skattekontroll träffar även vissa uppgiftsskyldiga som har skyldighet att föra anteckningar och bevara räkenskapsinformation (10 § skattebrottslagen). Enligt 41 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244) kan vissa av dessa bli föremål för revision. Även de fallen bör omfattas av den särskilda regeln. I enlighet med utredningens förslag bör preskriptionstiden alltså räknas från den dag då revisionen beslutades om den bokföringsskyldige

eller den uppgiftsskyldige har blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet.

Ekobrottsmyndigheten efterfrågar ett klargörande av från vilken tidpunkt preskriptionstiden ska börja löpa när preskriptionstiden ska räknas från brottet, dvs. vid vilken tidpunkt brottet ska anses ha inträffat. Detta bör enligt regeringen avgöras i rättstillämpningen utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

9 Ett godkänt strafföreläggande ska innebära preskriptionsavbrott

Regeringens förslag: Godkännandet av ett strafföreläggande ska utgöra en preskriptionshindrande åtgärd.

Utredningens förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen lämnar dock inte förslag om ändringar i skattebrottslagen (1971:69), lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg, aktiebolagslagen (2005:551) och bidragsbrottslagen (2007:612).

Remissinstanserna: En övervägande majoritet av remissinstanserna, däribland *Diskrimineringsombudsmannen*, *Göteborgs tingsrätt*, *Kriminalvården*, *Polismyndigheten*, *Socialstyrelsen* och *Tullverket*, tillstyrker eller invänder inte mot förslaget. *Åklagarmyndigheten* välkomnar förslaget med hänvisning till de förslag som syftar till att öka antalet strafförelägganden som lämnas i betänkandet Snabbare lagföring – ett snabbförfarande i brottmål (SOU 2021:46). *Malmö tingsrätt* ifrågasätter däremot behovet av att låta ett godkänt strafföreläggande utgöra en preskriptionsbrytande åtgärd.

Skälen för regeringens förslag: Åtalspreskription förhindras genom att den misstänkte häktas eller får del av åtal för brottet (35 kap. 1 § brottsbalken). Enbart ett beslut om häktning hindrar inte preskription utan det krävs att häktningsbeslutet verkställs. Det finns även regler som innebär att man ska bortse från att preskriptionsavbrytande häktning eller delgivning skett. Om den häktade frigges utan att han eller hon fått del av åtalet eller om åtalet avvisas eller avskrivs, anses inte något preskriptionsavbrott ha skett (35 kap. 3 § brottsbalken). Högsta domstolen har i NJA 2021 s. 368 funnit att 35 kap. 3 § inte bör tillämpas vid frikännande dom utan endast i de situationer som uttryckligen anges i paragrafen. Det kan även nämnas att det i 14 § andra stycket skattebrottslagen finns en särskild regel om att det vid skattebrott är tillräckligt att den misstänkte har delgetts skäligen misstanke om brottet för att preskriptionen ska brytas. Utredningen anser att dessa regler alltså bör gälla. Regeringen delar den bedömningen.

Fråga om ansvar för brott som hör under allmänt åtal, får under vissa förutsättningar upptas av åklagare genom strafföreläggande (48 kap. rättegångsbalken). Att godkänna ett strafföreläggande är dock inte en preskriptionshindrande åtgärd. Detta kan få betydelse om ett sådant föreläggande senare undanröjs enligt 59 kap. 6 § rättegångsbalken. Om åklagaren efter

undandröjandet anser att åtal bör väckas för gärningen ska preskriptionstiden räknas från det att brottet begicks. Om preskriptionstiden räknas från brottet kan brottet redan ha hunnit preskriberas. Utredningen föreslår mot denna bakgrund att godkännandet av ett strafföreläggande ska utgöra en preskriptionshindrande åtgärd.

Malmö tingsrätt ifrågasätter behovet av förslaget eftersom det är sällsynt att ett godkänt strafföreläggande undanröjs. Möjligheten att utfärda strafförelägganden utökades den 1 januari 2023 (prop. 2021/22:279). Det kan därför antas att behovet är något större nu än när utredningen presenterade sitt förslag. Mot denna bakgrund instämmer regeringen i utredningens förslag att ett godkännande av ett strafföreläggande, vid sidan av häktning och delgivning av åtal, ska utgöra en preskriptionshindrande åtgärd. Förslaget kan medföra att åklagare i större utsträckning väljer att utfärda strafförelägganden i stället för att väcka åtal när preskription är nära förestående, vilket skulle kunna vara både tids- och resursbesparande (jfr RåV 2023:2 s. 15).

Utredningens lagförslag omfattar endast bestämmelserna om preskriptionsavbrott i 35 kap. brottsbalken. Utredningens argumentation är dock allmängiltig och visar att samma hänsyn gör sig gällande för de särregleringar av preskriptionsavbrott som finns i andra författningar. Ändringen bör därför göras även i straffrättsliga föreskrifter om preskriptionsavbrott utanför brottsbalken.

Systematiska skäl kan tala för att det bör övervägas om även godkännandet av en ordningsbot ska utgöra en preskriptionshindrande åtgärd. En ordningsbot godkänns dock oftast i direkt anslutning till brottet och det praktiska behovet av att ge ett sådant godkännande en preskriptionshindrande verkan framstår som begränsat. Under alla förhållanden har utredningen inte övervägt frågan och det saknas underlag för att överväga frågan i detta lagstiftningsärende.

10 Utdömda fängelsestraff ska inte preskriberas

Regeringens förslag: Utdömda fängelsestraff ska undantas från preskription. Om verkställigheten av ett tidsbestämt fängelsestraff avbryts ska den återstående delen av straffet inte kunna preskriberas. Bestämmelsen om att fängelsepåföljder som inte har verkställts ska gallras ur belastningsregistret efter viss tid ska utgå. Detsamma gäller bestämmelser om att verkställighet av utländska fängelsepåföljder kan nekas med hänvisning till att påföljden är preskriberad.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår inga ändringar i lagen (1957:668) om utlämning för brott, lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställigheten av en brottmålsdom eller lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslaget om att utdömda fängelsestraff inte ska preskriberas. *Tullverket* välkomnar förslaget och anser att det kan bidra till att upprätthålla tilliten till straffsystemet. *Åklagarmyndigheten* är positiv till att preskriptionen för de längre fängelsestraffen avskaffas och motsätter sig inte heller ett generellt avskaffande av preskriptionen för de tidsbestämda fängelsestraffen. *Åklagarmyndigheten* påpekar dock att ett system som innebär att även de kortaste fängelsestraffen aldrig preskriberas riskerar att komma i konflikt med intresset av att rättsväsendets resurser används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. *Åklagarmyndigheten* noterar också att det inte är möjligt att utfärda en europeisk arresteringsorder för verkställighet av fängelsestraff under fyra månader. *Svea hovrätt* anser att argumenten för att avskaffa preskription beträffande livstids fängelse och längre fängelsestraff är övertygande. När det däremot gäller kortare fängelsestraff anser hovrätten att skälen för att bibehålla en preskriptionstid är starkare och framför bl.a. att det praktiska behovet av att avskaffa påföljdspreskriptionen för korta fängelsestraff är litet, att nyttan av att myndigheterna under lång tid använder resurser för att verkställa sådana straff kan ifrågasättas och att intresset av att en efter utdömt fängelsestraff laglydig person efter många år avtjänar ett kortare fängelsestraff är begränsat. Hovrätten avstyrker därför förslaget såvitt gäller fängelsestraff upp till två år. *Linköpings tingsrätt* och *Östersunds tingsrätt* har inga invändningar mot att påföljdspreskriptionen avskaffas när det gäller de längre fängelsestraffen, men är tveksamma till att avskaffa preskriptionstiderna för de kortare fängelsestraffen. *Linköpings tingsrätt* förordar det alternativa förslaget om förlängda preskriptionstider för utdömda fängelsestraff som utredningen redovisar. *Brå* ifrågasätter den individualpreventiva verkan av ett fängelsestraff som verkställs flera årtionden efter att brottet begicks. Att helt avskaffa påföljdspreskription framstår enligt *Stockholms universitet* som långtgående, särskilt när det gäller brott mot allmänheten där brottsofferperspektivet inte gör sig lika starkt gällande. En alternativ väg skulle enligt universitetet kunna vara att låta korta fängelsestraff omfattas av påföljdspreskription.

De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt över utredningens bedömning att det saknas skäl att slopa preskriptionsreglerna för slutna ungdomsvård och ungdomstjänst. *Rädda barnen* ansluter sig till utredningens bedömning att reglerna om preskription av verkställighet av slutna ungdomsvård och ungdomstjänst inte bör ändras. *Statens institutionsstyrelse (SiS)* instämmer i utredningens bedömning att den nuvarande preskriptionstiden om fem år för slutna ungdomsvård inte bör ändras. SiS framför vidare att om preskriptionstiden förlängs eller om preskriptionsbestämelsen vid avbrott i verkställigheten tas bort kan det innebära att den domde inte längre passar in åldersmässigt på ett särskilt ungdomshem.

Skälen för regeringens förslag

Utdömda fängelsestraff ska inte preskriberas

Enligt 35 kap. 8 § brottsbalken preskriberas ett fängelsestraff om det inte börjar verkställas inom viss tid sedan domen fick laga kraft. Preskriptionstiden bestäms utifrån fängelsestraffets längd och är

- 5 år om fängelse i högst ett år dömts ut,
- 10 år om fängelse på längre tid än ett år men inte över fyra år dömts ut,
- 15 år om fängelse på längre tid än fyra år men inte över åtta år dömts ut,
- 20 år om fängelse på viss tid över åtta år dömts ut, och
- 30 år om fängelse på livstid dömts ut.

Om verkställigheten av ett fängelsestraff avbryts beräknas preskriptionstiden enligt 35 kap. 9 § utifrån den tid som återstår av straffet. Tiden räknas från dagen för avbrottet. Har villkorligt medgiven frihet förverkats, räknas preskriptionstiden från den dag beslutet om detta fick laga kraft.

Vissa allvarliga brott, däribland mord och folkmord, är undantagna från preskription, vilket innebär att inte heller påföljden för brottet preskriberas (se avsnitt 5 och bl.a. prop. 2009/10:50 och prop. 2013/14:146). Som framgår av avsnitt 5 innebär förslaget om att alla brott som kan straffas med fängelse på livstid undantas från preskription att dessa brott även undantas från påföljdspreskription.

Utredningen föreslår att även tidsbestämda fängelsestraff ska undantas från preskription. Enligt de uppgifter som utredningen har fått fram är det visserligen relativt ovanligt att den som har dömts till fängelse lyckas hålla sig undan så länge att påföljden preskriberas. Med beaktande av brottsoffrets intressen och att avsaknaden av preskription kan ha en avhållande effekt i de fall den dömda överväger att undanhålla sig verkställighet landar utredningen dock i att fängelsestraff inte bör preskriberas. Enligt regeringen är det liksom vid livstidsstraff stötande om den som har begått ett så allvarligt brott att påföljden bestämts till ett längre tidsbestämt fängelsestraff kan undgå straffet genom att hålla sig undan verkställighet. Även vid allvarligare brottslighet kan det finnas situationer då den dömda är på fri fot när domen får laga kraft, t.ex. om personen har frikänts i tingsrätten och därefter dömts i sin utevaro av hovrätten. Med dagens gränsöverskridande brottslighet och den ökade rörligheten finns det goda möjligheter för den som vill undandra sig verkställighet av ett utdömt fängelsestraff att göra så. Detta talar med styrka för utredningens förslag. *Brå* påpekar att fängelsestraffets individualpreventiva verkan kan ifrågasättas när straffet verkställs flera årtionden efter att brottet begicks. Regeringen anser dock att det ur ett brottsofferperspektiv är viktigt att gärningspersonen inte bara döms för brottet utan också avtjänar sitt straff.

Flera remissinstanser, däribland *Linköpings tingsrätt*, *Stockholms universitet* och *Östersunds tingsrätt*, invänder mot att även kortare fängelsestraff ska undantas från preskription. *Åklagarmyndigheten* ifrågasätter bl.a. om rättsväsendets resurser ska läggas på att få kortare fängelsestraff verkställda när lång tid har gått sedan straffet dömdes ut. Utredningen överväger en alternativ lösning där kortare fängelsestraff ska preskriberas men avfärdar den, bl.a. med hänvisning till att det är klandervärt att undanhålla sig verkställighet, oavsett om fängelsestraffet är långt eller kort. Regeringen instämmer i detta. Av Kriminalvårdens statistik från de senaste tio åren (2013–2023) framgår att ca 100 fängelsestraff per år preskriberas, och att fler än hälften av dessa avser fängelsepåföljder om högst två månader. Som *Tullverket* påpekar riskerar en ordning som innebär att relativt sett korta fängelsestraff preskriberas att undergräva straffsystemets trovärdighet och legitimitet. Genom att avskaffa påföljdspreskription för alla utdömda fängelsestraff markerar samhället att fängelsestraff ska verk-

ställas och att gärningspersonen inte ska kunna undkomma straffet genom att hålla sig undan. Att rättsväsendets resurser i några fall kommer att användas för att verkställa äldre fängelsestraff förändrar inte regeringens bedömning. I sammanhanget kan även nämnas att de brottsbekämpande myndigheterna, genom lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2024, får använda sig av hemliga tvångsmedel i syfte att lokalisera personer som håller sig undan eller har avvikit från bl.a. verkställighet av straff (prop. 2023/24:108).

Genom att undanta alla fängelsepåföljder från preskription skapas ett mer enhetligt system, vilket gagnar både rättstillämpningen och förutsägbarheten. Att det, som Åklagarmyndigheten påpekar, inte finns någon möjlighet att få till stånd överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder för straff som är kortare än fyra månader utgör enligt regeringen inget bärande argument mot förslaget.

Regeringen anser vid en sammantagen bedömning att det är motiverat att slopa påföljdspreskriptionen för samtliga fängelsestraff. Som en följd av detta bör även bestämmelsen i 35 kap. 9 § brottsbalken, som reglerar preskription vid avbrott av verkställigheten av ett fängelsestraff, utgå. Vid ett avbrott i verkställigheten är det den återstående delen av fängelsestraffet som inte preskriberas.

Enligt 35 kap. 7 § preskriberas bötesstraff när fem år förflutit från det att domen fick laga kraft. Under vissa förutsättningar kan bötesstraff förvandlas till fängelse i enlighet med bestämmelserna i bötesverkställighetslagen (1979:189). Förvandlingsstraffet ska enligt 15 § bötesverkställighetslagen bestämmas till fängelse i högst tre månader. Om verkställighet av förvandlingsstraffet inte påbörjats inom tre år från det att beslutet fick laga kraft preskriberas det enligt 21 § samma lag. Det är logiskt att även förvandlingsstraff undantas från preskription i linje med vad som föreslagits om att samtliga fängelsestraff ska undantas från preskription. Detta är också av värde för trovärdigheten i systemet med bötesförvandling. Mot denna bakgrund instämmer regeringen i utredningens bedömning att bestämmelsen om preskription av förvandlingsstraff ska avskaffas. Bestämmelsen i 21 § bötesverkställighetslagen ska därför upphävas.

Eftersom utdömda fängelsestraff inte kommer att preskriberas behöver följdändringar göras i författningar utanför brottsbalken. Bestämmelserna i 17 § 3 lagen (1998:620) om belastningsregister om gallring efter viss tid av uppgifter om fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter som fallit bort till följd av preskription bör tas bort. Den yttersta gränsen för när ett fängelsestraff som inte preskriberats kommer gallras från registret blir därmed när den registrerade har avlidit (se 16 § 7). Det innebär att även ett kortare fängelsestraff som inte har verkställts kan förekomma i den dömdes belastningsregister under lång tid. Skälen mot att dessa straff preskriberas gör sig enligt regeringen gällande även i fråga om förekomst i belastningsregistret. Det är därför proportionerligt att uppgifterna finns kvar i belastningsregistret så länge personen undanhåller sig ett utdömt fängelsestraff.

När fängelsepåföljder inte längre kan preskriberas kommer det inte längre vara möjligt att med hänvisning till svenska regler om påföljdspreskription neka verkställighet av utländska fängelsepåföljder i Sverige eller att vägra utlämning eller överlämnade till en annan stat för verkställighet av ett fängelsestraff där. Bestämmelser om detta i lagen om utlämning för

brott, lagen om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet, lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder och lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen bör därför ändras eller utgå. I 4 § 9 lagen om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet finns en hänvisning även till nuvarande 35 kap. 10 § brottsbalken om preskription av sluten ungdomsvård. Eftersom den regleringen inte aktualiseras vid prövningen av om en utländsk påföljd ska verkställas i Sverige bör hänvisningen till 35 kap. brottsbalken i den lagen helt utgå. Detsamma gäller 3 kap. 4 § 3 lagen om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

Sluten ungdomsvård och ungdomstjänst

Enligt 35 kap. 10 och 11 §§ brottsbalken preskriberas sluten ungdomsvård och ungdomstjänst om verkställigheten inte har påbörjats innan fem år förflutit från det att domen fick laga kraft. Detta gäller även i de fall ungdomstjänst dömts ut i förening med ungdomsvård (32 kap. 3 § brottsbalken). Utredningen anser att dessa regler inte bör ändras.

En åklagare kan begära att domstolen ska undanröja en utdömd ungdomstjänst och bestämma en ny påföljd om den dömde exempelvis inte har inställt sig för att utföra ungdomstjänsten. Mot denna bakgrund ifrågasätter utredningen det praktiska behovet av preskription. Utredningen anser dock att preskriptionen bör finnas kvar eftersom det kan finnas situationer då påföljden av någon anledning inte har undanröjts och det inte är rimligt att kräva att den unge fullgör ungdomstjänsten med hänsyn till att lång tid förflutit efter domen. Eftersom utredningen inte lämnar något förslag om att ändra reglerna om preskription av ungdomstjänst finns det inte förutsättningar för att ändra dessa regler. I sammanhanget kan det noteras att en särskild utredare har fått i uppdrag att föreslå skärpta regler om undanröjande av en ungdomspåföljd (dir. 2023:112).

Det är ovanligt att påföljden sluten ungdomsvård preskriberas. Enligt statistik från Statens institutionsstyrelse förekom detta i endast sex fall under perioden 2020–2023. Som utredningen anför talar detta för att den nuvarande preskriptionsrättsliga regleringen inte hindrar en effektiv verkställighet av påföljden. En särskild utredare har föreslagit att sluten ungdomsvård ska utmönstras ur påföljdssystemet och att ungdomen i stället ska dömas till fängelse (se SOU 2023:44). Förslagen bereds i Regeringskansliet och Kriminalvården har fått i uppdrag att förbereda inrättandet av ungdomsenheter som – med förbehåll för riksdagens godkännande – ska vara redo att tas i bruk den 1 juli 2026. Mot denna bakgrund anser regeringen att det saknas anledning att nu överväga några preskriptionsrättsliga förändringar beträffande sluten ungdomsvård.

11 Personuppgiftsbehandling

Regeringens förslag: Uppgifter i spårregistret för dna och i fingeravtrycks- och signalementsregistren som inte kan hänföras till en identifierbar person, ska få behandlas 70 år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott med livstids fängelse i straffskalan. Detta ska även gälla för uppgifter i biometriregistret när det ersätter spårregistret för dna och fingeravtrycks- och signalementsregistren.

Regeringens bedömning: Det behövs i övrigt inte några ändringar i sak i den lagstiftning som reglerar brottsbekämpande myndigheters och Kriminalvårdens möjligheter att behandla personuppgifter.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen behandlar inte förslaget i prop. 2024/25:37, som bl.a. innebär att ett biometriregister över spår ska ersätta spårregistret för dna och fingeravtrycks- och signalementsregistren, eftersom detta inte fanns när utredningen lämnade sitt betänkande.

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna, däribland *Integritetsskyddsmyndigheten*, yttrar sig inte särskilt över utredningens förslag och bedömning. *JO* anför att förslagen om att förlänga preskriptionstiderna riskerar att leda till att polisen lagrar personuppgifter under lång tid, vilket inte är utan betänkligheter ur integritetssynpunkt. Enligt *JO* behöver därför riskerna övervägas ytterligare.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: När preskriptionstider förlängs och ytterligare brott undantas från preskription kommer det vara nödvändigt att behandla personuppgifter under längre tid än vad som sker i dag. I brottsdatalagen (2018:1177) finns regler om behandling av personuppgifter av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder (1 kap. 2 §). Enligt brottsdatalagen får personuppgifter inte behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen (2 kap. 17 §). Brottsdatalagen kompletteras av flera registerförfattningar inom det brottsbekämpande området (se prop. 2017/18:269), bl.a. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (polisens brottsdatalag). Polisens brottsdatalag gäller i olika utsträckning i Polismyndighetens, Ekobrottsmyndighetens och Säkerhetspolisens verksamhet (1 kap. 1 §). Regelverken är utformade så att möjligheten att behandla olika typer av uppgifter ”följer med” förändringar i regleringen om preskription. Regeringen anser att detta är en rimlig ordning och en förutsättning för att förslagen om förändringar av preskriptionsreglerna ska kunna få önskvärd effekt.

När det gäller polisens brottsbekämpande verksamhet är det av särskild vikt att olika typer av spår kan sparas under så lång tid att det finns möjlighet att utreda och lagföra en misstänkt person så länge brottet inte är preskriberat. Bestämmelser om Polismyndighetens behandling av uppgifter i olika register finns i 5 kap. polisens brottsdatalag.

Enligt nuvarande ordning får uppgifter om spår i form av dna-profiler och fingeravtryck lagras i polisens register. Det s.k. spårregistret får inne-

hålla dna-profiler som har tagits fram under utredning av brott och som inte kan hänföras till en identifierbar person (5 kap. 5 §). Uppgifter om fingeravtryck som inte kan hänföras till en identifierbar person får behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregistren om uppgifterna kommit fram i en utredning om brott (5 kap. 12 §). Uppgifter i spårregistret och uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregistren som inte kan hänföras till en identifierbar person får inte behandlas längre tid än 30 år efter registreringen. Sådana uppgifter får dock behandlas 70 år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som är undantagna från preskription (5 kap. 7 § tredje stycket och 5 kap. 15 § andra stycket). Vissa brottsbekämpande myndigheter, såsom Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten, får under vissa förutsättningar medges direktåtkomst till bl.a. spårregistret för dna och fingeravtrycks- och signalementsregistren (5 kap. 10 och 17 §§).

Regeringen beslutade den 10 oktober 2024 propositionen Biometri i brottsbekämpningen (prop. 2024/25:37). I propositionen föreslås omfattande ändringar i polisens brottsdatalog. Genom lagändringarna kommer bl.a. 5 kap. den lagen att ersättas med ett nytt kapitel. Genom förslagen ersätts de nuvarande registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement med nya biometriregister. Förslagen innebär att Polismyndigheten kommer att få föra ett biometriregister över misstänkta, ett biometriregister över dömda och ett biometriregister över spår. Genom de nya bestämmelserna kommer bl.a. möjligheterna att behandla uppgifter i spårregistret att utökas. Utöver dna-profiler och fingeravtryck ska även uppgifter om fotografier, video, röst och handstil kunna behandlas i spårregistret. Som konstateras i propositionen kommer ett utökat spårregister där fler typer av uppgifter får behandlas påtagligt att förbättra möjligheterna att identifiera personer som begått brott och att hitta samband mellan olika brott. Ett utökat spårregister kan alltså förväntas leda till en mer effektiv brottsbekämpning och till att fler brott kan klaras upp. Regeringen bedömer att ändringarna utgör en proportionerlig och nödvändig inskränkning av de registrerades personliga integritet (se prop. 2024/25:37 s. 110 och 111). Uppgifter i biometriregistret över spår ska i likhet med gällande rätt inte få behandlas under längre tid än 30 år efter registreringen respektive 70 år om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som är undantagna från preskription (se förslaget till 5 kap. 12 § polisens brottsdatalog i prop. 2024/25:37). Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Utredningen föreslår att hänvisningarna till 35 kap. brottsbalken i polisens brottsdatalog ska uppdateras i enlighet med de föreslagna ändringarna i brottsbalken. Liksom hittills kommer detta medföra att möjligheten att behandla uppgifter i polisens spårregister följer reglerna om preskription. Eftersom fler brott ska undantas från preskription kommer detta att medföra att fler uppgifter kommer att få behandlas under längre tid i spårregistret.

Vidare innebär förslaget om att fängelsepåföljder aldrig ska preskriberas att reglerna om att uppgifter om fängelsestraff som inte har verkställts ska gallras ur belastningsregistret efter viss tid bör utgå (se avsnitt 10). Bestämmelserna om längsta tid för behandling av uppgifter om dömda personer i dna-registret och fingeravtrycks- och signalementsregistren kopplas till hur länge uppgifterna får behandlas i belastningsregistret

(5 kap. 7 § första stycket och 5 kap. 15 § första stycket polisens brottsdatalog). Detsamma ska gälla för de nya biometriregistren (se förslaget till 5 kap. 12 § i prop. 2024/25:37). En följd av att uppgifter om fängelsestraff ska finnas kvar i belastningsregistret under längre tid är att uppgifter om personer som är dömda till fängelsestraff som inte verkställts också kommer att kunna behandlas under längre tid i polisens biometriregister.

Som *JO* påpekar innebär förlängningen av den tid under vilken uppgifter får behandlas ett integritetsintrång. Regeringen anser dock att det är både befogat och rimligt. Förslagen om att undanta ytterligare brott från preskription och att förlänga preskriptionstiden för vissa brott träffar allvarlig brottslighet. För att de brottsutredande myndigheterna ska kunna dra nytta av de förbättrade möjligheterna att utreda brott som den forensiska och tekniska utvecklingen bidragit till är det nödvändigt att dataskyddsregleringen möjliggör behandling av personuppgifter under längre tid. När det gäller de uppgifter som kommer kunna behandlas under 70 år i Polismyndighetens register är det väsentligt att komma ihåg att det rör sig om uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person och att uppgifterna behandlas i syfte att gärningspersonen i ett senare skede ska kunna identifieras och dömas för mycket allvarlig brottslighet som kan leda till ett fängelsestraff på livstid. Dessa intressen väger så pass tungt att en behandling under lång tid är motiverad.

När det gäller behandling av uppgifter om personer som har dömts till fängelsestraff som inte har kunnat verkställas ska det framhållas att det i regel är fråga om personer som undanhåller sig ett utdömt fängelsestraff. Skälen mot att dessa straff preskriberas gör sig enligt regeringen gällande även i fråga om förekomst i polisens biometriregister. Det är som regeringen redogör för i avsnitt 10 inte vanligt att den som har dömts till fängelse lyckas hålla sig undan under så lång tid att påföljden preskriberas. Det kommer alltså endast att vara fråga om ett begränsat antal personer som kan bli föremål för fortsatt behandling under mycket lång tid.

Vid en sammantagen bedömning anser regeringen att registerlagstiftningen, genom de krav och begränsningar som finns, innebär ett tillräckligt skydd mot för långtgående behandling av personuppgifter. De av utredningen föreslagna lagändringarna bör därför genomföras. När det nya biometriregistret över spår ersätter spårregistret för dna och fingeravtrycks- och signalementsregistren bör motsvarande ordning införas där.

Det finns i övrigt inget behov av ändringar i lagstiftningen om personuppgiftsbehandling i den brottsbekämpande verksamheten eller Kriminalvårdens verksamhet.

12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 april 2025.

Lagändringarna om att preskription ska avskaffas för livstidsbrott, att preskriptionstiden förlängs för vissa brott och att preskriptionstiden ska bestämmas endast utifrån brottets straffmaximum ska gälla även för brott som vid lagens ikraftträdande ännu inte har preskriberats. Även lagändringarna om ändrade preskriptionsregler för grov fridskränkning, hedersförtryck och försvårande av skattekontroll ska ges sådan retroaktiv verkan. Den nya ordningen som innebär att utdömda fängelsestraff aldrig preskriberas ska tillämpas på påföljder som dömts ut före ikraftträdandet och som inte har hunnit preskriberas vid ikraftträdandet.

Regeringens bedömning: För övriga lagändringar behövs inte några särskilda övergångsbestämmelser.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår även att lagändringen som innebär att ett godkänt strafföreläggande ska utgöra en preskriptionshindrande åtgärd ska ges retroaktiv verkan. Utredningen föreslår inte någon övergångsbestämmelse avseende redan utdömda fängelsestraff som har preskriberats före ikraftträdandet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inga synpunkter på utredningens förslag och bedömning. *Stockholms universitet* avstyrker förslaget om att preskriptionsbestämmelserna ska ges retroaktiv verkan. Universitetet anför bl.a. att förslaget försämrar förutsebarheten för den enskilde. Enligt universitetet befäster förslaget en praxis som innebär att legalitetsprincipen regelmässigt frångås när preskriptionsbestämmelser ändras.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår att det sker den 1 april 2025.

Av 2 kap. 10 § regeringsformen och 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken (promulgationslagen) följer att straffbestämmelser inte får ges retroaktiv verkan till den tilltalades nackdel. En bestämmelse med samma innebörd finns i artikel 7 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Av 12 § promulgationslagen följer att ändrade regler om preskription inte ska tillämpas på brott som har begåtts innan de nya reglerna trädde i kraft. Denna huvudregel kan dock frångås genom lag. Enligt gällande rätt är det alltså möjligt att besluta att nya bestämmelser om preskription även ska gälla för redan begångna men inte preskriberade brott.

Ändringar av preskriptionsbestämmelserna i brottsbalken har vid flera tidigare tillfällen getts retroaktiv verkan (prop. 1994/95:2, 2004/05:45, prop. 2009/10:50 och prop. 2019/20:69). Detta har skett även när det varit fråga om förändringar som gäller brott begångna av unga personer (prop. 2021/22:17 s. 55 med där angivna hänvisningar). När preskription avskaffades för bl.a. mord uttalade regeringen att möjligheten att göra avsteg från huvudregeln i 12 § promulgationslagen bör tillämpas med återhållsamhet

och att det för att frångå den regeln bör finnas goda skäl. Det framhölls att förslaget avsåg brott för vilka det fanns starka allmänna och enskilda intressen av att lagföring kan ske och det anfördes att de skäl som talar för att brotten bör undantas från preskription också talar för att ändringarna ska gälla även för redan begångna gärningar (prop. 2009/10:50 s. 31). Lagstiftaren har även uttalat att det kan vara lämpligt att tillämpningen i fråga om retroaktivitet är densamma som vid tidigare gjorda ändringar avseende preskription (prop. 2019/20:69 s. 44).

Regeringen anser att det även nu finns goda skäl för att frångå huvudregeln i 12 § promulgationslagen och låta vissa av lagändringarna få retroaktiv verkan. De skäl som talar för att preskriptionsbestämmelserna bör ändras – bl.a. de förbättrade möjligheterna att utreda brott och den förändrade synen på brottsoffer – talar för att ändringarna ska gälla även för redan begångna brott. Skälen väger visserligen tyngre för vissa av lagändringarna än för andra. De är särskilt starka såvitt gäller förslaget att brott som kan straffas med fängelse på livstid aldrig ska preskriberas. Även när det gäller förslagen om att förlänga vissa preskriptionstider finns starka skäl att låta förändringen få retroaktiv verkan. Det handlar om allvarliga brott med ett straffmaximum om fem års fängelse och uppåt. Både allmänna och enskilda intressen talar för att de förlängda preskriptionstiderna för dessa brott ska omfatta redan begångna, men inte preskriberade, brott. Utan retroaktiv tillämpning kommer det dröja relativt lång tid innan de längre preskriptionstiderna får genomslag i rättstillämpningen, vilket är otillfredsställande inte minst ur ett brottsofferperspektiv. Förändringarna av preskriptionstiderna och utgångspunkten för beräkningen av preskriptionstiden påverkar även brott begångna av unga lagöverträdare, vilket i viss mån talar mot att ge lagändringarna retroaktiv verkan (jfr Lagrådets yttrande i prop. 2021/22:17). Det bör dock framhållas att lagändringen som innebär att brott med livstids fängelse i straffskalan undantas helt från preskription inte träffar fall då gärningspersonen ännu inte fyllt 18 år.

Vid den avvägning som måste göras mellan intresset av förutsebarhet i straffrättskipningen och behovet av retroaktiv tillämpning av nya preskriptionsbestämmelser anser regeringen att det finns tillräckliga skäl att – i likhet med tidigare liknande lagstiftningsärenden – frångå huvudregeln i 12 § promulgationslagen och låta ändringarna i brottsbalken om åtalspreskription och absolut preskription omfatta även redan begångna, men inte preskriberade, brott. Detsamma gäller motsvarande ändringar i skattebrottslagen (1971:69).

Ett strafföreläggande kan utfärdas för brott som är mindre allvarliga. Det kan även i dessa fall finnas ett brottsoffer men brottsofferperspektivet gör sig inte gällande med samma styrka som när det gäller allvarligare brott. Detsamma gäller intresset av att upprätthålla respekten för straffsystemet. Mot denna bakgrund anser regeringen att det saknas tillräckligt starka skäl för att frångå huvudregeln i 12 § promulgationslagen när det gäller förslaget att godkännandet av ett strafföreläggande ska utgöra en preskriptionshindrande åtgärd. Dessa föreskrifter i brottsbalken, skattebrottslagen, lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg, aktiebolagslagen (2005:551) och bidragsbrottslagen (2007:612) bör därför inte ges retroaktiv verkan.

Förbudet mot retroaktiv tillämpning av straffbud anses inte gälla bestämmelser om straffverkställighet (jfr 5 § promulgationslagen och prop. 1997/98:96 med där angivna hänvisningar). Regeringen instämmer mot den bakgrunden i utredningens bedömning att bestämmelsen i 12 § promulgationslagen om att nya regler inte får tillämpas på äldre brott inte är tillämplig på regler om påföljdspreskription. Enligt regeringen är det lämpligt att den nya ordningen att utdömda fängelsestraff inte preskriberas tillämpas inte endast på påföljder som döms ut efter ikraftträdandet utan även på påföljder som dömts ut före ikraftträdandet, så länge påföljden inte har preskriberats vid ikraftträdandet. Utredningen anser att det inte behövs några övergångsbestämmelser i denna fråga. För att tydliggöra vad som gäller bör det dock införas en övergångsbestämmelse med denna innebörd (jfr prop. 2020/21:8 s. 9). Som framgår av avsnitt 10 ska 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister ändras på så sätt att bestämmelsen om när preskriberade fängelsestraff ska gallras tas bort. Eftersom fängelsepåföljder som finns i belastningsregistret vid ikraftträdandet kommer träffas av lagändringen behövs inga övergångsbestämmelser för denna lagändring.

För övriga lagändringar, som i huvudsak är följdändringar, krävs inga särskilda övergångsbestämmelser.

13 Konsekvenser av förslagen

Regeringens bedömning: Förslagen kan förväntas medföra vissa kostnadsökningar för berörda myndigheter inom rättsväsendet och för Riksarkivet. Vidare kan förslagen medföra en viss ökning av statens kostnad för brottsskadeersättningen. Dessa kostnadsökningar bedöms kunna rymmas inom befintliga ekonomiska anslag.

Förslagen förväntas leda till positiva effekter för det brottsbekämpande arbetet. Vidare förväntas förslagen bidra till att stärka det straffrättsliga skyddet för barn. De kommer även ha positiv effekt för att uppnå jämställdhet i samhället mellan kvinnor och män, inklusive bidra till det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Det intrång i den enskildes personliga integritet som förslagen innebär är godtagbart och proportionerligt.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser yttrar sig inte över bedömningen.

Barnombudsmannen anser bl.a. att det saknas tydliga analyser av hur barns rättigheter enligt barnkonventionen kommer att påverkas av utredningens förslag och bedömningar. Enligt *Barnombudsmannen* är det angeläget att det noga övervägs vilka konsekvenser förslagen och bedömningarna kan förväntas ha för barn och barns rättigheter. *ECPAT Sverige* delar utredningens bedömning att förslagen kommer att leda till positiva konsekvenser för barn och unga i form av utökade möjligheter till upptäckt.

Domstolsverket bedömer att förslagen inte kommer att påverka Sveriges domstolar i någon större mån men anser att konsekvenserna bör följas upp så att nödvändiga anslagstillskott kan göras vid behov. *Kriminalvården* påpekar att myndigheten har ett mycket ansträngt beläggningsläge med ett platsunderskott i såväl anstalt som häkte. De aktuella förslagen kan enligt Kriminalvården, tillsammans med redan genomförda och föreslagna straffskärpningar och kriminaliseringar inom olika områden, få stora effekter för myndighetens verksamhet och kostnader vilket kan innebära att Kriminalvårdens ställningstagande när det gäller konsekvenserna kan behöva omprövas. Enligt *Polismyndigheten* medför förslagen bl.a. att omfattande digitala handlingar som i dag får gallras i stället ska bevaras, vilket kommer att öka lagringskostnaderna. Enligt Polismyndigheten är det svårt att uppskatta hur stor påverkan förslagen kommer att ha, varför det är angeläget att konsekvenserna följs upp. *Åklagarmyndigheten* anför bl.a. att förslaget att förlänga preskriptionstiden för allvarliga brott troligen kommer kräva mer resurser. För de grova förmögenhetsbrotten kan de förlängda preskriptionstiderna resultera i fler ärenden och att utredningarna blir mer omfattande än i dag. Vidare bedömer Åklagarmyndigheten att förslaget att avskaffa preskriptionen av fängelsestraff kommer leda till fler ärenden med europeisk arresteringsorder och att dessa ärenden kommer ligga öppna under längre tid än i dag. Enligt Åklagarmyndigheten är det svårt att uppskatta hur stor påverkan förslagen kommer att ha och det är därför angeläget att konsekvenserna följs upp. *Stockholms universitet* konstaterar att förslagen kommer att medföra kostnadsökningar för rättsväsendets myndigheter men att konsekvenserna inte med säkerhet kan förutses.

Riksarkivet påpekar att förslagen om avskaffad preskription och förlängda preskriptionstider påverkar arkivverksamheten i offentlig sektor och att Riksarkivet och de arkivbildande myndigheterna måste säkerställa att information som kan användas för brottsutredningar bevaras och vårdas under längre tid än i dag. Vidare anger Riksarkivet att om utredningens förslag om ändrade preskriptionstider genomförs måste de gallringsföreskrifter som Riksarkivet tidigare förespråkade ses över och därutöver måste de arkivbildande myndigheterna se över sina gallringsrutiner. Förlängda eller upphävda gallringsfrister innebär ett ökat bevarande och troligen ökade kostnader för arkivvård, tillhandahållande och förvaring. Förlängda gallringsfrister leder enligt Riksarkivet sannolikt endast till marginella kostnadsökningar medan det för upphävda gallringsfrister – där bevarandetiden alltså blir på obestämd framtid – är svårt att uppskatta kostnaderna.

Skälen för regeringens bedömning

Konsekvenser för enskilda

Förslagen om att förlänga preskriptionstiden för allvarliga och integritetskränkande brott bedöms ha positiva effekter för enskilda eftersom bättre möjligheter att utreda och lagföra brott ökar möjligheten för brottsutsatta personer att få upprättelse.

Förslagen ska tillämpas lika för båda könen. Den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) från 2023 visar dock att kvinnor och män utsätts för olika brott; vissa brott utsätts kvinnor för i högre utsträckning än män

och tvärtom. Detta kan påverka vilka effekter lagändringarna får i praktiken. När det kommer till sexualbrott är nivån av utsatthet betydligt högre för kvinnor än för män. Både kvinnor och män utsätts för våld i nära relation men utsattheten bland kvinnor är mer omfattande. Flera allvarliga och integritetskränkande sexualbrott får med regeringens förslag längre preskriptionstid. Med regeringens förslag förlängs vidare preskriptionstiderna för både synnerligen grov misshandel och grov misshandel. Dessa förslag kan leda till att fler brott som riktas mot kvinnor klaras upp och lagförs, vilket i förlängningen kan få en positiv effekt för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Detta är även i linje med det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet (skr. 2016/17:10).

Barnombudsmannen efterfrågar tydliga analyser av på vilka sätt barnets rättigheter enligt barnkonventionen kommer att påverkas av utredningens förslag och bedömningar. Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa (artikel 3). Av artikel 19 framgår bl.a. att barn ska skyddas mot alla former av våld. Enligt FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) innebär rättigheten bl.a. att barn har rätt till upprättelse och gottgörelse (se barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 13, 2011, Barnets rätt till frihet från alla former av våld). Enligt regeringen kan förslagen om att förlänga preskriptionstiden för allvarliga och integritetskränkande brott förväntas leda till att brott där barn är målsägande kan utredas och lagföras i större utsträckning, vilket i sin tur stärker barnets möjligheter till upprättelse. Vidare kommer preskriptionstiden för de brott som ingår i brotten hedersförtryck och grov fridskränkning att räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år, vilket gör att preskriptionstiden blir längre. Regeringens bedömning är att förslagen kan bidra till att stärka det straffrättsliga skyddet för barn och säkerställa barns rättigheter enligt barnkonventionen, särskilt i förhållande till artikel 19. Som nämnts i avsnitt 6 är det vidare motiverat att förlänga preskriptionstiderna för allvarliga brott, även om dessa kommer att träffa gärningspersoner under 18 år. De intressen som motiverar förlängningen av preskriptionstiderna väger här tyngre än intresset av att särbehandla unga gärningspersoner i preskriptionshänseende. Det bör även framhållas att undantagsregeln om att vissa brott aldrig preskriberas inte ska tillämpas i de fall gärningspersonen är under 18 år (se avsnitt 5).

Som konstateras i avsnitt 11 innebär regeringens förslag ett utökat intrång i den personliga integriteten, framför allt genom att personuppgifter kommer att behandlas under längre tid än i dag. Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Inskränkningar i detta skydd får enligt 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen göras enbart genom lag och bara för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. De får därtill aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem och inte heller sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan

sådan åskådning. Skydd för den enskilda mot integritetsintrång återfinns också i bl.a. artikel 8 i Europakonventionen.

Som utredningen konstaterar kan det inte uteslutas att behandlingen av personuppgifter som förslagen leder till i vissa fall kan innefatta känsliga personuppgifter och att mängden uppgifter kan vara betydande. Förslagen kan alltså leda till en personuppgiftsbehandling som innebär ett sådant betydande intrång som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Förslagen syftar till att anpassa de nuvarande bestämmelserna om preskription till den forensiska och tekniska utvecklingen, den förändrade synen på brottsoffer och de förändringar som gjorts i det straffrättsliga systemet. Regeringen delar utredningens bedömning att en begränsning av skyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen för detta ändamål är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Som utredningen konstaterar säkerställer de lagar som styr personuppgiftsbehandling för rättsväsendets myndigheter att den tillåtliga behandlingen av personuppgifter inte går längre än vad som är nödvändigt för att uppnå detta ändamål. Regeringen anser i likhet med utredningen att det utökade intrång i den personliga integriteten som förslagen innebär är godtagbart och proportionerligt.

Konsekvenser för det brottsbekämpande arbetet

Förslaget att avskaffa preskriptionen för brott med livstids fängelse i straffskalan och att förlänga preskriptionstiden för allvarliga och integritetskränkande brott ger brottsbekämpande myndigheter möjlighet att utreda brott och söka efter gärningspersonen under längre tid än i dag. Detta kan resultera i att en gärningsperson lagförs efter lång tid. Förslagen i dessa delar bedöms därför ha positiva effekter för det brottsbekämpande arbetet.

Genom att den särskilda regeln om beräkning av preskriptionstiden i 14 § första stycket skattebrottslagen (1971:69) ges ett vidare tillämpningsområde kan möjligheterna att utreda och lagföra brottet försvårande av skattekontroll förbättras.

Förslaget att avskaffa reglerna om preskription av utdömda fängelsestraff minskar möjligheten för dömda personer att undandra sig verkställighet. Detta kan bidra till att upprätthålla trovärdigheten och tilliten till straffsystemet.

Ekonomiska konsekvenser för statliga myndigheter

Regeringen föreslår bl.a. att preskriptionstiderna ska slopas för vissa brott och förlängas för andra. Förslagen kommer att medföra ökade kostnader för staten, och då framför allt Polismyndigheten, Kriminalvården och Brottsoffermyndigheten. Förslaget att avskaffa reglerna om preskription för utdömda fängelsestraff påverkar framför allt Kriminalvården.

Utredningen beräknar att Polismyndighetens ökade kostnader för förslagen uppgår till cirka 15–20 miljoner kronor. Beräkningen bygger på att Nationellt forensiskt centrum kommer att få ökade anläggningskostnader eftersom material från brottsutredningar behöver sparas under längre tid. Vidare bygger beräkningen på att Polismyndigheten i fler fall kommer att få möjlighet att utreda brott under en längre tid och att förundersökningar kommer att hållas öppna under lång tid. I sitt remissvar pekar *Polismyndigheten* på att lagringskostnaderna kommer att öka ytterligare till följd av ett ökat behov av att bevara stora mängder digital information och att det är

svårt att uppskatta hur stor påverkan förslaget sammantaget kommer att få. *Riksarkivet* påpekar att de arkivbildande myndigheterna kan få ökade kostnader för arkivvård, tillhandahållande och förvaring. Polismyndigheten menar att det är angeläget att kostnaderna följs upp framöver. Regeringen anser att de ökade kostnaderna rymms inom myndighetens befintliga ekonomiska anslag.

Det går inte att med säkerhet beräkna den exakta kostnadsökningen för Kriminalvården av förslaget om att fängelsestraff inte ska preskriberas eftersom kostnaden är beroende av bl.a. hur många fängelsestraff som döms ut och hur långa dessa är. Kostnaden är också avhängig hur straffet verkställs, dvs. om det verkställs i kriminalvårdsanstalt eller genom intensivövervakning med elektronisk kontroll (s.k. fotboja). Verkställs straffet i anstalt är kostnaden också beroende av vilken av de tre säkerhetsklasserna som anstalten har där verkställigheten ska ske. Kriminalvården har beräknat att förslaget kommer leda till en kostnadsökning om cirka 17–25 miljoner kronor under det första året. Kostnaden ökar därefter successivt per år eftersom längre fängelsestraff uppnår full kostnad först efter ett antal år. Efter 18 år, vilket är den längsta strafftid som Kriminalvården har räknat med, bedöms den totala kostnaden uppgå till cirka 28–50 miljoner kronor per år. Enligt regeringen bedöms dessa kostnadsökningar, trots Kriminalvårdens ansträngda läge, rymmas inom myndighetens befintliga ekonomiska anslag. Förslaget att avskaffa preskriptionen för utdömda fängelsestraff medför även att Kriminalvården under längre tid än i dag kan behöva eftersöka den dömde, vilket innebär att större arbetsinsatser i framtiden kan behöva läggas på befintliga ärenden. Även denna kostnadsökning bedöms rymmas inom myndighetens befintliga ekonomiska medel.

I sammanhanget kan även nämnas att förslaget att fängelsestraff inte ska preskriberas kommer att medföra att utländska fängelsestraff i några fler fall än i dag kommer att verkställas i Sverige. I ett fåtal fall per år vägras nämligen överföringen med hänvisning till att fängelsestraffet är preskriberat enligt svensk rätt. Med hänsyn till att det endast rör sig om ett begränsat antal fall bedöms även denna kostnad rymmas inom befintliga ekonomiska medel.

Förslagen kan även påverka Brottsoffermyndighetens verksamhet. Målsäganden kan i vissa fall få ersättning från staten om en dömd gärningsperson inte kan betala ett skadestånd och målsäganden inte har någon försäkring som ger full ersättning. Ett anspråk på brottsskadeersättning preskriberas 10 år från brottet, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan, se 19 § brottsskadelagen (2014:322). För det fall reglerna om åtalpreskription anger en längre preskriptionstid än 10 år, preskriberas anspråket på brottsskadeersättning inte innan tiden för åtalpreskription har löpt ut, om inte frågan om ansvar för brottet har avgjorts dessförinnan. Förslaget att avskaffa preskriptionen för brott med livstids fängelse i straffskalan och förslaget att förlänga preskriptionstiden för vissa allvarliga brott kan leda till fler ansökningar om brottsskadeersättning, vilket sannolikt kommer att resultera i ökade kostnader för Brottsoffermyndigheten. Eftersom brottsskadeersättning är subsidiär i förhållande till andra ersättningsmöjligheter är det svårt att göra en exakt uppskattning av hur mycket statens kostnad för brottsskadeersättning kan komma att öka i och med regeringens förslag. Enligt Brottsoffermyndigheten kommer kostnaden troligen uppgå till cirka 100 000–1 000 000 kronor per år.

Regeringen bedömer dock att det inte finns skäl att höja brottskadeanslaget med anledning av förslagen.

När det gäller övriga berörda myndigheter inom rättsväsendet, däribland Åklagarmyndigheten och Sveriges domstolar, bedömer regeringen att kostnadsökningarna bör bli begränsade och att de ryms inom befintliga ekonomiska anslag. Förslagen kan eventuellt medföra något ökade kostnader i fråga om rättsliga biträden. Dessa kostnadsökningar bedöms dock vara marginella.

Riksarkivet framhåller att förslagen bl.a. kommer leda till att gallringsföreskrifter och gallringsråd kommer att behöva ses över, vilket även kommer att beröra kommuner och regioner eftersom rekommendationerna i skriftserien *Bevara* och *gallra* tas fram i samverkan mellan dem och Riksarkivet. De eventuella kostnadsökningar som förslagen kan medföra bedöms dock kunna hanteras inom myndighetens befintliga ekonomiska anslag.

Förslagen bedöms inte leda till kostnadsökningar för övriga statliga myndigheter.

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

35 kap. Om preskription

Kapitlet är nytt och ersätter hittillsvarande 35 kap. Det nya kapitlet har en annan struktur och ett modernare språk än det hittillsvarande. Kapitlet benämns ”Om preskription” i stället för ”Om bortfallande av påföljd”. I kapitlet införs även underrubriker och bestämmelserna kommer i en annan ordningsföljd än tidigare.

Kapitlet inleds med en ny paragraf om innebörden av straffrättslig preskription (1 §). I 2–6 §§ finns bestämmelser om åtalspreskription och absolut preskription och regler om hur preskriptionstiderna ska beräknas. I 7–9 §§ finns bestämmelser om påföljdspreskription. I 10 § finns en uppräkningslista av vilka brott som är undantagna från reglerna om preskription i de fall då brottet har begåtts av en person som har fyllt 18 år.

Flera paragrafer överensstämmer i sak med de hittillsvarande bestämmelserna. I dessa fall är författningskommentaren utformad så att det anges vilken eller vilka paragrafer i det hittillsvarande kapitlet som den aktuella paragrafen motsvarar. Dessutom anges hänvisningar till tidigare lagförarbeten.

I vissa fall anges att en paragraf delvis motsvarar en paragraf i det hittillsvarande kapitlet. I dessa fall kan det ha gjorts en ändring i sak, t.ex. att preskriptionstiderna förlängts för vissa brott. I ett fall har en paragraf delats upp i två paragrafer. Då anges att paragrafen motsvarar delar av en paragraf i det hittillsvarande kapitlet. I de fall en paragraf enbart delvis har en motsvarighet i det hittillsvarande kapitlet, kommenteras de sakliga skillnaderna särskilt. Detsamma gäller om en paragraf i det nya kapitlet inte har någon tidigare motsvarighet.

Innebörden av preskription

1 § När ett brott preskriberas får en påföljd inte längre dömas ut för brottet (åtalspreskription och absolut preskription). När en påföljd preskriberas får påföljden inte längre verkställas (påföljdspreskription).

Av 10 § framgår att vissa brott är undantagna från preskription.

Paragrafen anger vad straffrättslig preskription innebär. Vidare innehåller paragrafen en upplysning om att vissa brott är undantagna från preskription. Paragrafen saknar motsvarighet i hittillsvarande 35 kap. och införs i tydliggörande syfte. Innebörden av preskription har hittills följt indirekt av bestämmelserna i kapitlet. Ingen ändring i sak är avsedd. Övervägandena finns i avsnitt 4.

Åtalspreskription

2 § Ett brott preskriberas om den misstänkte inte har häktats, fått del av åtal eller godkänt ett strafföreläggande för brottet inom

1. två år, om det föreskrivna straffet för brottet inte är svårare än fängelse i ett år,

2. fem år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i ett år men inte över två år,

3. tio år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i två år men inte över fem år,

4. femton år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i fem år men inte över åtta år,

5. tjugofem år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i åtta år.

Om en gärning innefattar flera brott får en påföljd dömas ut för alla brotten så länge något av dem inte har preskriberats.

Paragrafen reglerar åtalspreskription. Övervägandena finns i avsnitt 6, 8 och 9.

Första stycket, som delvis motsvarar hittillsvarande 1 § första stycket (jfr prop. 1962:10 Del C s. 409–414), anger vid vilken tidpunkt ett brott preskriberas, dvs. preskriptionstiden för olika brott. Preskriptionstiderna indelas liksom enligt hittillsvarande ordning i fem olika nivåer. Till skillnad från den hittillsvarande bestämmelsen avgörs preskriptionstiden uteslutande av straffmaximum i straffskalan för det aktuella brottet och inte, som hittills, av det svåraste straffet som kan följa på brottet. Det innebär att bl.a. 26 kap. 3 § inte längre påverkar hur lång preskriptionstiden är. Om brottet är indelat i olika grader beräknas preskriptionstiden, precis som i dag, utifrån straffskalan för de olika grader av brottet. Ytterligare en skillnad jämfört med den hittillsvarande bestämmelsen är att även ett godkännande av ett strafföreläggande innebär preskriptionsavbrott, vilket har betydelse i de fall ett strafföreläggande har undanröjts enligt reglerna i 59 kap. 6 § rättegångsbalken. Precis som tidigare är vissa brott undantagna från preskription (se vidare kommentaren till 10 §).

Bestämmelserna i *första och andra punkterna* om den tvååriga och den femåriga preskriptionstiden motsvarar hittillsvarande 1 § första stycket 1 och 2.

Bestämmelsen i *tredje punkten* om den tioåriga preskriptionstiden motsvarar delvis bestämmelsen i hittillsvarande 1 § första stycket 3. Till skill-

nad från den hittillsvarande bestämmelsen omfattar den tioåriga preskriptionstiden brott där det är föreskrivet ett svårare straff än fängelse i två år men inte över fängelse i fem år.

Bestämmelsen i *fjärde punkten* om den femtonåriga preskriptionstiden motsvarar delvis bestämmelsen i hittillsvarande 1 § första stycket 4. Till skillnad från den hittillsvarande bestämmelsen gäller den femtonåriga preskriptionstiden för brott där det är föreskrivet ett svårare straff än fängelse i fem år men inte över åtta år.

Bestämmelsen i *femte punkten* om den tjugofemåriga preskriptionstiden motsvarar delvis bestämmelsen i hittillsvarande 1 § första stycket 5. Jämfört med den hittillsvarande bestämmelsen sänks gränsen för vilka brott som omfattas av den tjugofemåriga preskriptionstiden till de brott för vilka fängelse i mer än åtta år är föreskrivet. Samtliga brott som kan straffas med fängelse på livstid undantas numera från preskription (se 10 §). Om ett sådant brott har begåtts av en person som inte fyllt 18 år omfattas brottet dock av den tjugofemåriga preskriptionstiden.

I *andra stycket*, som motsvarar hittillsvarande 1 § andra stycket (jfr prop. 1962:10 Del C s. 409–414), ersätts ordet ”handling” med ”gärning”. Ingen ändring i sak är avsedd.

Paragrafen ändras även språkligt.

3 § Om en häktad person friges utan att ha fått del av åtal eller om målet avvisas eller avskrivs mot någon sedan han eller hon fått del av åtal, ska frågan om åtalspreskription avgöras som om häktning eller delgivning inte skett.

Paragrafen reglerar de fall då preskriptionstiden fortsätter att löpa trots att den misstänkte har häktats eller delgetts åtal för brottet. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 9.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 3 § (jfr prop. 1962:10 Del C s. 414–416). Ändringarna är endast språkliga.

Absolut preskription

4 § Ett brott preskriberas alltid när det har gått

1. fem år, om endast böter är föreskrivet för brottet och tiden för preskription bestäms enligt 2 § första stycket 1,
2. femton år, för andra brott än i 1 för vilka det inte är föreskrivet ett svårare straff än fängelse i två år, eller
3. trettio år, för andra brott än i 1 och 2.

Paragrafen reglerar absolut preskription. När fristen för absolut preskription löpt ut får en påföljd aldrig dömas ut, även om preskriptionsavbrott har skett. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Paragrafen motsvarar i huvudsak hittillsvarande 6 § (jfr SOU 1925:28 s. 40, prop. 1926:5 s. 7, prop. 1962:10 Del C s. 418 och prop. 1971:114 s. s. 68–71). Liksom enligt hittillsvarande ordning tillämpas den kortaste preskriptionstiden om fem år för bötesbrott i *första punkten* inte om åtalspreskriptionen är särreglerad i en annan författning.

Till skillnad från hittillsvarande bestämmelse avgörs tiden för den absoluta preskriptionen, precis som vid åtalspreskription, fortsättningsvis endast av straffmaximum i straffskalan för det aktuella brottet (se vidare kommentaren till 2 §).

Beräkning av tiden för åtalspreskription och absolut preskription

5 § Om inte annat följer av andra stycket eller 6 § ska tiden för åtalspreskription och absolut preskription räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss effekt av gärningen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då effekten inträdde.

Vid bokföringsbrott, som inte är ringa, och grovt bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § brottsbalken ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller en skulduppställning vid planförhandling under företagsrekonstruktion, eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

Paragrafen reglerar från vilken tidpunkt preskriptionstiden ska räknas. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 4 § första och tredje styckena (jfr bl.a. prop. 1962:10 Del C s. 416–418, prop. 1981/82:85 s. 33, prop. 1995/96:170 s. 170 och prop. 2021/22:215 s. 414 och 415). Paragrafen ändras redaktionellt och språkligt. Exempelvis ersätts ordet ”verkan” med ”effekt” och ordet ”handling” med ”gärning” i *första stycket*. Ingen ändring i sak är avsedd.

Bestämmelserna i hittillsvarande 4 § andra stycket flyttas till 6 §.

6 § Om följande brott har begåtts mot en person som ännu inte fyllt arton år, ska tiden för åtalspreskription och absolut preskription räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. brott enligt 3 eller 4 kap., 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud, om de ingår i brottet grov fridskränkning enligt 4 kap. 4 a §,

2. brott enligt 3 eller 4 kap., 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud, om de ingår i brottet hedersförtryck enligt 4 kap. 4 e §,

3. våldtäkt och grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 §,

4. oaktsam våldtäkt enligt 6 kap. 1 a §,

5. sexuellt övergrepp och grovt sexuellt övergrepp enligt 6 kap. 2 §,

6. oaktsamt sexuellt övergrepp enligt 6 kap. 3 §,

7. våldtäkt mot barn och grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,

8. sexuellt utnyttjande av barn enligt 6 kap. 5 §,

9. sexuellt övergrepp mot barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap. 6 §,

10. utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering enligt 6 kap. 8 §,

11. utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling enligt 6 kap. 9 §,

12. sexuellt ofredande mot barn och grovt sexuellt ofredande mot barn enligt 6 kap. 10 §,

13. sexuellt ofredande och grovt sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 §,

14. koppleri och grovt koppleri enligt 6 kap. 12 §,

15. brott mot 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, och

16. försök till brott som avses i 3, 5, 7–11, 14 och 15.

Tiden för åtalspreskription och absolut preskription beräknas enligt första stycket även vid barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § första och sjätte styckena, och försök till sådant brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av 5 § första stycket inte leder till att brottet preskriberas senare.

Paragrafen reglerar hur tiden för åtalspreskription och absolut preskription ska beräknas i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Paragrafen, som i huvudsak motsvarar 4 § andra stycket (jfr prop. 1994/95:2 s. 34, prop. 2004/05:45 s. 154, prop. 2009/10:50 s. 33, prop. 2009/10:70 s. 45 och 46, prop. 2012/13:111 s. 116, prop. 2012/13:194 s. 49, prop. 2017/18:177 s. 89 och 90 och prop. 2019/20:69 s. 51), ändras dels genom att brottskatalogen utvidgas, dels redaktionellt och språkligt. Liksom enligt hittillsvarande bestämmelser räknas preskriptionstiden för de aktuella brotten inte enligt huvudregeln i 5 § första stycket från tidpunkten för brottet utan från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Till skillnad från hittillsvarande bestämmelser skrivs brottsbeteckningarna ut. Vissa av de brott som listas i paragrafen återfinns även i 10 § första stycket som anger vilka brott som är undantagna från preskription. Dessa brott omfattas av förevarande paragraf endast om brottet begåtts av en person som ännu inte fyllt 18 år (se 10 § andra stycket).

Första stycket behandlar både brott som kan begås mot en person som är över eller under 18 år (punkterna 1–6, 13 och 14–16) och brott som kan begås endast mot en person som ännu inte har fyllt 18 år (punkterna 7–12). Brottet i punkten 12 kan dock endast begås mot ett barn som är under 15 år. Den särskilda regeln om hur preskriptionstiden ska beräknas gäller bara om brottet har begåtts mot en person som ännu inte har fyllt 18 år. I annat fall ska preskriptionstiden beräknas i enlighet med huvudregeln i 5 § första stycket.

I förhållande till hittillsvarande ordning utökas uppräknningen i första stycket med de i *punkterna 1 och 2* angivna brotten. Det medför att utgångspunkten för beräkning av preskriptionstiden senareläggs för brott som ingår i grov fridskränkning mot ett barn enligt 4 kap. 4 a § första stycket eller hedersförtryck mot ett barn enligt 4 kap. 4 e §. Preskriptionstiden för dessa brott ska räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Liksom enligt hittillsvarande ordning ska preskriptionstiden beräknas separat för vart och ett av de brott som ingår i brotten grov fridskränkning eller hedersförtryck. Om gärningar som ingår i ett åtal för grov fridskränkning eller hedersförtryck mot ett barn inte är styrkta kan åtalet ogillas till följd av att kvarvarande gärningar inte är tillräckliga för att uppfylla rekvisiten för dessa brott. I det fallet ska preskriptionstiden för de kvarvarande gärningarna beräknas enligt huvudregeln i 5 § första stycket, dvs. från den dag brottet begicks, vilket kan medföra att de är preskriberade. Om ett brott som omfattas av grov fridskränkning eller hedersförtryck har begåtts mot målsäganden efter att han eller hon fyllt 18 år ska preskriptionstiden för det brottet beräknas enligt huvudregeln i 5 § första stycket. I övrigt innebär första stycket inga ändringar i sak jämfört med hittillsvarande ordning.

I *andra stycket* – som inte innebär någon ändring i sak i förhållande till hittillsvarande ordning – anges att preskriptionstiden ska räknas från den dag då målsäganden fyllde eller skulle ha fyllt 18 år även vid vissa barnpornografibrott. Detta förutsätter dock att skildringen avser en person som inte har fyllt 18 år. I undantagssituationen att skildringen avser en person som har fyllt 18 år ska preskriptionstiden beräknas i enlighet med huvudregeln i 5 § första stycket.

Påföljdspreskription

7 § Ett bötesstraff preskriberas fem år efter det att domen har fått laga kraft. Detta gäller dock inte om den dömde inom denna tid har delgetts en ansökan om att böterna ska förvandlas till fängelse och ansökan inte har prövats slutligt. Om ansökan inte leder till att böterna förvandlas, preskriberas de när beslutet har fått laga kraft.

Ett bötesstraff preskriberas om den dömde avlider. Om domen har fått laga kraft och lös egendom har utmätts eller tagits i förvar för betalning av böterna under den dömdes livstid, ska böterna dock betalas ur egendomen.

Första och andra styckena gäller även vite som har dömts ut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av bötesstraff och vite som har dömts ut. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 7 § (jfr prop. 1982/83:93 s. 32 och 33).

8 § Sluten ungdomsvård preskriberas om påföljden inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen har fått laga kraft.

Om verkställigheten avbryts preskriberas den återstående delen om verkställigheten inte återupptas inom fem år från dagen för avbrottet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av sluten ungdomsvård. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 10 § (jfr prop. 1997/98:96 s. 200).

9 § Ungdomstjänst preskriberas om påföljden inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen har fått laga kraft.

Om verkställigheten avbryts preskriberas den återstående delen om verkställigheten inte återupptas inom fem år från dagen för avbrottet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av ungdomstjänst. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 11 § (jfr prop. 2005/06:165 s. 137).

Undantag från preskription

10 § Detta kapitel gäller inte för

1. brott för vilket fängelse på livstid är föreskrivet,
2. dråp enligt 3 kap. 2 §,
3. våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
4. våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,
5. brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år, eller
6. försök till brott som avses i 1 och 2.

Om någon har begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt arton år, gäller dock bestämmelserna i detta kapitel.

Paragrafen innehåller regler om undantag från preskription. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Paragrafen motsvarar i huvudsak hittillsvarande 2 § (jfr prop. 2009/10:50 s. 32 och 33, prop. 2013/14:146 s. 308, prop. 2019/20:69 s. 50, prop. 2020/21:204 s. 161, prop. 2021/22:17 s. 64 och prop. 2021/22:133

s. 206). I förhållande till hittillsvarande regler görs såväl redaktionella som materiella ändringar.

I *första stycket första punkten* införs ett generellt undantag för alla brott med livstids fängelse i straffskalan. Detta innebär en utvidgning av den hittillsvarande bestämmelsen. Att brott med livstids fängelse i straffskalan undantas från preskription innebär att brotten inte blir föremål för åtalspreskription, absolut preskription eller påföljdspreskription. Även medhjälp och anstiftan till brott som har livstids fängelse i straffskalan undantas från preskription eftersom även dessa brott kan straffas med livstids fängelse. I *sjätte punkten* undantas även försök till brott som har livstids fängelse i straffskalan från preskription.

Med anledning av att det införs ett generellt undantag för brott som har livstids fängelse i straffskalan innehåller paragrafen inte uttryckliga undantag för mord och de brott som anges i hittillsvarande 2 § första stycket punkterna 5 och 6. I övrigt motsvarar uppräknigen i första stycket vad som framgår av hittillsvarande 2 § första stycket.

Andra stycket motsvarar hittillsvarande 2 § andra stycket. Ändringarna är endast språkliga. Liksom enligt hittillsvarande ordning innebär undantaget att reglerna om åtalspreskription, absolut preskription och påföljdspreskription gäller för de i första stycket uppräknade brotten i de fall ett sådant brott begåtts av en person som ännu inte fyllt 18 år.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2. Bestämmelserna i 35 kap. 2 och 4 §§, 6 § första stycket 1 och 2 och 10 § tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

3. Punkt 2 gäller inte bestämmelsen i 35 kap. 2 § första stycket om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd.

4. De upphävda bestämmelserna i 35 kap. 8 och 9 §§ gäller fortfarande för utdömda fängelsestraff som har preskriberats före ikraftträdandet.

Enligt *första punkten* träder lagen i kraft den 1 april 2025.

Av övergångsbestämmelsen i *andra punkten* framgår att flera av de nya bestämmelserna ska tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser. Det gäller de nya bestämmelserna om längre tider för åtalspreskription, att tiden för åtalspreskription och absolut preskription ska beräknas endast utifrån straffmaximum för brottet, att preskriptionstiden förlängs för brott som ingår i brotten grov fridskränkning eller hedersförtryck som begåtts mot någon som inte fyllt 18 år och att brott med livstids fängelse i straffskalan inte preskriberas. Dessa bestämmelser ges alltså retroaktiv verkan.

Av *tredje punkten* framgår att den nya föreskriften om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd inte ska tillämpas retroaktivt. Godkännandet av ett strafföreläggande ska alltså inte utgöra en preskriptionshindrande åtgärd om strafföreläggandet avser ett brott som begåtts före ikraftträdandet.

I *fjärde punkten* finns en övergångsbestämmelse som avser preskription av utdömda fängelsestraff. Där framgår att äldre bestämmelser – dvs. 35 kap. 8 och 9 §§ – fortfarande gäller för utdömda fängelsestraff som i

enlighet med dessa bestämmelser har preskriberats före ikraftträdandet. Det innebär att den nya ordningen att utdömda fängelsestraff inte preskriberas tillämpas retroaktivt på fängelsestraff som inte har preskriberats före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

14.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

10 § Om *det* i fråga om den som begärs utlämnad här i *Sverige har* meddelats dom beträffande det uppgivna brottet eller *har meddelats beslut att inte åtala för brottet* med stöd av 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning, får utlämning för det brottet inte beviljas.

Utlämning får inte heller beviljas, om brottet skulle vara *preskriberat* enligt svensk lag.

Om fråga om ansvar för brottet *har* prövats genom en dom som har fått laga kraft och som meddelats i en annan stat än den som gjort framställning om utlämning, och brottet har begåtts i den först nämnda staten eller *om* denna stat *har* tillträtt den europeiska utlämningskonventionen den 13 december 1957 eller en överenskommelse som avses i 2 kap. 9 § andra stycket brottsbalken eller *om* den staten *har* slutit särskilt avtal med Sverige om utlämning för brott, får den som begärs utlämnad inte utlämnas för det brottet,

1. om han eller hon har frikänts från ansvar,

2. om han eller hon har förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har *dömts ut*,

3. om *utdömd* påföljd har verkställts i sin helhet eller verkställigheten pågår, eller

4. om *utdömd* påföljd har bortfallit enligt lagen i den stat där domen meddelats.

Tredje stycket gäller inte i fråga om brott som har förövats i den stat som gjort framställning om utlämning eller mot denna stat eller menighet eller allmän inrättning i den staten, *om* inte lagföringen har skett på begäran av den stat som gjort framställning om utlämning eller efter det att den som begärs utlämnad har utlämnats från denna stat för lagföring.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hinder mot utlämning för brott. Bestämmelsen ändras endast språkligt. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 10.

Andra stycket ändras på så sätt att endast åtalspreskription och absolut preskription kan utgöra grund för att vägra utlämning. Ändringen är en följd av att utdömda fängelsestraff inte längre preskriberas.

Paragrafen ändras även språkligt.

14.3 Förslaget till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)

14 § *Trots* 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt 3 och 5–8 §§ *dömas ut*, om den misstänkte häktats, *fått* del av åtal eller *godkänt ett strafföreläggande* för brottet inom fem år från brottet. *Om den bokföringsskyldige eller den uppgiftsskyldige* vid brott som avses i 10 § *har* blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska de i 35 kap. 2 § brottsbalken angivna tiderna räknas från den dag då revisionen beslutades.

Påföljd får *dömas ut* för brott enligt denna lag *även om* den misstänkte inte *fått* del av åtal för brottet inom den tid som anges i 35 kap. 2 § brottsbalken eller första stycket denna paragraf, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han *eller hon* är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen ska ha skett under en förundersökning som *senare* lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den ska ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivningen ska ha skett på *det* sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. *Om ett mål avvisas* eller avskrivs mot någon *sedan* han *eller hon* delgetts misstanke om *brott* enligt detta stycke, ska delgivning av underrättelsen inte *anses ha skett när frågan om preskription avgörs*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av vissa brott i skattebrottslagen (1971:69), vilka avviker från bestämmelserna om åtalspreskription i 35 kap. brottsbalken. Överväganden finns i avsnitt 8 och 9.

Första stycket ändras på så sätt att det föreskrivs att preskriptionstiden vid försvårande av skattekontroll ska räknas från revisionsbeslutet om den bokföringsskyldige eller den uppgiftsskyldige har blivit föremål för revision av Skatteverket. Kretsen av bokföringsskyldiga framgår av 2 kap. bokföringslagen (1999:1078). Kretsen av uppgiftsskyldiga framgår av olika bestämmelser, exempelvis är konkursbon skyldiga att föra och bevara räkenskaper enligt 7 kap. 19 § konkurslagen (1987:672). Genom att bestämmelsen inte längre är begränsad till fall då den misstänkte blivit föremål för revision kan den tillämpas även i fall när en juridisk person blivit föremål för revision. Vidare ändras första stycket på så sätt att även godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd (se vidare kommentaren till 35 kap. 2 § brottsbalken). Dessutom ändras hänvisningen till bestämmelsen om åtalspreskription i 35 kap. brottsbalken. Detta är en följd av de ändringar som görs i det kapitlet.

Även i *andra stycket* ändras hänvisningen till bestämmelsen om åtalspreskription i 35 kap. brottsbalken.

Paragrafen ändras även språkligt.

14 a § För brott enligt 2 eller 4 § får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 35 kap. 2 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller underrättelse enligt 14 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han *eller hon*

1. har saknat *känd* hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han *eller hon* uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på *känd* hemvist i *Sverige* och det inte har kunnat klarläggas var han *eller hon* uppehållit sig *och* det kan antas att han *eller hon* hållit sig undan, eller

3. har stadigvarande vistats utomlands.

Förlängningstiden *ska* bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning *ska* ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. *Om det visar sig* att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

Förlängning enligt denna paragraf får inte omfatta längre tid än sammanlagt fem år.

Paragrafen reglerar möjligheten för rätten att under vissa förutsättningar besluta om förlängning av tiden för åtalspreskription för skattebrott och grovt skattebrott. Övervägandena finns i avsnitt 4.

I *första stycket* ändras hänvisningen till bestämmelsen om åtalspreskription i 35 kap. brottsbalken. Detta är en följd av de justeringar som görs i det kapitlet.

Paragrafen ändras även språkligt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.
2. Bestämmelserna i 14 § första stycket i den nya lydelsen tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser.
3. Punkt 2 gäller inte bestämmelsen om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd.

Enligt *första punkten* träder lagen i kraft den 1 april 2025.

Av övergångsbestämmelsen i *andra punkten* framgår att den nya bestämmelsen om preskriptionstidens beräkning vid försvårande av skattekontroll ska tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet har preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser. Denna bestämmelse ges alltså retroaktiv verkan.

Av *tredje punkten* framgår att den nya föreskriften om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd inte ska tillämpas retroaktivt. Godkännandet av ett strafföreläggande ska alltså inte utgöra en preskriptionshindrande åtgärd om strafföreläggandet avser ett brott som begåtts före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

14.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

5 § Verkställighet i Sverige av europeisk brottmålsdom får ske endast efter framställning av behörig myndighet i den främmande staten.

Europeisk brottmålsdom får *inte* verkställas här i landet

1. om domen *inte* har *fått* laga kraft eller om påföljden *inte* får verkställas i den främmande staten,

2. om gärning som påföljden avser *inte* motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 6 § första stycket 7 *inte* skulle ha kunnat *dömas till* påföljd för brottet,

3. om den dömda *inte* har hemvist i Sverige, såvida *inte* verkställighet här kan *antas* förbättra möjligheterna till hans *eller hennes* återanpassning eller den *utdömda* påföljden avser frihetsberövande och kan verkställas här i samband med verkställighet av annan *frihetsberövande* påföljd, som *ska* verkställas i Sverige, eller Sverige är den dömdes ursprungliga hemland,

4. om verkställighet i Sverige skulle vara oförenlig med grundläggande principer för rättsordningen här i landet,

5. om verkställighet här skulle strida mot Sveriges internationella förpliktelser,

6. om dom i mål om ansvar för gärning som påföljden avser har meddelats här i landet eller om här utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot för samma gärning har godkänts,

7. om den dömda genom *en* dom *som har fått laga kraft och* som meddelats i annan främmande stat än den stat som gjort framställning om verkställighet, för *en*

gärning som påföljden avser har frikänts från ansvar eller dömts till påföljd som har verkställts i sin helhet eller håller på att verkställas eller har *preskriberats eller bortfallit* på grund av att nåd eller amnesti beviljats i nämnda stat, eller om den dömde genom sådan dom förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har *dömts ut*, eller

8. om verkställighet i Sverige i övrigt skulle strida mot brottmålsdomskonventionen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en europeisk brottmålsdom inte får verkställas i Sverige. Paragrafen ändras endast språkligt. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 10.

6 § Framställning om verkställighet av europeisk brottmålsdom kan avslås

1. om *gärningen* som påföljden avser utgör politiskt eller militärt brott,

2. om det *finns* grundad anledning *att anta* att domen föranletts eller den *i domen* bestämda påföljden skärpts av hänsyn till ras, religion, nationalitet eller politisk åsikt,

3. om *gärningen* som påföljden avser omfattas av här i landet pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdad strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller om beslut har meddelats att åtal för *gärningen inte ska* väckas eller fullföljas,

4. om *gärningen* som påföljden avser *inte* har begåtts i den stat där påföljden bestämts,

5. om påföljden *inte* kan verkställas här i landet,

6. om det kan *antas* att påföljden kan verkställas i den främmande staten,

7. om den dömde vid tiden för brottet *inte* fyllt femton år,

8. om en tillämpning av 35 kap. 7 § eller 36 kap. 15 § brottsbalken skulle innebära att påföljden *preskriberats eller beslutet om förverkande förfallit*.

Om det i den främmande staten *har* vidtagits åtgärd som enligt lagen i den staten medför att tiden för *påföljds*preskription *skjuts upp*, *ska* åtgärden ha samma verkan här i landet vid tillämpning av första stycket 8.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en framställning om verkställighet av en europeisk brottmålsdom kan avslås. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 10.

I *första stycket åttonde punkten* tas hänvisningen till bestämmelserna om preskription av utdömda fängelsestraff bort eftersom dessa regler avskaffats. Detta betyder att en framställning om verkställighet av en europisk brottmålsdom inte längre kan avslås på den grunden att det utdömda fängelsestraffet är preskriberat enligt svensk lag.

Paragrafen ändras även språkligt.

21 § När *en* ansökan som avses i 20 § andra stycket inkommit till rätten, kallar rätten den dömde att inställa sig vid förhandling inför rätten. Förhandling får *inte* utan den dömdes samtycke hållas förrän tjugoen dagar *gått* från det *att* den dömde personligen *delgetts* kallelsen.

Om den dömde *uteblir* från *en* förhandling som avses i första stycket eller om rätten av annat skäl *finner* att oppositionen *inte kan tas upp* till prövning, *ska* den dömdes talan avvisas. När avvisningsbeslutet *har fått* laga kraft tillämpas 9–16 §§.

Fråga om ansvar för *en* gärning som avses med *en* framställning om verkställighet av en utevarodom får prövas, även om *åtal för gärningen* enligt 2 kap. brottsbalken *inte* kunnat väckas i Sverige eller kunnat väckas här endast efter särskilt förordnande, och utan hinder av bestämmelserna i 35 kap. 2–6 och 10 §§ samma balk. Frågan om ansvar för *gärningen* enligt svensk lag *ska* bedömas som om mot-

svarande brott *hade* begåtts här i landet. *Om en åtgärd för att väcka åtal eller förundersökning har vidtagits i den främmande staten enligt dess lag, ska åtgärden ha samma verkan som om åtgärden hade vidtagits här i landet. En sådan åtgärd får dock inte ges någon annan verkan än den har enligt lagen i den främmande staten.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkställighet av en dom som meddelats i den tilltalades utemål. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 10.

I *tredje stycket* ändras hänvisningarna till reglerna om preskription i 35 kap. brottsbalken. Detta är en följd av de ändringar som görs i det kapitlet och innebär ingen ändring i sak.

Paragrafen ändras även språkligt.

14.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

4 § Verkställighet i Sverige av utländsk brottmålsdom får ske endast efter framställning av den främmande staten.

Framställningen får inte bifallas

1. om domen inte har fått laga kraft eller om påföljden inte får verkställas i den främmande staten,

2. om gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 5 § 3 inte skulle ha kunnat dömas till påföljd för brottet,

3. om den dömda inte har eller tar hemvist i Sverige,

4. om verkställighet i Sverige skulle vara oförenlig med grunderna för rättsordningen här i landet eller annat väsentligt svenskt intresse,

5. om dom i mål om ansvar för gärning som påföljden avser har meddelats här i landet eller här utfärdad strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot för samma gärning har godkänts,

6. om fråga om ansvar för gärning som påföljden avser har prövats i en annan stat än den som har gjort framställningen genom en dom som fått laga kraft och det därför skulle ha funnits hinder enligt 2 kap. 9 § brottsbalken mot lagföring för gärningen här i landet,

7. om gärning som påföljden avser utgör eller har samband med politiskt brott eller utgör militärt brott,

8. om gärning som påföljden avser utgör fiskaliskt brott, såvida inte annat för-
anleds av överenskommelse mellan Sverige och den främmande staten,

9. om verkställighet i Sverige i annat hänseende än som förut har nämnts skulle strida mot den överenskommelse mellan Sverige och *den* främmande stat som ligger till grund för framställningen.

I paragrafen anges när en utländsk brottmålsdom får verkställas respektive inte verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 10.

I *andra stycket* tas bestämmelsen i hittillsvarande nionde punkten bort till följd av att utdömda fängelsestraff inte längre preskriberas och lagen inte tillämpas avseende slutna ungdomsvård. Det innebär att en framställning om verkställighet i fortsättningen inte kan avslås på den grunden att fängelsestraffet som dömts ut i en annan stat är preskriberat enligt svenska bestämmelser. Till följd av detta finns bestämmelsen i hittillsvarande tionde punkten nu i *nionde punkten*.

Paragrafen ändras även språkligt.

14.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond

2 § Bestämmelserna i 35 kap. 7 § brottsbalken om *preskription* av böter gäller även avgift enligt denna lag.

I paragrafen anges när en avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond preskriberas. Paragrafen ändras endast språkligt. Övervägandena finns i avsnitt 4.

14.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg

3 § Påföljd för brott som avses i denna lag får endast dömas ut om den misstänkte häktats, fått del av åtal *eller godkänt ett strafföreläggande* för brottet inom tre år från det att brottet begicks. Om brottet *preskriberas* tidigare enligt 35 kap. 2 § brottsbalken gäller i stället den bestämmelsen.

Paragrafen innehåller en särskild preskriptionsbestämmelse för brott som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 9.

Hänvisningen till bestämmelsen om åtalspreskription i 35 kap. brottsbalken ändras. Detta är en följd av de justeringar som görs i det kapitlet och innebär ingen förändring i sak. Vidare ändras bestämmelsen på så sätt att även godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshinderande åtgärd (se vidare kommentaren till 35 kap. 2 § brottsbalken).

14.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

17 § Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,
2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,
3. förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,
4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, eller
 - b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
5. sluten ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkställts,
6. ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, eller
 - b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
7. överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras

- a) tio år efter domen eller beslutet, eller
- b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
- 8. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,
- 9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,
- 10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras
 - a) tio år efter domen eller beslutet, eller
 - b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,
- 11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras
 - a) tio år efter beslutet, eller
 - b) tre år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,
- 12. beslut om kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder gallras tio år efter beslutet, och
- 13. beslut om tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek gallras fem år efter beslutet, och
- 14. beslut om vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud gallras
 - a) tio år efter beslutet, eller
 - b) fem år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när vissa uppgifter ska gallras ur belastningsregistret. Övervägandena finns i avsnitt 10.

I *tredje punkten* tas bestämmelsen om gallring av preskriberade fängelsestraff bort. Det är en följd av att fängelsestraff som dömts ut inte längre preskriberas. Detsamma gäller förvandlingsstraff, dvs. när böter har förvandlats till fängelse enligt bötesverkställighetslagen (1979:189).

14.9 Förslaget om lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

2 kap.

5 § Överlämnande för en gärning får vägras om

1. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har beslutats att inte åtala för gärningen,
2. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,
3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen,
4. *gärningen har begåtts i Sverige och påföljd inte längre får dömas ut enligt svensk lag på grund av preskription*, eller
5. den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när ett överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder får vägras. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 10.

I fjärde punkten tas hänvisningen till påföljdspreskription bort. Det är en följd av att utdömda fängelsestraff inte längre preskriberas och innebär att en överlämning enligt en europeisk arresteringsorder inte längre får vägras på den grunden att det utdömda fängelsestraffet är preskriberat enligt svensk lag.

Paragrafen ändras även språkligt.

14.10 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

30 kap.

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller

4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En värdepapperscentralns underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket ska inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen tar på sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots det som sägs i 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § dömas ut, om den misstänkte har häktats, fått del av åtal *eller godkänt ett strafföreläggande* för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § ska det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straff för överträdelse av aktiebolagslagen (2005:551). Övervägandena finns i avsnitt 4 och 9.

Fjärde stycket, som innehåller en särskild preskriptionsbestämmelse för vissa brott mot lagen, ändras på så sätt att även godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd (se vidare kommentaren till 35 kap. 2 § brottsbalken). Som en följd av ändringarna i 35 kap. brottsbalken ändras även hänvisningen till bestämmelsen om åtalspreskription i det kapitlet.

14.11 Förslaget till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612)

7 § Bestämmelserna i 35 kap. 2 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för bidragsbrott som är ringa enligt 2 § eller vårdslöst bidragsbrott enligt 4 §, om den misstänkte häktats, fått del av åtal *eller godkänt ett strafföreläggande* för brottet inom fem år från brottet.

Paragrafen innehåller en särskild preskriptionsbestämmelse för bidragsbrott som är ringa och för vårdslöst bidragsbrott, vilken innebär en avvikelse från reglerna om åtalspreskription i 35 kap. brottsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 9.

Bestämmelsen ändras på så sätt att även godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd (se vidare kommentaren till 35 kap. 2 § brottsbalken). Som en följd av ändringarna i 35 kap. brottsbalken ändras även hänvisningen till bestämmelsen om åtalspreskription i det kapitlet.

14.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

3 kap.

4 § En utländsk dom på frihetsberövande påföljd får inte erkännas och verkställas i Sverige

1. om mindre än sex månader av påföljden återstår att avtjäna när domen tas emot av Kriminalvården,

2. om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag,

4. om det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

5. om den dömden vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år,

6. om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

7. om domen har meddelats efter en förhandling där den dömden inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget som avses i 6 § att något av rambeslutets villkor i artikel 9.1 i är uppfyllt,

8. om påföljden omfattar en åtgärd som innebär psykiatrisk vård eller hälso- och sjukvård eller annan frihetsberövande åtgärd som inte kan verkställas här, eller

9. om den andra staten inte har lämnat Sverige tillstånd till att åtala, döma eller på annat sätt beröva den dömden friheten för annan gärning än den som avses i domen och som begicks före översändandet av domen.

Paragrafen reglerar när verkställighet av en utländsk dom inte får ske i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 4 och 10.

I *tredje punkten* tas hänvisningen till reglerna om preskription av utdömda fängelsestraff och sluten ungdomsvård bort. Ändringen är en följd av att utdömda fängelsestraff inte längre preskriberas och att lagen inte tillämpas avseende sluten ungdomsvård. Preskription av utdömda fängelsestraff och sluten ungdomsvård kan alltså inte utgöra ett hinder mot att erkänna och verkställa en utländsk dom i Sverige.

14.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

5 kap.

7 § Uppgifter får inte längre behandlas i dna-registret när uppgifterna om den registrerade tagits bort ur belastningsregistret enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Uppgifter får inte längre behandlas i utredningsregistret när uppgifterna om den registrerade får föras in i dna-registret eller när förundersökning eller åtal läggs ner, åtal ogillas, åtal bifalls men påföljden bestäms till enbart böter eller när den registrerade har godkänt ett strafföreläggande som avser enbart böter.

Uppgifter får inte behandlas i spårregistret längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av uppgifter i dna-registret. Övervägandena finns i avsnitt 11.

I *tredje stycket* regleras hur länge uppgifter i spårregistret får behandlas. Bestämmelsen anpassas till de nya bestämmelserna i 35 kap. brottsbalken. Hänvisningen till 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken innebär bl.a. att uppgifter som kan hänföras till utredningar om brott med livstids fängelse i straffskalan numera får behandlas 70 år efter registreringen. Tidigare omfattade bestämmelsen endast vissa brott med livstids fängelse i straffskalan.

15 § Uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister om en misstänkt eller dömd person får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den registrerade tagits bort ur misstankeregistret som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister och ur belastningsregistret som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Sådana uppgifter får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister. Övervägandena finns i avsnitt 11.

I *andra stycket* regleras hur länge uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person får behandlas. Bestämmelsen anpassas till de nya bestämmelserna i 35 kap. brottbalken (se kommentaren till 7 §).

14.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

5 kap.

12 § Uppgifter i biometriregistret över spår får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistret över spår. Övervägandena finns i avsnitt 11.

I paragrafen regleras hur länge uppgifter i biometriregistret över spår får behandlas. Paragrafen anpassas till de nya bestämmelserna i 35 kap. brottbalken. Hänvisningen till 35 kap. 10 § första stycket brottbalken innebär bl.a. att uppgifter som kan hänföras till utredningar om brott med livstids fängelse i straffskalan numera får behandlas 70 år efter registreringen.

Sammanfattning av betänkandet En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription (SOU 2021:90)

Uppdraget

Syftet med vårt uppdrag har varit att genomföra en översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription. Uppdraget har inneburit att överväga och föreslå de förändringar som behövs i reglerna om åtalspreskription och absolut preskription för att åstadkomma en reglering som säkerställer intresset av en effektiv och rättssäker lagföring av brott och som är anpassad till den forensiska och tekniska utvecklingen,

- överväga och ta ställning till vilka brott som bör undantas från preskription eller ha en annan utgångspunkt för beräkning av preskriptionstiden än dagen för brottet,
- överväga och föreslå de förändringar som behövs i reglerna om påföljdspreskription för att säkerställa intresset av att påföljder verkställs, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I utredningens uppdrag har det vidare ingått, enligt de tilläggsdirektiv som lämnats, att särskilt överväga om reglerna om preskription av utdömda fängelsestraff ska avskaffas oberoende av strafflängd och, oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag om det. Övervägandena och förslagen i denna del ska även omfatta fängelsestraff vars verkställighet avbrutits och de fall då böter har förvandlats till fängelse.

Inom ramen för uppdraget har utredningen även behandlat en begäran från Ekobrottsmyndigheten om ändring i preskriptionsbestämmelserna för försvårande av skattekontroll.

Utgångspunkter för utredningens överväganden

Den nuvarande straffrättsliga regleringen om preskription är i stora delar närmare 100 år gammal. Den behöver anpassas till den forensiska och tekniska utvecklingen som gör det möjligt att utreda brott och lagföra gärningspersoner på ett rättssäkert sätt även sedan en lång tid förflutit. Den behöver också anpassas till den förändrade synen på brottsoffer och till att straffnivåerna för olika brott har ändrats. De grundläggande skälen för att brott preskriberas är emellertid fortfarande relevanta. Det handlar bl.a. om humanitära och praktiska skäl samt rättssäkerhetsaspekter. Trots den forensiska och tekniska utvecklingen kommer det även i framtiden att vara svårt att utreda brott som begåtts för en lång tid sedan. Detta gäller särskilt brott som anmäls lång tid efter att de har begåtts eftersom bevisning försämras med tiden. Utredningens utgångspunkt har därför varit att preskriptionstiden ska förlängas för de brott där den forensiska och tekniska utvecklingen kan bidra till att brott klaras upp efter lång tid. Detta gäller i huvudsak allvarliga brott.

Att låta preskriptionstiderna, som i vårt nuvarande system, följa ett mönster där brott som har lika stränga straffskalor har lika lång preskriptions-

tid, har sina fördelar. Det nuvarande systemet gör att nykriminaliseringar eller förändringar i straffskalorna, relativt lätt kan inordnas i bestämmelserna om preskription. Detta ökar förutsägbarheten. Det nuvarande systemet är också väl etablerat och accepterat. Ett alternativ skulle vara att för varje enskilt brott eller en grupp av liknande brott fastställa preskriptionstiden. Det skulle dock vara omständligt och riskera att minska förutsägbarheten. Vår utgångspunkt har därför varit att brott med samma maximistraff ska ha samma preskriptionstid.

Preskriptionstiden ska avskaffas för vissa brott och förlängas för andra

Brott som kan straffas med livstids fängelse ska inte preskriberas

I dag undantas endast vissa brott som kan straffas med livstids fängelse från preskription. Mord, folkmord, brott mot mänskligheten, grov krigsförbrytelse, terroristbrott som begås genom mord eller dråp och försök till dessa brott är undantagna från preskription. I propositionen Aggressionsbrottet i svensk rätt och svensk straffrättslig domsrätt (prop. 2020/21:204), föreslås att även att det nya aggressionsbrottet ska undantas från preskription. För övriga brott som har livstids fängelse i straffskalan inträder åtalpreskription efter 25 år, vilket innebär att har den misstänkte inte häktats eller delgetts åtal inom denna tid är brottet preskriberat. Utredningen föreslår att alla brott med livstids fängelse i straffskalan ska undantas från preskription. Även medverkan och försök till dessa brott ska undantas från preskription.

Preskriptionstiden för allvarliga brott förlängs

I betänkandet föreslås att den tid inom vilken den misstänkte ska ha häktats eller delgetts åtal för brott för att hindra preskription, ska vara

- 25 år för brott med ett straffmaximum över åtta års fängelse, vilket innebär att preskriptionstiden för bl.a. synnerligen grov misshandel, människohandel och grov våldtäkt förlängs med 10 år,
- 15 år för brott med ett straffmaximum om högst åtta års fängelse, vilket innebär att preskriptionstiden förlängs med fem år för bl.a. grov misshandel, rån och grovt narkotikabrott, och
- 10 år för brott med ett straffmaximum om högst fem års fängelse, vilket innebär att den nuvarande preskriptionstiden behålls för vissa av de brott som i dag omfattas av denna preskriptionstid.

För brott med ett straffmaximum om högst två respektive ett års fängelse, behålls de nuvarande preskriptionstiderna om fem respektive två år.

Vi har inte funnit skäl att förändra tiderna för den absoluta preskriptionen dvs. den preskriptionstid som gäller oberoende av om häktning skett eller åtal delgetts.

Endast straffmaximum för brottet ska avgöra preskriptionstidens längd

Bilaga 1

I dag avgörs preskriptionstiden för ett brott inte endast av straffmaximum för brottet utan också av bestämmelser genom vilket straffmaximumet utökas respektive inskränks, bl.a. av bestämmelserna om återfall och hänsynstagande till ålder (se 26 kap. 3 § och 29 kap. 7 § brottsbalken). Detta gör regleringen förhållandevis komplicerad och medför att det finns risk för att bestämmelserna tolkas olika. Av tydlighetsskäl föreslår vi att preskriptionstiden fortsättningsvis endast ska avgöras av brottets straffmaximum.

Ett godkänt strafföreläggande ska vara ett hinder mot preskription

Har den misstänkte häktats eller delgetts åtal för brottet upphör preskriptionstiden att löpa för brottet. Utredningen föreslår att även ett godkänt strafföreläggande ska utgöra en preskriptionshindrande åtgärd. Detta kommer att öka möjligheten att väcka åtal för brott i de fall ett strafföreläggande undanröjts enligt reglerna i rättegångsbalken.

Bestämmelsen om preskription vid försvårande av skattekontroll ska ändras

I dag föreskriver 14 § första stycket andra meningen Skattebrottslagen (1971:69) att vid försvårande av skattekontroll är det den *misstänkte* som ska ha blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, för att preskriptionstiden ska räknas från den dag då revisionen beslutades. Utredningen föreslår att det i stället ska vara den *bokföringsskyldige* eller den *uppgiftsskyldige* som ska ha blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet. På så sätt omfattas även juridiska personer av bestämmelsen om förlängd preskriptionstid.

Preskription av brott mot barn

I utredningens uppdrag har ingått att överväga om grov misshandel, synnerligen grov misshandel, människorov som inte är mindre grovt, människohandel som inte är mindre grov, grov människoexploatering och grovt rån mot en person som inte fyllt 18 år ska undantas från preskription eller ha en annan utgångspunkt för beräkningen av preskriptionstiden än dagen för brottet.

Människorov som inte är mindre grovt har livstids fängelse i straffskalan och har därför, som framgår ovan, redan föreslagits undantas från preskription. Vad gäller övriga brott kommer preskriptionstiden att i huvudsak förlängas till 25 år. Det betyder att det kommer att finnas möjlighet till lagföring under en lång tid efter det att offret uppnått myndighetsålder, även om brottet begås mot ett yngre barn. Om exempelvis en synnerligen grov misshandel begås mot ett tioårigt barn kommer brottet med det förslag som lämnas i betänkandet att preskriberas först när personen är 35 år. Den statistik som inhämtats gällande dessa brott visar vidare att det är mycket få brottsmisstankar som läggs ned till följd av preskription. Det finns således inte stöd för att preskriptionsbestämmelserna hindrar en effektiv lagföring av dessa brott.

Vi har vidare undersökt om det finns andra brott som riktar sig mot den personliga sfären, som är starkt integritetskränkande och för vilka för vilka preskription hindrar möjligheten till lagföring. Härvid får beaktas att de allvarligaste sexualbrotten och könsstympningsbrotten mot barn redan är undantagna från preskription. Därtill omfattas huvuddelen av alla sexualbrott mot barn av en förlängd preskriptionstid genom att preskriptionstiden för dessa brott räknas från det att målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. För vissa av dessa brott kommer preskriptionstiden med de förslag som lämnas att förlängas betydligt och brotten preskriberas först då målsäganden är över 30 år. Utredningen har inte funnit att det finns andra brott mot barn där preskriptionsreglerna hindrar en effektiv lagföring, varför några ytterligare förändringar av den preskriptionsrättsliga regleringen i denna del inte föreslås. Ett alternativt förslag om att förlänga preskriptionstiden för de brott som kan ingå i en grov fridskränkning mot barn, på så sätt att preskriptionstiden för dessa brott ska räknas från det att målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år, lämnas emellertid.

Preskription av påföljder

Fängelsestraff på livstid ska inte preskriberas

I dag preskriberas ett fängelsestraff på livstid som huvudregel om det inte har börjat verkställas inom 30 år från det att domen fick laga kraft. Det är ytterst ovanligt att fängelsestraff över tio år preskriberas. Det är emellertid djupt otillfredsställande om den som har begått ett så allvarligt brott att livstids fängelse dömts ut skulle kunna undgå straffet genom att hålla sig undan under en längre tid. Preskription av fängelsestraff på livstid föreslås därför avskaffas.

Avskaffad preskription för tidsbestämda fängelsestraff

I dag preskriberas cirka 100 stycken utdömda fängelsestraff per år. Det finns starka allmänna och enskilda intressen av att utdömda fängelsestraff verkställs, inte mist ur ett brottsofferperspektiv. En ordning som tillåter att ett inte obetydligt antal fängelsestraff preskriberas riskerar att undergräva straffsystemets trovärdighet och legitimitet. I syfte att säkerställa att fängelsestraff som dömts ut verkställs i högre utsträckning än i dag föreslår utredningen att tidsbestämda fängelsestraff inte längre ska kunna preskriberas. Om verkställigheten av ett fängelsestraff avbryts ska inte heller den återstående delen av straffet kunna preskriberas.

För de fall böter har förvandlats till fängelse enligt 15 § bötesverkställighetslagen (1979:189) föreslås vidare att förvandlingsstraffet inte ska kunna preskriberas.

För slutna ungdomsvård och ungdomstjänst bör de nuvarande preskriptionsbestämmelserna behållas oförändrade

För slutna ungdomsvård har vi inte funnit skäl att ändra den nuvarande preskriptionsrättsliga regleringen. Mycket få fall av slutna ungdomsvård preskriberas i dag, vilket talar för att preskriptionsbestämmelserna inte hindrar en effektiv verkställighet av påföljden. Inte heller för ungdomstjänst har vi funnit skäl att ändra den preskriptionsrättsliga regleringen. En

ungdomstjänst som inte börjar verkställas under lång tid kan dessutom bli undanrörd av domstol på talan av åklagaren. Bilaga 1

En modernisering av 35 kapitlet brottsbalken

Rubriken till 35 kapitlet brottsbalken lyder i dag *Om bortfallande av påföljd*. Utredningen föreslår att rubriken till kapitlet fortsättningsvis ska vara *Om preskription*. Vidare föreslås att uttrycket *bortfallande av påföljd* utmönstras ut lagtexten i 35 kapitlet brottsbalken och ersätts av ordet *preskription*. En definition av preskription införs. Preskription innebär att en påföljd inte får dömas ut eller att en påföljd som dömts ut inte får verkställas. För att göra kapitlet mer överskådligt och lättfattligt införs också underrubriker. I samma syfte görs vidare vissa justeringar av de nuvarande bestämmelsernas utformning och placering i kapitlet. Det senare leder till ett antal följdändringar i andra lagar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023. Vidare föreslås att vissa av de föreslagna lagändringarna ska ges retroaktiv verkan dvs. de ska tillämpas på brott som begåtts före lagens ikraftträdande, förutsatt att brotten inte dessförinnan preskriberats.

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken

dels att 35 kap. 11 § ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 35 kap. 1 § ska betecknas 35 kap. 2 §, att nuvarande 35 kap. 2 § ska betecknas 35 kap. 10 §, att nuvarande 35 kap. 10 § ska betecknas 35 kap. 8 § och att nuvarande 35 kap. 11 § ska betecknas 35 kap. 9 §,

dels att rubriken till 35 kap. ska lyda "Om preskription",

dels att 35 kap. 1–4, 6–10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 35 kap. 5 §, och närmast före 35 kap. 1, 2, 4, 6, 7 och 10 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 kap.

Innebörden av preskription

1 §

Påföljd må ej ådömas, med mindre den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom

1. två år, om å brottet ej kan följa svårare straff än fängelse i ett år,

2. fem år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i två år,

3. tio år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i åtta år,

4. femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år,

5. tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa å brottet.

Innefattar en handling flera brott, må utan hinder av vad nu sagts påföljd ådömas för alla brotten, så länge påföljd kan ådömas för något av dem.

Preskription innebär att en påföljd inte får dömas ut (åtalspreskription och absolut preskription) eller att en påföljd som dömts ut inte får verkställas (påföljdspreskription).

Åtalspreskription

2 §

Bestämmelserna i detta kapitel om bortfallande av påföljd gäller inte för

1. mord eller dråp enligt 3 kap. 1 eller 2 §,

2. våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

3. våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,

4. brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

5. folkmord, brott mot mänskligheten, grov krigsförbrytelse eller aggressionsbrott enligt 1, 2, 11 eller 11 a § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott,

6. terroristbrott enligt 3 § 1 eller 2 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, eller

7. försök till brott som avses i 1, 5 eller 6.

Har någon begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt arton år, gäller dock bestämmelserna om bortfallande av påföljd i detta kapitel.

Brott preskriberas om den misstänkte inte har häktats eller delgetts åtal för brottet inom

1. två år, om fängelse i högst ett år är föreskrivet för brottet,

2. fem år, om fängelse i högst två år är föreskrivet för brottet,

3. tio år, om fängelse i högst fem år är föreskrivet för brottet,

4. femton år, om fängelse i högst åtta år är föreskrivet för brottet,

5. tjugofem år, om fängelse över åtta år är föreskrivet för brottet.

Innefattar en handling flera brott får, utan hinder av första stycket, en påföljd dömas ut för alla brotten så länge en sådan kan dömas ut för något av dem.

Ett godkänt strafföreläggande har samma verkan som häktning eller delgivning av åtal har enligt första stycket.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Frigives häktad utan att hava erhållit del av åtal eller avvisas eller avskrivs mål mot någon sedan han fått del av åtal, skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd

Friges en häktad person utan att ha delgetts åtal eller avvisas eller avskrivs målet mot någon sedan han eller hon delgetts åtal, ska frågan om preskription avgöras

så anses som hade häktningen eller delgivningen ej skett.

enligt 2 § utan hinder av att häktning eller delgivning skett.

Beräkning av preskriptionstiden

4 §¹

De i 1 § bestämda tiderna ska räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss verkan av handlingen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Vid brott som avses i följande bestämmelser ska de i 1 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. 6 kap. 4–6, 8 och 9 §§ eller försök till sådana brott,

2. 6 kap. 1–3, 10 och 12 §§ eller försök till brott enligt 6 kap. 1, 2 och 12 §§, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

3. 16 kap. 10 a § första och sjätte styckena eller försök till sådana brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare,

4. 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor eller försök till sådant brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år.

Vid bokföringsbrott som inte är ringa ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

De i 2 § bestämda tiderna ska räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss verkan av handlingen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Vid bokföringsbrott som inte är ringa ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

5 §²

Vid följande brott ska de i 2 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. våldtäkt mot barn och grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,

2. sexuellt utnyttjande av barn enligt 6 kap. 5 §,

3. sexuellt övergrepp mot barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap. 6 §,

4. utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering enligt 6 kap. 8 §,

5. utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling enligt 6 kap. 9 §, eller

6. barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § första och sjätte styckena, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av 4 § första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd preskriberas senare, eller

7. försök till sådana brott som avses i 1–6.

Vad som sägs i första stycket gäller även följande brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år:

1. våldtäkt och grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 §,

2. oaktsam våldtäkt enligt 6 kap. 1 a §,

3. sexuellt övergrepp och grovt sexuellt övergrepp enligt 6 kap. 2 §,

4. oaktsamt sexuellt övergrepp enligt 6 kap. 3 §,

5. sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 §,

6. koppleri och grovt koppleri enligt 6 kap. 12 §,

² Tidigare 5 § upphävd genom 1971:964.

7. brott mot 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, eller

8. försök till sådana brott som avses i 1, 3, 6 och 7.

Absolut preskription

6 §³

I intet fall må påföljd ådömas sedan från dag som i 4 § sägs har förflutit

1. fem år, om å brottet ej kan följa svårare straff än böter och, tid för ådömande av påföljd för brottet bestämmes enligt 1 § 1,

2. femton år, om i annat fall än i 1 sägs å brottet ej kan följa fängelse över två år,

3. trettio år i övriga fall.

Brott preskriberas alltid sedan det, från den dag som anges i 4 eller 5 §, har gått

1. fem år, om endast böter är föreskrivet för brottet och tiden för preskription bestäms enligt 2 § första stycket 1,

2. femton år, för andra brott än i 1 för vilka fängelse i högst två år är föreskrivet, eller

3. trettio år, i andra fall än i 1 och 2.

Påföljdspreskription

7 §⁴

Ådömda böter bortfaller när fem år förflutit från det domen vann laga kraft. Detta gäller inte om vid utgången av den angivna tiden den dömde har delgivits en ansökan om böternas förvandling och denna ansökan inte har prövats slutligt. Föranleder ej ansökningen att böterna förvandlas, bortfaller de när rättens slutliga beslut i målet vinner laga kraft. Om bortfallande av ålagt förvandlingsstraff föreskrivs särskilt.

Dör den dömde, bortfaller ådömda böter. Har under den dömdes livstid domen vunnit laga kraft och lös egendom tagits i mät eller satts i allmänt förvar, för betalning av böterna, skall dock böterna betalas av den egendomen.

Ett bötesstraff preskriberas fem år efter det att domen fått laga kraft. Detta gäller inte om den dömde inom denna tid har delgetts en ansökan om böternas förvandling och denna inte har prövats slutligt. Leder ansökan inte till att böterna förvandlas, preskriberas de när beslutet fått laga kraft.

Avlider den dömde preskriberas böter som har dömts ut. Har under den dömdes livstid domen fått laga kraft och lös egendom utmätts eller tagits i förvar för betalning av böterna, ska böterna betalas av egendomen.

³ Senaste lydelse 1971:964.

⁴ Senaste lydelse 1983:351.

Vad nu sagts om böter gäller även *utdömt* vite.

Vad som nu sagts om böter gäller även vite som *dömts ut*. Bilaga 2

8 §⁵

Ådömt fängelse bortfaller, om domen ej börjat verkställas innan tid som nedan sägs förflutit från det domen vann laga kraft:

En sluten ungdomsvård preskriberas om den inte börjat verkställas inom fem år från det att domen fått laga kraft.

1. fem år, om fängelse ej över ett år ådömts,

2. tio år, om fängelse på längre tid än ett år men icke över fyra år ådömts,

3. femton år, om fängelse på längre tid än fyra år men icke över åtta år ådömts,

4. tjugo år, om fängelse på viss tid över åtta år ådömts,

5. trettio år, om fängelse på livstid ådömts.

Avbryts verkställigheten ska vad som sägs i första stycket tillämpas på motsvarande sätt i fråga om den fortsatta verkställigheten. Tiden ska räknas från dagen för avbrottet.

9 §

Avbrytes verkställighet av fängelse som ådömts på viss tid, skall vad i 8 § sägs äga motsvarande tillämpning i fråga om den fortsatta verkställigheten; och skall därvid tiden beräknas med hänsyn till vad som återstår av det ådömda straffet. Tiden skall räknas från den dag avbrottet skedde eller, när villkorlig frigivning ägt rum men förklarats förverkad, från den dag beslutet därom vann laga kraft.

En ungdomstjänst preskriberas om den inte börjat verkställas inom fem år från det att domen fått laga kraft.

Avbryts verkställigheten ska vad som sägs i första stycket tillämpas på motsvarande sätt i fråga om den fortsatta verkställigheten. Tiden ska räknas från dagen för avbrottet.

⁵ Senaste lydelse 1971:964.

**Brott som är undantagna från
preskription**

10 §⁶

Sluten ungdomsvård bortfaller, om domen inte börjat verkställas innan fem år förflutit från det att domen vann laga kraft.

Bestämmelserna i detta kapitel om preskription gäller inte för

1. brott för vilket fängelse på livstid är föreskrivet,

2. dråp enligt 3 kap. 2 §,

3. våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

4. våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,

5. brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år, eller

6. försök till brott som avses i 1 och 2.

Avbryts verkställigheten av dom på sluten ungdomsvård skall vad som sägs i första stycket tillämpas på motsvarande sätt i fråga om den fortsatta verkställigheten. Tiden skall räknas från dagen för avbrottet.

Har någon begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt arton år, gäller dock bestämmelserna om preskription i detta kapitel.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Bestämmelserna i 35 kap. 2 § första och tredje styckena, 35 kap. 6 § och 35 kap. 10 § första stycket i den nya lydelsen ska tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs att 14 § och 14 a § skattebrottslagen (1971:69) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt 3 eller 5–8 §§ *å dömas*, om den misstänkte häktats eller *erhållit del av* åtal för brottet inom fem år från brottet. Har vid brott som avses i 10 § den *misstänkte* blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska de i 35 kap. 1 § brottsbalken angivna tiderna räknas från den dag då revisionen beslutades.

Påföljd får *å dömas* för brott enligt denna lag utan hinder av att den misstänkte inte *erhållit del av* åtal för brottet inom den tid som anges i 35 kap. 1 § brottsbalken eller första stycket denna paragraf, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen ska ha skett under en förundersökning som sedermera lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den ska ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivningen ska ha skett på sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. Avvisas eller avskrivs mål mot någon *om brott som* han delgetts misstanke om enligt detta stycke ska *i fråga om möjligheten att å döma påföljd så anses som om* delgivning av underrättelsen inte skett.

Utan hinder av 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt 3 eller 5–8 §§ *dömas ut*, om den misstänkte häktats eller *delgetts* åtal för brottet inom fem år från brottet. Har vid brott som avses i 10 § den *bokföringsskyldige eller den uppgiftsskyldige* blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska de i 35 kap. 2 § brottsbalken angivna tiderna räknas från den dag då revisionen beslutades.

Påföljd får *dömas ut* för brott enligt denna lag utan hinder av att den misstänkte inte *delgetts* åtal för brottet inom den tid som anges i 35 kap. 2 § brottsbalken eller första stycket denna paragraf, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen ska ha skett under en förundersökning som sedermera lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den ska ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivningen ska ha skett på sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. Avvisas eller avskrivs mål mot någon *sedan han eller hon* delgetts misstanke om *brott enligt detta stycke*, ska *frågan om preskription avgöras utan hinder av att* delgivning av underrättelsen skett.

¹ Senaste lydelse 2011:1247.

För brott enligt 2 eller 4 § får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 35 kap. 1 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller underrättelse enligt 14 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han

1. har saknat känt hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på känt hemvist inom riket och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig *samt* det kan antas att han hållit sig undan eller

3. har stadigvarande vistats utomlands.

Förlängningstiden *skall* bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning *skall* ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. Visar det sig att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

Förlängning enligt denna paragraf får inte omfatta längre tid än sammanlagt fem år.

För brott enligt 2 eller 4 § får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 35 kap. 2 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller underrättelse enligt 14 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han *eller hon*

1. har saknat känt hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han *eller hon* uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på känt hemvist inom riket och det inte har kunnat klarläggas var han *eller hon* uppehållit sig *och* det kan antas att han *eller hon* hållit sig undan, eller

Förlängningstiden *ska* bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning *ska* ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. Visar det sig att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Bestämmelserna i 14 § första stycket andra meningen ska tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

Förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 6 och 21 §§ lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Framställning om verkställighet av europeisk brottmålsdom kan avslås

1. om gärningen som påföljden avser utgör politiskt eller militärt brott,

2. om det *finnes* grundad anledning *antaga* att domen föranletts eller den däri bestämda påföljden skärpts av hänsyn till ras, religion, nationalitet eller politisk åsikt,

3. om gärning som påföljden avser omfattas av här i landet pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller om beslut har meddelats att åtal för gärningen *ej skall* väckas eller fullföljas,

4. om gärning som påföljden avser *icke* har begåtts i den stat där påföljden bestämts,

5. om påföljden *ej* kan verkställas här i landet,

6. om det kan *antagas* att påföljden kan verkställas i den främmande staten,

7. om den dömde vid tiden för brottet *ej* fyllt femton år,

8. om en tillämpning av 35 kap. 7–9 §§ eller 36 kap. 15 § brottsbalken skulle innebära att påföljden *bortfallit*.

Har i den främmande staten vidtagits åtgärd som enligt lagen i den staten medför att tiden för *bortfallande* av påföljd uppskjutes, *skall* åtgärden ha samma verkan här i landet vid tillämpning av första stycket 8.

2. om det *finns* grundad anledning *anta* att domen föranletts eller den däri bestämda påföljden skärpts av hänsyn till ras, religion, nationalitet eller politisk åsikt,

3. om gärning som påföljden avser omfattas av här i landet pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller om beslut har meddelats att åtal för gärningen *inte ska* väckas eller fullföljas,

4. om gärning som påföljden avser *inte* har begåtts i den stat där påföljden bestämts,

5. om påföljden *inte* kan verkställas här i landet,

6. om det kan *antas* att påföljden kan verkställas i den främmande staten,

7. om den dömde vid tiden för brottet *inte* fyllt femton år,

8. om en tillämpning av 35 kap. 7 § eller 36 kap. 15 § brottsbalken skulle innebära att påföljden *preskriberats*.

Har i den främmande staten vidtagits åtgärd som enligt lagen i den staten medför att tiden för *preskription* av påföljd uppskjutes, *ska* åtgärden ha samma verkan här i landet vid tillämpning av första stycket 8.

¹ Senaste lydelse 1991:454.

När ansökan som avses i 20 § andra stycket inkommit till rätten, kallar rätten den dömde att inställa sig vid förhandling inför rätten. Förhandling får *ej* utan den dömdes samtycke hållas förrän tjugoen dagar *förflutit* från det den dömde personligen *delgivits* kallelsen.

Uteblir den dömde från förhandling som avses i första stycket eller finner rätten av annat skäl oppositionen *ej kunna upptagas* till prövning, *skall* den dömdes talan avvisas. Sedan avvisningsbeslutet *vunnit* laga kraft tillämpas 9–16 §§.

Fråga om ansvar för gärning som avses med framställning om verkställighet av utevarodom får prövas, även om enligt 2 kap. brottsbalken åtal för gärningen *ej kunnat* väckas i Sverige eller kunnat väckas här endast efter särskilt förordnande, och utan hinder av bestämmelserna i 35 kap. 1–4 och 6 §§ samma balk. Frågan om ansvar för gärningen enligt svensk lag *skall* bedömas som om motsvarande brott begåtts här i landet. Åtgärd för väckande av åtal eller förundersökning, som vidtagits i den främmande staten enligt dess lag, *skall* tillerkännas verkan som om åtgärden vidtagits här i landet. Sådan åtgärd får *dock ej* tillerkännas annan verkan än den har enligt lagen i den främmande staten.

När ansökan som avses i 20 § andra stycket inkommit till rätten, kallar rätten den dömde att inställa sig vid förhandling inför rätten. Förhandling får *inte* utan den dömdes samtycke hållas förrän tjugoen dagar *gått* från det den dömde personligen *delgetts* kallelsen.

Uteblir den dömde från förhandling som avses i första stycket eller finner rätten av annat skäl *att* oppositionen *inte kan upptas* till prövning, *ska* den dömdes talan avvisas. Sedan avvisningsbeslutet *fått* laga kraft tillämpas 9–16 §§.

Fråga om ansvar för gärning som avses med framställning om verkställighet av utevarodom får prövas, även om enligt 2 kap. brottsbalken åtal för gärningen *inte kunnat* väckas i Sverige eller kunnat väckas här endast efter särskilt förordnande, och utan hinder av bestämmelserna i 35 kap. 2–6 och 10 §§ samma balk. Frågan om ansvar för gärningen enligt svensk lag *ska* bedömas som om motsvarande brott begåtts här i landet. Åtgärd för väckande av åtal eller förundersökning, som vidtagits i den främmande staten enligt dess lag, *ska* tillerkännas verkan som om åtgärden vidtagits här i landet. Sådan åtgärd får *inte* tillerkännas annan verkan än den har enligt lagen i den främmande staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2020/21:204 Föreslagen lydelse

4 §

Verkställighet i Sverige av utländsk brottmålsdom får ske endast efter framställning av den främmande staten.

Framställningen får inte bifallas

1. om domen inte har fått laga kraft eller om påföljden inte får verkställas i den främmande staten,

2. om gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 5 § 3 inte skulle ha kunnat dömas till påföljd för brottet,

3. om den dömda inte har eller tar hemvist i Sverige,

4. om verkställighet i Sverige skulle vara oförenlig med grunderna för rättsordningen här i landet eller annat väsentligt svenskt intresse,

5. om dom i mål om ansvar för gärning som påföljden avser har meddelats här i landet eller här utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot för samma gärning har godkänts,

6. om fråga om ansvar för gärning som påföljden avser har prövats i en annan stat än den som har gjort framställningen genom en dom som fått laga kraft och det därför skulle ha funnits hinder enligt 2 kap. 9 § brottsbalken mot lagföring för gärningen här i landet,

7. om gärning som påföljden avser utgör eller har samband med politiskt brott eller utgör militärt brott,

8. om gärning som påföljden avser utgör fiskaliskt brott, såvida inte annat föranleds av överenskommelse mellan Sverige och den främmande staten,

9. om en tillämpning av 35 kap. 8–10 §§ brottsbalken skulle innebära att påföljden *bortfallit*,

9. om en tillämpning av 35 kap. 8 § brottsbalken skulle innebära att påföljden *preskriberats, eller*

10. om verkställighet i Sverige i annat hänseende än som förut har nämnts skulle strida mot den överenskommelse mellan Sverige och främmande stat som ligger till grund för framställningen.

10. om verkställighet i Sverige i annat hänseende än som förut har nämnts skulle strida mot den överenskommelse mellan Sverige och *den* främmande stat som ligger till grund för framställningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189)

Härigenom föreskrivs att 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189) ska upphöra att gälla vid utgången av december 2022.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Påföljd för brott som avses i denna lag får endast dömas ut om den misstänkte häktats eller *fått del av* åtal för brottet inom tre år från det att brottet begicks. Om påföljd för brottet *faller bort* tidigare enligt 35 kap. 1 § brottsbalken gäller i stället den bestämmelsen.

3 §

Påföljd för brott som avses i denna lag får endast dömas ut om den misstänkte häktats eller *delgetts* åtal för brottet inom tre år från det att brottet begicks. Om påföljd för brottet *prescriberas* tidigare enligt 35 kap. 2 § brottsbalken gäller i stället den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,

2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

3. *fängelsestraff som har fallit bort enligt 35 kap. 8 eller 9 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 eller 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189)* gallras fem år efter det att straffet föll bort,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

5. slutna ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkställts,

6. ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

7. överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

8. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras

- a) tio år efter beslutet, eller
 - b) tre år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,
12. beslut om kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder gallras tio år efter beslutet, och
13. beslut om tillträdesförbud gallras fem år efter beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

1 §¹

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En värdepapperscentral underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket ska inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till straff som anges i första stycket döms också den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen åtar sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § eller för brott enligt tredje stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller *fått del av* åtal för brottet inom fem år från brottet.

Trots vad som sägs i 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § eller för brott enligt tredje stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller *delgetts* åtal för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § ska det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 7 § bidragsbrottslagen (2007:612) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 35 kap. 1 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för bidragsbrott som är ringa enligt 2 § eller vårdslöst bidragsbrott enligt 4 §, om den misstänkte häktats eller *fått del av* åtal för brottet inom fem år från brottet.

7 §¹

Bestämmelserna i 35 kap. 2 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för bidragsbrott som är ringa enligt 2 § eller vårdslöst bidragsbrott enligt 4 §, om den misstänkte häktats eller *delgetts* åtal för brottet inom fem år från brottet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senaste lydelse 2019:652.

Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 § lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §

En utländsk dom på frihetsberövande påföljd får inte erkännas och verkställas i Sverige

1. om mindre än sex månader av påföljden återstår att avtjäna när domen tas emot av Kriminalvården,

2. om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag eller om en tillämpning av 35 kap. 8–10 §§ brottsbalken skulle innebära att påföljden *bortfallit*,

4. om det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

5. om den dömde vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år,

6. om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

7. om domen har meddelats efter en förhandling där den dömde inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget som avses i 6 § att något av rambeslutets villkor i artikel 9.1 i är uppfyllt,

8. om påföljden omfattar en åtgärd som innebär psykiatrisk vård eller hälso- och sjukvård eller annan frihetsberövande åtgärd som inte kan verkställas här, eller

9. om den andra staten inte har lämnat Sverige tillstånd till att åtala, döma eller på annat sätt beröva den dömde friheten för annan gärning än den som avses i domen och som begicks före översändandet av domen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 1 § lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

1 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet inte för en medlemsförteckning enligt 5 kap. 1–4 §§ eller inte håller en sådan förteckning tillgänglig enligt 5 kap. 5 §,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 7 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller

3. uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 7 kap. 11 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av föreningen.

Första stycket 3 gäller även den som uppsåtligen tar på sig ett sådant uppdrag som avses i den punkten i strid med 7 kap. 11 eller 32 §.

Trots 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 3 eller andra stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller *fått del av* åtal för brottet inom fem år från brottet.

Trots 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 3 eller andra stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller *delgetts* åtal för brottet inom fem år från brottet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 och 15 §§ lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §

Uppgifter får inte längre behandlas i dna-registret när uppgifterna om den registrerade tagits bort ur belastningsregistret enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Uppgifter får inte längre behandlas i utredningsregistret när uppgifterna om den registrerade får föras in i dna-registret eller när förundersökning eller åtal läggs ner, åtal ogillas, åtal bifalls men påföljden bestäms till enbart böter eller när den registrerade har godkänt ett strafföreläggande som avser enbart böter.

Uppgifter får inte behandlas i spårregistret längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Uppgifter får inte behandlas i spårregistret längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalogen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

15 §

Uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister om en misstänkt person får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den registrerade tagits bort ur misstankeregistret som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister och ur belastningsregistret som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Sådana uppgifter får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Sådana uppgifter får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalogen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förteckning över remissinstanserna

Yttrande över betänkandet har avgetts av Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet (Brå), Brottsoffermyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen, Domstolsverket, ECPAT Sverige, Ekobrottsmyndigheten, Göteborgs tingsrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Integritetsskyddsmyndigheten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Linköpings tingsrätt, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum), Malmö tingsrätt, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Polismyndigheten, Riksdagens ombudsmän (JO), Rädda Barnen, Rättsmedicinalverket, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse (SiS), Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Stockholms universitet, Svea hovrätt, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Domareförbund, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, Säkerhetspolisen, Tullverket, Umeå universitet, UNICEF, Uppsala tingsrätt, Åklagarmyndigheten och Östersunds tingsrätt.

Därutöver har yttrande inkommit från Riksarkivet, Statens historiska museer, Svenska ICOM och en privatperson.

Följande remissinstanser har inte inkommit med något yttrande. Amnesty International, Svenska sektionen, Bris – Barnens rätt i samhället, Brottsofferjouren Sverige, Centrum för rättvisa, Fatta, Föreningen Anhöriga till sexuellt utnyttjade barn (ATSUB), Föreningen för Sveriges Ungdomsmottagningar, Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL), Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Riksförbundet Kriminellas Revansch I Samhället, Riksföreningen Stoppa Kvinnlig Könstymning, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen, Unizon och World Childhood Foundation.